

“การศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี”

**ปริญญานิพนธ์
ของ
จุฑามณี บ้านมอญ**

**เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา**

มีนาคม 2550

“การศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี”

ปริญญานิพนธ์
ของ
จุฑามณี บ้านมอญ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

มีนาคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

“การศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี”

บทคัดย่อ

ของ

จุฑามณี บ้านมอญ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

มีนาคม 2550

จุฑามณี บ้านมอญ. (2550). *การศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง*

จังหวัดอุทัยธานี.

ปริญญาณิพนธ์ ศปม.(มานุษยคุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์กาญจนา

อินทรสุนานนท์ , รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์.

การศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานีในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อ ศึกษา รวบรวม ประวัติและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง ของเพลงพื้นบ้านท่าโพ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี โดยศึกษาบทเพลงที่ใช้ร้องในงานเทศกาลตรุษสงกรานต์เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นเพลงที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว เป็นการร้องที่มีการใช้ทำรำ ประกอบเพลงตามความหมายของบทร้อง มีการถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะ ตามวิธีของชาวบ้านโดยใช้ข้อมูลภาคสนาม ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หนังสือทางวิชาการและหนังสือที่เกี่ยวข้องเป็นข้อมูลสนับสนุน ซึ่งแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ การศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน ศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านท่าโพ ศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ ศึกษาประวัติของพ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้านท่าโพ ผลการศึกษาพบว่า

1.สภาพทั่วไปของชุมชนบ้านท่าโพเป็นหมู่บ้านที่เป็นชุมชนใหญ่ ปลูกบ้านเรือนอยู่ใกล้ชิดติดกัน มีความเจริญในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคมเป็นอย่างดี

2. เพลงพื้นบ้านท่าโพ เป็นเพลงที่มีการร้องเล่นกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ มีการถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะ จากพ่อเพลงแม่เพลงรุ่นเก่าโดยมีคุณยายบุญเรือน สุพรรณเป็นผู้ถ่ายทอด และมีการฝึกหัดกันเป็นกลุ่ม จนทำให้เพลงพื้นบ้านท่าโพยังคงปรากฏอยู่จนถึงปัจจุบัน

3. บทเพลงที่นำมาศึกษาวิจัยนี้มีจำนวน 5 เพลง คือ เพลงพืชมูลฐาน, เพลงชักเย่อ, เพลงเกี่ยวข้าว, เพลงกรุ่น, เพลงโลม พบลักษณะที่สำคัญคือ

3.1 รูปแบบการร้องและเนื้อหาการร้อง

มีลักษณะเหมือนกับการร้องเพลงปฏิพากย์ทั่วไป แต่มีเอกลักษณ์โดดเด่นตรงที่มีการใช้ทำรำตามบทร้อง ลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนแบบหัวเดียวเป็นส่วนใหญ่มีความไพเราะ มีสัมผัสนอกสัมผัสใน เนื้อหาของเพลงกล่าวถึงเรื่องของการเกี่ยวพาราสีกันของหนุ่มสาวและกล่าวถึงเรื่องของชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมท้องถิ่น

3.2 ทำนองเพลง

ทำนองเพลงพื้นบ้านท่าโพ มีลักษณะของการร้องซ้ำทำนองโดยลูกคู่เป็นส่วนใหญ่ ระดับเสียงในการร้องขึ้นอยู่กักระดับเสียงของผู้ร้องและขึ้นอยู่กัเสียงของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในคำร้อง

เพลงพื้นบ้านท่าโพ ถูกทำลายจากว่ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรุนแรง ถึงขั้นวิกฤติที่เสี่ยงต่อการสูญสั แต่ชุมชนได้ใช้วิธีลดผลกระทบนั้นด้วยการส่งต่อการขับร้องเพลงพื้นบ้าน ด้วยการรวมกลุ่มของคนในชุมชนที่หลากหลายวัย เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนพร้อมกันทั้งชุมชนในการปลุกจิตสำนึก การอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านท่าโพให้คงอยู่สืบต่อไป

**A STUDY OF THAPHO FOLKSONG AT THAPHO NONGKHAYANG
DISTRICT UTHAITHANI PROVINCE**

ANABSTRACT

BY

JUTHAMANI BANMORN

**Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
For the master of Fine Arts degree in Ethnomusicology
At Srinakharinwirot University
March 2007**

Juthamani Banmorn (2007). *A Study Of Thapho folk songs, Tambol Thapho, Nongkhayang*

District, Uthiathani Province. Master thesis, M.F.A. (Ethnomusicology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Kanjana Intrasananon, Assoc. Prof. Dr. Manop Wisuttiapat.

The purpose of the study on the Thapho's folk songs Tambol Thapho, Nongkhayang District, Uthiathani province is to study and document the historical and cultural phenomenon that are related with the Thapho's folk songs, Tambol Thapho, Nongkhayang District, Uthiathani. This study are mostly related to the songs that are used in Songkran festival with their individuality simple hand and body movements are exhibited accordingly with the meaning of the songs when the songs were sung. As an oral tradition, these songs have been trasmitted by singing and memorizing through generations. Data in the study are derived from fieldwoke and documentary sawrees. The study are divided into 2 parts1,) the study of community that are related with the Thapho's folk songs, studying the folk song and 2) the study of cultural contexts in the musical context of thapho folk song and the local virtuosi lives. The results of the study are summarized as follows:

1. Thapho district is a big community. Their houses are very close and the education, economic and social status have been greatly developed.
2. The Thapho's folk songs have been sung since the former time and they have been handed down as an oral tradition from the old head of singer by Mrs. Bunruan Supan, the most senior singer in the commity, to the yonger generation which is obviously existing in the locality.
3. There are fives songs in this study. They are Pitsathan Song, Chakkayur Song, Kiokhao Song, Krun Song and Lom Song. The important characters of these songs are as follows :

3.1 Wording and singing pattern

Meaningful words used in the songs are similar to the Patipak Song with hand and body movement exhibited accordingly. The text is composed in poetic form with inner and outer rhyme. The text is about courting and daily life of people in the locality.

3.2 Melodie pattern

The Thapho's folk songs are usually repetitive by the singers. The pitch of depended on the convenient pitch of the singers and the tonal accent of the words that were occurred in the songs

The Thapho folk songs were very risky to disappear but the people in the community have been trying to preserve and revitalise. People are gathering to learn and practice the songs which would be the medium of encouragement and awareness of thapho folk songs in the community.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

“การศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี”

ของ
จุฑามณี บ้านมอญ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย ให้นำเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญศิริ จิระเชษฐกุล)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 25.....

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์)

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทีป เล้ารัตนอารีย์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์รุจิ ศรีสมบัติ)

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพราะได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากผู้ที่มีพระคุณ ดังรายนามที่จะกล่าวถึง ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุณานนท์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. มาณพ วิสุทธิแพทยกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทีป เล้ารัตนอารีย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์รุจิ ศรีสมบัติ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านเหล่านี้ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ให้กำลังใจ ให้ความเมตตาและช่วยแก้ไขข้อบกพร่องจนวิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ถูกต้อง ตลอดจนคณาจารย์ในภาควิชาดุริยางคศาสตร์ศึกษาไทยและสากล คณะศิลปกรรมศาสตร์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้กับผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณคณะครูโรงเรียนอนุบาลห้วยคต(บ้านชุมทหารวิทยา)ทุกท่านที่ได้ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยในการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นอย่างดี

ประการสำคัญ ผู้วิจัยขอยกย่องเชิดชูเกียรติให้แก่พ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้านท่าโปทุกท่าน ที่ได้ร่วมกันฟื้นฟู สืบสานและสืบทอดเพลงพื้นบ้านท่าโปสู่คนรุ่นหลัง ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยรู้สึกสำนึกในพระคุณของพ่อเพลงแม่เพลงทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ส่งเสริมให้กำลังใจและคอยห่วงใยเสมอมา เหมือนดังลูกหลานในชุมชนคนหนึ่ง ด้วยน้ำใจไมตรีอันดีของชาวบ้านท่าโปทุกคน ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญยิ่งแก่ผู้วิจัย จนบังเกิดผลเป็นวิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้

สุดท้ายนี้ด้วยพระคุณของผู้เป็นบิดา มารดา ผู้ให้กำเนิด ที่คอยให้การอบรมสั่งสอน เลี้ยงดู คอยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง ให้ความรัก ให้กำลังใจดูแลเอาใจใส่ และห่วงใยผู้วิจัยตลอดมา พร้อมทั้งได้สนับสนุนให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียน จนทำให้ผู้วิจัยเกิดสติปัญญา จนประสบความสำเร็จในครั้งนี้

จุฑามณี บ้านมอญ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	6
ความสำคัญของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการศึกษา.....	7
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม.....	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน.....	15
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	24
ขั้นรวบรวมข้อมูล.....	24
ขั้นศึกษาข้อมูล.....	25
ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล.....	26
ขั้นสรุป.....	27
4 การศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ.....	28
สภาพทั่วไป.....	28
ประวัติความเป็นมาของบ้านท่าโพ.....	28
ที่ตั้ง อาณาเขต.....	29
ภูมิประเทศ.....	29
ภูมิอากาศ.....	29
การคมนาคม.....	30
จำนวนประชากร.....	34

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ) การสาธารณูปโภค.....	34
การสาธารณสุข.....	34
การศึกษาและสถานศึกษา.....	36
สภาพของบ้านเรือน.....	37
ด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง.....	38
ศาสนา.....	38
ประเพณีและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น.....	40
วิถีชีวิต.....	40
การแต่งกาย.....	41
ภาษา.....	41
การประกอบอาชีพ.....	42
ครอบครัว.....	43
การศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ.....	43
เพลงพืชมูลฐาน.....	43
รูปแบบของการแสดงพืชมูลฐาน.....	44
เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง.....	45
เนื้อร้องเพลงพืชมูลฐาน.....	45
ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อร้อง.....	46
ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์.....	46
การแต่งกายของผู้แสดง.....	48
สถานที่ในการแสดงเพลงพื้นบ้าน.....	48
โอกาสในการแสดงเพลงพื้นบ้าน.....	48
เพลงชักเย่อ.....	50
รูปแบบของการแสดงชักเย่อ.....	51
เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง.....	51
เนื้อร้องเพลงชักเย่อ.....	51
ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อร้อง.....	52

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ) ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์.....	52
การแต่งกายของผู้แสดง.....	53
สถานที่ในการแสดงเพลงพื้นบ้าน.....	53
โอกาสในการแสดงเพลงพื้นบ้าน.....	53
เพลงเกี่ยวข้าว.....	54
รูปแบบของการแสดงเพลงเกี่ยวข้าว.....	54
เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง.....	54
เนื้อร้องเพลงเกี่ยวข้าว.....	55
ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อร้อง.....	56
ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์.....	57
การแต่งกายของผู้แสดง.....	58
สถานที่ในการแสดงเพลงพื้นบ้าน.....	58
โอกาสในการแสดงเพลงพื้นบ้าน.....	58
เพลงกรุ่น.....	59
รูปแบบของการแสดงเพลงกรุ่น.....	59
เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง.....	60
เนื้อร้องเพลงกรุ่น.....	61
ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อร้อง.....	62
ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์.....	62
การแต่งกายของผู้แสดง.....	63
สถานที่ในการแสดงเพลงพื้นบ้าน.....	63
โอกาสในการแสดงเพลงพื้นบ้าน.....	63
เพลงโลม.....	64
รูปแบบของการแสดงเพลงโลม.....	64
เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง.....	65
เนื้อร้องเพลงโลม.....	65
ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อร้อง.....	66

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ) ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์.....	66
การแต่งกายของผู้แสดง.....	67
สถานที่ในการแสดงเพลงพื้นบ้าน.....	67
โอกาสในการแสดงเพลงพื้นบ้าน.....	67
ประวัติพ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้านท่าโพ.....	68
การสืบทอดเพลงพื้นบ้านท่าโพ.....	97
แนวทางในการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านท่าโพ.....	98
บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคมในหมู่บ้าน.....	99
ค่านิยมในเพลงพื้นบ้านท่าโพ.....	99
การเสื่อมความนิยมในเพลงพื้นบ้านท่าโพ.....	101
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	102
ความมุ่งหมายของกรวิจัย.....	102
วิธีดำเนินการวิจัย.....	102
ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล.....	103
สรุปผลการศึกษาวิจัย.....	104
สภาพทั่วไปของชุมชน.....	105
ด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านท่าโพ.....	106
การศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ.....	107
สรุปผลการศึกษา.....	107
ศึกษาประวัติความเป็นมาของพ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้านท่าโพ.....	108
การสืบทอดเพลงพื้นบ้าน.....	108
แนวทางในการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านท่าโพ.....	109
บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคมในหมู่บ้าน.....	109
ค่านิยมในเพลงพื้นบ้านท่าโพ.....	109
ข้อเสนอแนะ.....	109
บรรณานุกรม.....	110

สารบัญ(ต่อ)

บทที่

หน้า

ภาคผนวก ก	114
ภาพประกอบการวิจัยเกี่ยวกับสภาพชุมชนทั่วไป.....	115
ภาคผนวก ข	124
แบบสัมภาษณ์พ่อเพลงแม่เพลง.....	125
ภาคผนวก ค	128
โน้ตไทยเพลงพื้นบ้านท่าโพ.....	129
เพลงพิชฐาน.....	129
เพลงชักเย่อ.....	132
เพลงเกี่ยวข้าว.....	137
เพลงกรุ่น.....	144
เพลงโลม.....	148
ภาคผนวก ง	152
เพลงพิชฐาน.....	153
เพลงชักเย่อ.....	157
เพลงเกี่ยวข้าว.....	161
เพลงกรุ่น.....	166
เพลงโลม.....	169
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	172

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มนุษยชาติทุกเผ่าพันธุ์ไม่ว่าจะเป็นชนเผ่าที่ล่าสัตว์หรือชนเผ่าที่มีอารยธรรมทั้งที่สูญชาติพันธุ์ไปแล้วหรือยังสืบทอดเผ่าพันธุ์อยู่ในปัจจุบันก็ตาม ต่างก็มีวัฒนธรรมทางดนตรีซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะขององค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรมของตนและพัฒนาการทางดนตรีของชนเผ่าต่างๆจะสัมพันธ์กับการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ของชนเผ่าเหล่านั้นด้วย ไทยเป็นชาติที่มีประวัติศาสตร์และมีหลักฐานการก่อตั้งบ้านเมืองอย่างเป็นปึกแผ่นในดินแดนแหลมทองมาเป็นเวลานานนับพันปีประกอบกับการที่คนไทยเป็นผู้มีสุนทรีย์ในความคิด ชอบและรักที่จะสร้างสรรค์งานศิลปบรรพชนของเราจึงได้สร้างสรรค์งานศิลปะวัฒนธรรมทุกๆสาขาขึ้นไว้เป็นมรดกแก่ลูกหลานอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี ความเชื่อ ความจงรักภักดีที่ได้รับการถ่ายทอดออกมาเป็นพิธีการ แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ความเป็นไทยเป็นมรดกที่ทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การภาคภูมิใจและบำรุงรักษาให้คงอยู่สืบต่อไปในอนาคต(นกจันทร์จร. 2544:185)

วัฒนธรรมพื้นบ้านของไทยก่อกำเนิดขึ้นมาจากสังคมเกษตรกรรม เพราะเป็นพื้นฐานการดำรงชีพของคนไทยมาช้านาน โดยแต่เดิมเป็นการเกษตรหรือการทำนาแบบยังชีพคือการทำเพียงพอมิพอกิน ไม่มีการใช้แรงงานอื่นนอกจากแรงงานในครอบครัว สมาชิกในชุมชนเกษตรกรรมได้เรียนรู้ที่จะมีการสร้างแบบแผนทางสังคมบางประการ เพื่อช่วยผนึกชุมชนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อร่วมทุกข์ร่วมสุขกันอย่างเป็นกลุ่มเป็นก้อน ดังมีตัวอย่าง เช่น พฤติกรรมการแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปันสิ่งที่ทำมาหาได้ในหมู่เพื่อนบ้าน การกำหนดพฤติกรรมต่อผู้อื่นด้วยฐานะสูงต่ำของระบบเครือญาติ การเป็นผู้อ่อนน้อมถ่อมตน การยกย่องธรรมชาติ ซึ่งแสดงออกในรูปแบบของพิธีกรรมบางอย่าง เช่น การทำขวัญแม่โพสพ การทำขวัญโค-กระบือ แบบแผนเหล่านี้กลายเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกัน ในขณะที่ทำกิจกรรมยังมีการประดิษฐ์กลวิธีทางสันตนาการ ได้แก่ การร้องรำทำเพลงเพื่อกระชับสัมพันธ์ไมตรี และผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า ทำให้เกิดการร่ายรำและเพลงพื้นบ้านชนิดต่างๆ เป็นมรดกตกทอดมาจนถึงชั่วลูกชั่วหลาน(วรรณ นาวิกมูล. 2545:173)

เพลงชาวบ้านเกิดจาก ประเพณี ศาสนา หรือวัฒนธรรมของชุมชนในถิ่นหรือในเขตนั้นๆ นับตั้งแต่ชุมชนที่ไร้ความเจริญไปถึงชุมชนที่เจริญแล้ว และมีลักษณะพิเศษไปตามความนิยมของ

ท้องถิ่นนั้นๆ เพลงชาวบ้านได้ใช้ร้องสืบทอดกันมาโดยการจำถ่ายทอดมาทางปากหลายชั่วอายุคน ต่อมาค่อยมีชื่อเสียง มีแบบสัมผัสคล้องจอง ท่วงทำนองไปตามแบบของภาษาถิ่นนั้นๆ ในการร้องเพื่อความบันเทิงต่างๆจะมีจังหวะดนตรีท้องถิ่น(Folk-music) และมีการร้องรำทำเพลงไปด้วย จึงเกิดเป็นระบำชาวบ้าน(Folk-dance) เข้ามาด้วยเพลงชาวบ้านใช้ร้องรำในงานบันเทิงต่างๆ มีงานลงแขกเกี่ยวข้าว ตรุษสงกรานต์ ฯลฯ (กัญญา จิตต์ธรรม, 2516:9) เพลงพื้นบ้านและการเล่นพื้นบ้านเป็นกิจกรรมอันดับแรกที่ทำให้ชาวบ้านได้รับความบันเทิงใจ เนื้อความในบทเพลงสะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ (จารุณี กองพลพรหม, 2547:157) เพลงพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมทางดนตรี ซึ่งมีความเก่าแก่สืบทอดปากต่อปากมาหลายชั่วอายุคน โดยอาศัยการจดจำ ไม่มีกำเนิดที่แน่ชัดแต่เป็นที่ยอมรับและถ่ายทอดกันมาอย่างแพร่หลาย ลักษณะเด่นของเพลงพื้นบ้าน คือ ความเรียบง่ายและเป็นลักษณะเฉพาะถิ่น ความเรียบง่ายนั้นปรากฏอยู่ในรูปแบบทำนองเพลง ความเรียบง่ายของรูปแบบคือการซ้ำคำซ้ำวรรคซ้ำโครงสร้างของจังหวะผสม (Isorhythmic structure) ภาษาที่ใช้เป็นภาษาพูดธรรมดา ส่วนความเรียบง่ายนั้นอยู่ในท่วงทำนองเพลง คือมีทำนองไม่ซับซ้อนและมีระดับเสียงซ้ำไปซ้ำมา (สุกัญญา สุขฉายา, 2525:1) เพลงพื้นบ้านหรือเพลงที่ฝรั่งเรียกว่า Folk Music เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงดิบๆ ที่เล่นโดยชาวบ้านโดยไม่มีการปรุงแต่งแต่ประการใด เพลงพื้นบ้านอยู่ในฐานะ “การละเล่น” หมายถึงไม่มีผู้แสดง ทุกคนเป็นผู้ร่วมแสดงหมด ไม่มีผู้ฟังเพราะผู้ฟังทุกคนเป็นทั้งผู้เล่นและผู้ฟังในเวลาเดียวกันเมื่อเป็นการละเล่น ไม่ใช่การแสดง ไม่มีผู้เล่นและไม่มีผู้ชม ทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการร้องรำทำเพลง ความเป็น “ศิลปะ” จึงไม่ใช่วัตถุประสงค์สำคัญของเพลงพื้นบ้าน วัตถุประสงค์หลักของเพลงพื้นบ้านก็คือ การร้องเล่นเพื่อความอบอุ่นของสังคม เพื่อรวมคนในสังคม เพื่อพิธีกรรมของชุมชน เพื่อบรรยากาศของความเป็นชุมชน เพลงพื้นบ้านจึงไม่ใช่การแสดง แต่เป็นของจริงที่ไม่ได้ปรุงแต่ง “ดิบ” เพลงพื้นบ้านเป็นงานศิลปะที่บริสุทธิ์โดยไม่เสแสร้ง เพลงพื้นบ้านขาดความปราณีต เพราะเป็นฝีมือของชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นศิลปินแต่เพลงพื้นบ้านเป็นเรื่องของวิญญาณเป็นคุณค่าของความจริงใจ เพลงพื้นบ้านมีทำนองสั้นๆ ไม่ซับซ้อน วกไปเวียนมา ใช้เครื่องดนตรีง่ายๆ ที่สามารถทำขึ้นเองได้ อาจจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากเครื่องมือเครื่องใช้ประจำบ้าน หรือเครื่องมือเครื่องที่ใช้ในการประกอบอาชีพการทำงาน เพลงพื้นบ้านอาศัยเนื้อหาสาระของเพลง ความหมายเพลงเป็นประการสำคัญ เพลงพื้นบ้านมีจังหวะสนุกสนานเพราะชาวบ้านต้องการความสนุกสนานเพื่อจะผ่อนคลายจากการทำงาน ดังนั้นจังหวะของเพลงพื้นบ้านจึงเร้าใจ ตื่นเต้น ชวนให้ร้อง ชวนให้รำ เพลงพื้นบ้านเป็นการรวบรวมศิลปะ 3 สาขาไว้ด้วยกัน สาขาแรกคือภาษาและวรรณคดี ด้านภาษาและวรรณคดีสะท้อนความหมายในแง่ของภาษา ความหมายอย่างตรงไปตรงมา สาขาที่ 2 คือ ด้านศิลปะการแสดงท่าทางการพ็อรรำ การแต่งตัว ซึ่งเป็นเรื่องราวของนาฏศิลป์

แสดงออกถึงอารมณ์ชาวบ้าน วิถีชีวิตของชาวบ้าน ประการสุดท้ายเรื่องของดนตรีเพลงพื้นบ้านสามารถที่จะสะท้อนอารมณ์ออกมาทางเสียงเพลง จังหวะและทำนอง ซึ่งบรรยาภาศ คุณคำ รสนิยม เป็นประวัติศาสตร์ที่ซ่อนอยู่ในเพลง(สุกรี เจริญสุข,:223-224) เพลงพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่สามารถถ่ายทอดปรัชญาความนึกคิดของชาวบ้านหรือกลุ่มชนได้อย่างใกล้ชิดเคียงความเป็นจริงมากที่สุด เนื่องจากเป็นผลผลิตทางความคิดที่ผ่านกระบวนการกลั่นกรองมากกว่าวรรณกรรมมุขปาฐะประเภทอื่น

เพลงพื้นบ้านในประเทศไทยมีอยู่มากมายหลายประเภท เช่น เพลงกล่อมเด็ก เพลงเด็กเล่น เพลงประกอบการละเล่น เพลงประกอบพิธี แต่ละเพลงมีปรากฏทุกท้องถิ่นแต่อาจแตกต่างกันไปบ้างตามสภาพสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ(สุกัญญา สุจฉายา,2525:1) เพลงพื้นบ้านจัดเป็นส่วนหนึ่งของคติชาวบ้าน (Folklore) ที่น่าสนใจยิ่ง เพราะเป็นเพลงสะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ เพลงพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของการบันเทิงที่มีอยู่ในสังคมไทยมานาน และมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของคนไทย(พรรณนาราย คำโสภา,2542:1) นอกจากเพลงจะใช้เพื่อการบันเทิงและร้องรำในงานต่างๆลักษณะของบทเพลงยังบ่งบอกถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในการดำรงชีวิตของถิ่นนั้นๆ อีกด้วย“เนื้อหาของเพลงพื้นบ้านในภาคต่างๆจะมีเรื่องของความรัก ความตาย ความเศร้าโศก เรื่องเพศ เรื่องที่เกิดเกี่ยวกับสังคมและการเมืองก็อาจมีแทรกอยู่บ้าง แต่ละภาคก็มีเพลงพื้นบ้านหลายประเภท เช่นภาคเหนือมีเพลงขอ ภาคใต้มีเพลงบอก เพลงนา ภาคอีสานมีหมอลำ เพลงโคราช ส่วนภาคกลางเป็นแหล่งที่มีเพลงพื้นบ้านมากที่สุด เช่น เพลงฉ่อย เพลงพวงมาลัย เพลงเรือ ลำตัด เป็นต้น นอกจากเพลงพื้นบ้านแล้วยังมีเพลงกล่อมเด็กซึ่งมีส่วนให้ความอบอุ่นเพลิดเพลินกับเด็กอีกด้วย” (ปรีชา หิรัญประดิษฐ์,253 : 34)

เพลงพื้นบ้านของภาคกลางจะแสดงออกมาในรูปแบบของการร้องเป็นส่วนใหญ่ ใช้สำเนียงภาษาของชาวบ้านท้องถิ่นภาคกลาง การร้องมักจะร้องเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราตี โดยฝ่ายชายจะร้องเกี่ยวขึ้นมาก่อน ฝ่ายหญิงจะร้องโต้กลับไป มีการใช้ถ้อยคำแบบสองแง่สองงาม และเน้นความสนุกสนานเป็นหลัก เพลงพื้นบ้านของภาคกลางมีอยู่หลายประเภท แยกตามวัตถุประสงค์ของเพลงและตามโอกาสที่ใช้เล่น เช่น ถูคูหนาน้ำ ทอดกฐิน ออกพรรษา ก็จะนิยมเล่นเพลงเรือ เพลงหน้าไฟ เพลงครึ่งท่อน เพลงรำภาข้าวสาร เพลงร่อยพรรษา หน้าเกี่ยวข้าววันวดข้าว จะเล่นเพลงเกี่ยวข้าว เพลงเดินกำรำเกี่ยว เพลงโนเนโนนาถ เพลงจาก เพลงสงฟาง เพลงพานฟาง เพลงชักกระดาน เพลงสงคอดำพวน หน้าสงกรานต์จะเล่นเพลงพวงมาลัย เพลงพืษฐาน เพลงสงกรานต์ เพลงยั่ว เพลงระบำบ้านไร่ เพลงข้าเจ้าหงส์ เพลงเหย่ย เพลงคล้องช้าง เพลงชักเย่อ เพลงแห่นางแมว และยังมีเพลงที่ใช้เล่นได้ทุกฤดูกาล สำหรับเพื่อความบันเทิง ใช้เกี่ยวพาราตีกัน ได้แก่ เพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลง

เทพทอง เพลงเรือ เพลงปรบไก่อ เพลงขอทาน ลำตัด เป็นต้น (พูนพิศ อมาตยกุล, 2529:189) เพลงพื้นบ้านมีอยู่ด้วยกันหลายบทเพลง เพลงที่นิยมใช้ร้องเล่นกันส่วนมากเป็นเพลงพื้นบ้านแบบยาว คือ เพลงที่มีการร้องเล่นเป็นเรื่องเป็นราวเป็นลำดับขั้นตอนต่างๆ โดยเริ่มจากการไหว้ครู การเกริ่น ประสพกรักรัก สู่ขอ ชิงชู้ และบทจาก หรืออาจมีการเล่นเป็นดับต่างๆ ได้แก่ ดับเข้าบ้าน ดับซื้อควาย ดับเขานา ฯลฯ เพลงพื้นบ้านภาคกลางนิยมเล่นกันตามชนบทแถบจังหวัดสุพรรณบุรี อ่างทอง สิงห์บุรี พระนครศรีอยุธยา กาญจนบุรี อุทัยธานี และเพชรบุรี ฯลฯ ในสมัยโบราณเมื่อมีงานเทศกาลต่างๆ พ่อเพลงแม่เพลงในจังหวัดต่างๆจะมาประชันฝีมือกัน ด้วยท่วงทำนองเพลงพื้นบ้าน แต่ในปัจจุบันไม่ค่อยได้รับความนิยมเหมือนแต่ก่อน พ่อเพลงแม่เพลงตามจังหวัดต่างๆก็ไม่ได้มีการสืบทอดบทเพลงไว้ให้คนรุ่นหลังทำให้บทเพลงหลายๆบทเพลงสูญหายไป พร้อมกับการเสียชีวิตของพ่อเพลงแม่เพลงรุ่นเก่าๆ (เอนก นาวิกมูล, 2527:675)

เพลงพื้นบ้านของไทยมีลักษณะเด่นตรงที่มีพ่อเพลงแม่เพลง ซึ่งนอกจากจะมีบทบาทสำคัญในการรักษาเพลงไว้มิให้สูญหายแล้วพ่อเพลงแม่เพลงเหล่านี้ ยังมีส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์เพลงให้เป็นที่นิยมในหมู่นักฟังที่แตกต่างกันและในสมัยที่ต่างกันด้วย พ่อเพลงแม่เพลงจึงเป็นเจ้าของ “คลังแห่งเพลง” และเป็นผู้กำหนด “ชีวิต” ของเพลงพื้นบ้านอีกด้วย (ศิราพร จิตะฐาน, 2524:76)

นอกจากบทเพลงแล้ว พ่อเพลงแม่เพลงเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อเพลงพื้นบ้านทั้งในฐานะที่เป็นผู้สร้าง ผู้สร้างสรรค์และผู้สืบทอดบทเพลง การศึกษาเกี่ยวกับตัวพ่อเพลงแม่เพลง จึงเป็นสิ่งจำเป็น การที่เพลงพื้นบ้านในท้องถิ่นใดก็ตามมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งด้านเนื้อหา วิธีการร้อง และโลกทัศน์ของชาวบ้าน ย่อมแสดงให้เห็นความสำคัญของพ่อเพลงแม่เพลง เพราะพ่อเพลงแม่เพลง ย่อมเป็นผู้รับอิทธิพลจากสังคมภายนอกเข้าสู่สังคมภายใน (ภากร เชาวน์จันทน์, 2546:2) เพลงพื้นบ้านที่ร้องกันในแต่ละท้องถิ่นก็ย่อมมีทั้งเพลงของท้องถิ่นเอง และเพลงที่รับอิทธิพลมาจากภายนอก เพราะมนุษย์ไม่ได้ดำรงชีวิตอย่างโดดเดี่ยว แต่มีการติดต่อไปมาหาสู่กันระหว่างสังคมหนึ่งกับอีกสังคมหนึ่งตลอดเวลา วัฒนธรรมของถิ่นหนึ่งจึงสามารถแพร่ไปอีกถิ่นหนึ่งได้เสมอ (ศิราพร จิตะฐาน, 2524:78) จากคำอธิบายนี้ทำให้พอเข้าใจได้ว่าความสัมพันธ์ของเพลงจากท้องถิ่นหนึ่งไปสู่อีกท้องถิ่นหนึ่งจึงมีความเหมือนกัน คล้ายกัน หรือใกล้เคียงกันซึ่งขึ้นอยู่กับพ่อเพลงและแม่เพลงของแต่ละท้องถิ่นนั่นเอง

เพลงพื้นบ้านบ้านท่าโพ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี เป็นเพลงพื้นบ้านที่กำเนิด ณ บ้านท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งถือว่าเป็นศิลปะพื้นบ้านที่มีการร้องเล่นสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง บางเพลงพบเฉพาะที่นี่

เท่านั้น บางเพลงอาจเหมือนหรือคล้ายคลึงกับเพลงพื้นบ้านภาคกลางของไทยในท้องถิ่นอื่นบ้าง (ณรุทธ์ สุทธจิตต์.2539:99)

บ้านท่าโพ เป็นหมู่บ้านเล็กๆ ตั้งอยู่ที่ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี ตำบลท่าโพมี 4 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากร 2,847 คน(สำรวจเมื่อปี 2548) หมู่บ้านหมู่ที่ 1 และหมู่บ้านหมู่ที่ 2 เรียกว่า “บ้านพันสี” หมู่บ้านหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 4 เรียกว่า “บ้านท่าโพ” บางทีเรียกรวมกันว่า “บ้านท่าโพพันสี”

ประวัติความเป็นมาของบ้านท่าโพ เป็นหมู่บ้านคนไทยที่เก่าแก่ สันนิษฐานว่าคงเกิดขึ้นในสมัยตอนปลายกรุงศรีอยุธยา ราวพุทธศักราช 2034 ซึ่งเดิมเป็นพื้นที่ป่าดงดิบ มีสัตว์ป่าอาศัยอยู่ชุกชุมและมีหนองน้ำให้สัตว์ที่อาศัยอยู่ได้ดื่มกิน โดยเฉพาะวัวแดง จึงเรียกหนองน้ำนี้ว่า “หนองวัวแดง” ปัจจุบันคือหนองประแดง ต่อมาได้มีผู้คนอพยพเข้ามาอาศัยอยู่เรียกบ้านนี้ว่า “ท่าโค” (ท่าวัวแดงลงกินน้ำ) ภายหลังจึงเพี้ยนเป็น “บ้านท่าโพ” จนถึงปัจจุบัน

อีกนัยหนึ่ง เนื่องจากบริเวณกลางหมู่บ้านมีต้นโพธิ์ใหญ่สายพันธุ์พระศรีมหาโพธิ์พุทธคยา นามว่า “โพธิ์พันศรี” และบริเวณนี้เดิมเป็นด่านชุมทางข้ามระหว่างอยุธยากับเชียงใหม่ จึงได้ชื่อบ้านนี้ว่า “บ้านท่าโพธิ์พันศรี” ต่อมาเรียกสั้นๆว่า “บ้านท่าโพ”ในปัจจุบัน

ในสมัยก่อนบ้านท่าโพเป็นเส้นทางเดินทัพของทหารไทยอันปรากฏในวรรณคดีเสภาขุนช้างขุนแผนฉบับคุรุสภา พ.ศ. 2505 หน้า 178 บรรทัดที่ 19 ความว่า

“พลายแก้วจี๋ขสาร	สูงตระหง่านเงื้อมเงื้อมอยู่ในป่า
วันหนึ่งก็พ้อถึงทุ่งโสกา	อนิจจาพิมพ์ที่ผู้งามอน
บ้านกระทงตรงข้ามไปท่าโพธิ์	โอ้วท่าโพธิ์สามต้นยังอ่อนอ่อน
ค่าลงปลงทัพให้หลับนอน	รุ่งยกพลผ่อนข้ามน้ำไป
ลัดถ่วงนครสวรรค์คั่นคง	ลัดทางหาลงตามน้ำไม่”

- บ้านทุ่งโสกา ปัจจุบันอยู่อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท

- บ้านกระทง ปัจจุบันอยู่ในอำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท เขตติดต่อกับบ้านหลุมเข้า อำเภอหนองขาหย่าง

(ขุนแผนพักทัพหลับนอนที่บ้านท่าโพธิ์ ตอนเช้าจึงยกทัพข้ามแม่น้ำสะแกกรังที่บ้านหาดสูง แล้วเลยไปนครสวรรค์)

บ้านท่าโพ มี ศิลปะวัฒนธรรมพื้นบ้านที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนที่สืบทราบได้คือหนังตะลุง ลิเก เพลงฉ่อย ระบำละครชาตรี และการละเล่นพื้นบ้าน เช่น ฝึฟงได้ งูกินหาง ตีตุ้ม ตีจับ เสือกินวัว จี่ม้าส่งเมือง ไม้ฮั้ม มอญซ่อนผ้า และการทรงเจ้าเข้าผีต่างๆ เช่น นางสาก นางด้ง แม่ศรี และลิงลม เป็นต้น ส่วนในด้านการละเล่นเพลงพื้นบ้านต่างๆ ได้แก่ เพลงพื้ฐาน เพลงชักเย่อ เพลง

โลม เพลงฮิลเลเล เพลงกรุ่น เพลงระบำ เพลงราวโบริณ เพลงบวชนาค เพลงเกี่ยวข้าว เพลงแห่ นางแมว และเพลงรำสวด

ด้วยเหตุที่เพลงพื้นบ้าน เป็นภูมิปัญญาไทยของชาวบ้านประเภทหนึ่งที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อประเทศชาติ เป็นส่วนที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่น แสดงถึงภูมิอารยธรรมอันเก่าแก่ และทรงคุณค่า ในปัจจุบันจะพบว่าสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมากเนื่องจากกระแสโลกตะวันตกเข้ามามีบทบาทต่อสังคม มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสารรูปแบบต่างๆ เกิดขึ้น วิถีชีวิตของคนในสังคมชนบทจึงได้รับอิทธิพลเหล่านี้ไปด้วย จากอดีตที่สังคมเพลงพื้นบ้าน ได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต แต่ในปัจจุบันหากคนรุ่นใหม่ไม่มีการสืบทอดและอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านเอาไว้ ในอนาคตเพลงพื้นบ้านก็อาจจะสูญหายไปจากสังคมไทยอย่างแน่นอน ในหลายท้องถิ่นได้เริ่มมีการวางแผนทางในการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านด้วยวิธีการที่หลากหลายตามหลักของนักมานุษยวิทยาและนักคติชนวิทยา จึงมีการฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านขึ้นใหม่และเริ่มนำเพลงพื้นบ้านไปสู่การอนุรักษ์อย่างยั่งยืนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษา รวบรวม ประวัติและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องของเพลงพื้นบ้านท่าโพ
ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี

ความสำคัญของการวิจัย

เพลงพื้นบ้านนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะทุกวันนี้จะหาคนรู้จักและเข้าใจความหมายและที่มาของเพลงพื้นบ้านน้อยมาก จึงสมควรที่จะต้องทำการศึกษา วิเคราะห์ เก็บรวบรวมข้อมูลไว้ให้ได้มากที่สุด เพื่อไม่ให้เพลงพื้นบ้านสูญหายไปตามกาลเวลา อีกทั้งการศึกษาวิจัยในเรื่องของเพลงพื้นบ้าน จะเป็นการช่วยอนุรักษ์ เพลงพื้นบ้านให้ยังคงอยู่ต่อไป ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยในครั้งนี้ ได้มีการบันทึกข้อมูลเพลงไว้เป็นแบบอย่าง ผลของการวิจัยจะปรากฏให้เห็นในเรื่องของลักษณะรูปแบบของบทเพลง สำเนียงเพลง ลักษณะการร้อง การใช้ภาษา อีกทั้งยังเป็นการศึกษาไปถึงพัฒนาการทางสังคมของชาวบ้านท่าโพ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี ได้ดียิ่งขึ้น เพลงพื้นบ้านท่าโพจะเป็นความภาคภูมิใจของของชาวบ้านท่าโพและจังหวัดอุทัยธานี เป็นสิ่งที่เชิดชูความเป็นศิลปพื้นบ้านและภูมิปัญญาของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าความเป็นปราชญ์ของชุมชน รวมทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ ส่งเสริมฟื้นฟู และช่วยเผยแพร่ให้อนุชนรุ่นหลังได้เก็บเป็นมรดกของชาติสืบต่อไป ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ดังต่อไปนี้

- 1.ทราบถึงประวัติความเป็นมา และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องของเพลงพื้นบ้านท่าโพ
ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี
- 2 ภูมิปัญญาของชาวบ้านจะเป็นส่วนช่วยในการสืบสานและอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านท่าโพ
ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี

ขอบเขตของการศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดการขอบเขตของการศึกษาโดยผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านท่าโพ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านท่าโพ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี

1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ การคมนาคม จำนวนประชากร สาธารณูปโภค การสาธารณสุข การศึกษาและสถานศึกษา สภาพบ้านเรือน

2. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านท่าโพ ศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น ศึกษาวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวบ้านท่าโพ การแต่งกาย ภาษา การประกอบอาชีพ ครอบครัว

3. ศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ จำนวน 5 เพลง ได้แก่เพลงดังนี้

3.1 เพลงพืชมูลฐาน

3.2 เพลงชักเย่อ

3.3 เพลงเกี่ยวข้าว

3.4 เพลงกรุ่น

3.5 เพลงโลม

3.1.1 ศึกษารูปแบบของการแสดง

3.1.2 เครื่องดนตรีประกอบการแสดง

3.1.3 เนื้อร้องเพลงพื้นบ้านท่าโพ

3.1.4 ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อร้อง

3.1.5 ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์

3.1.6 การแต่งกายของผู้แสดง

3.1.7 สถานที่ในการแสดงเพลงพื้นบ้าน

3.1.8 โอกาสในการแสดงเพลงพื้นบ้าน

4. ศึกษาประวัติความเป็นมาของพ่อเพลงแม่เพลง จำนวน 14 คน

4.1 การสืบทอดเพลงพื้นบ้าน

4.2 แนวทางในการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน

4.3 บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคมในหมู่บ้าน

4.4 ค่านิยมในเพลงพื้นบ้าน

ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการรวบรวมบทเพลงพื้นบ้านท่าโพ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี แล้วบันทึกเสียงร้องที่ได้ด้วยโน้ตไทยและ โน้ตสากล ตามระดับเสียงร้องของพ่อเพลงและแม่เพลง

นิยามศัพท์เฉพาะ

พ่อเพลง	หมายถึง	ผู้ที่เป็นผู้นำในการร้องฝ่ายชาย
แม่เพลง	หมายถึง	ผู้ที่เป็นผู้นำในการร้องฝ่ายหญิง
กลอนแดง	หมายถึง	กลอนที่กล่าวถึงอวัยวะเพศและพฤติกรรมทางเพศอย่างตรงไปตรงมาไม่มีการเลี่ยงคำเหล่านี้ ตามปกติสังคมถือว่าเป็นคำหยาบไม่ใช่พูดทั่วไปในชีวิตประจำวัน
กลอนหัวเดียว	หมายถึง	กลอนที่ลงท้ายด้วยสระเสียงเดียวกันไปเรื่อยๆ เช่น กลอนลา เป็นกลอนที่มีคำสุดท้ายของวรรคหลังลงท้ายด้วยเสียงสระอาทุกคำ
ทำนอง	หมายถึง	เสียงสูงๆต่ำๆซึ่งสลับสับกัน แต่ละเพลงจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันในการร้องเพลงพื้นบ้านต้องยึดถือทำนองของเพลงเป็นหลัก
บท	หมายถึง	บทร้องของพ่อเพลงแม่เพลงตั้งแต่ขึ้นต้นจนถึงลูกคู่ร้องรับ
บาท	หมายถึง	กลอนเพลง 1 บรรทัด
ประ	หมายถึง	การโต้ตอบ ว่าแก้กัน
ร้องหน่วง	หมายถึง	การอ้อน อาลัยอาวรณ์ไม่ยอมจากไป

ลงเพลง	หมายถึง	การร้องในบรรทัดสุดท้ายของบทเพลงมักเป็น ถ้อยคำที่มีความหมายกินใจ
วรรค	หมายถึง	คำร้องในบทเพลงที่มีคำติดต่อกันมีจำนวนคำตั้งแต่ 4– 10 คำ
ผู้อาวุโส	หมายถึง	เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นเป็นเวลานานๆและได้ ให้ความเคารพยกย่องให้เป็นผู้มีความรู้และสัมผัส กับเพลงพื้นบ้านมาเป็นเวลานาน
การเอื้อน	หมายถึง	การร้องทำนองโดยใช้เสียงเปล่า ไม่มีถ้อยคำ มักใช้ เสียงที่เป็นสระ “เออ” เพื่อตกแต่งถ้อยคำให้เกิดความ ไพเราะ
ครูเพลง	หมายถึง	ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่ามีความสามารถในการร้อง อาจเป็นพ่อเพลงแม่เพลงรุ่นเก่าที่อาจรู้จักแต่ชื่อ หรือผู้ที่ มีคนฝากตัวเป็นศิษย์ให้ช่วยฝึกสอน
มุขปาฐะ	หมายถึง	เรื่องราวที่ถ่ายทอดกันมาจากปากต่อปาก ไม่มีการ จดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร
เพลงพื้นบ้าน	หมายถึง	เพลงที่ใช้ร้องของกลุ่มชาวบ้านเฉพาะถิ่นเน้นความ สนุกสนานใช้สำนวนบทร้องที่เรียบง่าย
พ่อเพลงแม่เพลง	หมายถึง	ผู้ที่เป็นผู้นำ ในการร้องเพลงพื้นบ้าน ซึ่งจะเป็นผู้ที่ มีความสามารถและจำบทเพลง รวมทั้งมีปฏิภาณ ไหวพริบในการร้องได้ดี
ครูพักลักจำ	หมายถึง	ครูที่พ่อเพลงแม่เพลงไม่ได้ฝากตัวเป็นศิษย์ให้สอน เพลงโดยตรง แต่แอบฟังหรือได้ยินกลอนที่ร้องแล้ว สามารถจำกลอนเขามาร้องต่อ
เพลงปฏิพากย์	หมายถึง	เพลงที่ชายหญิงร้องโต้ตอบกัน ส่วนใหญ่จะเป็น เรื่องของการเกี้ยวพาราสี ซึ่งมีจุดเด่นอยู่ที่ไวยา การเชิงไหวพริบก้น
ลูกคู่	หมายถึง	ผู้แสดงเพลงพื้นบ้านโดยร้องรับบทเพลงจากพ่อ เพลงแม่เพลงในช่วงต่างๆตามแบบฉบับของเพลงนั้นๆ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานีผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการวิจัย โดยได้แบ่งประเด็นในการศึกษาได้ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

- 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม
- 1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

มนุษย์ทุกชาติทุกสังคมต่างก็มีวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งอาจจะแตกต่างหรือเหมือนกันก็ได้ แต่โดยทั่วไปแล้วชุมชนหรือสังคมที่อยู่ใกล้เคียงกัน มักจะมีวัฒนธรรมเป็นอย่างเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน มนุษย์เป็นสัตว์โลกชนิดหนึ่งที่มีวิถีชีวิตแตกต่างไปจากสัตว์เพราะมนุษย์รู้จักทำมาหากิน รู้จักสร้างที่อยู่อาศัย ประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ในการประกอบการทำมาหากิน และสร้างแบบแผนในการดำเนินชีวิตที่ดีกว่า สิ่งต่างๆเหล่านี้คือวัฒนธรรม คำว่าวัฒนธรรมเป็นคำที่มีความหมายและมีความสำคัญสำหรับการศึกษาวิจัยเป็นอย่างยิ่ง

คำว่า “ วัฒนธรรม ” มาจากคำว่า “ Culture ” ในภาษาอังกฤษ มีความหมายว่า การเพาะปลูกและบำรุงให้เจริญงอกงาม ในภาษาไทย คำว่า “ วัฒนธรรม ” เป็นคำที่ได้จากการรวมคำ 2 คำเข้าด้วยกัน ได้แก่

วัฒนธรรม ซึ่งมีความหมายทั่วไปว่า เจริญงอกงาม รุ่งเรือง

ธรรม ในที่นี้หมายถึงกฎ ระเบียบ หรือข้อปฏิบัติ

เพราะฉะนั้น “ วัฒนธรรม ” ตามความหมายของคำในภาษาไทยจึงหมายถึง ข้อปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเจริญงอกงาม พระยาอนุมานราชธน (ม.ป.ป. :6) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมในฐานะของนักมานุษยวิทยาว่า วัฒนธรรมหมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุง หรือสร้างขึ้นเพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตแห่งส่วนรวมวัฒนธรรมคือวิถีแห่งชีวิตมนุษย์ในส่วนรวมที่สามารถถ่ายทอดกัน

ได้และเรียนรู้กันได้เอาอย่างกันได้ วัฒนธรรมยังหมายถึงผลิตผลของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคนแต่ก่อนสืบต่อเป็นประเพณีกันมา วัฒนธรรมยังเป็นความคิดความรู้สึก ความประพฤติและกิริยาอาการ หรือการกระทำใดๆของมนุษย์ในส่วนรวม ลงรูปเป็นพิมพ์เดียวกัน และสำแดงออกมาในให้ปรากฏเป็นภาษา ศิลปะ ความเชื่อ ระเบียบประเพณีเป็นต้น เซอร์ เอ็ดเวิร์ด ไทเลอร์ (Tylor, 1871:1) อ้างถึงใน Horn and Hunt, 1976 : 46 ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับวัฒนธรรมว่า “วัฒนธรรม คือทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งได้มาจากการเรียนรู้ของสังคมและสมาชิกได้มีส่วนร่วมในการใช้สิ่งนั้นๆ สมาชิกในสังคมจะได้รับวัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมและเขาอาจปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมนั้นๆเพื่อเป็นมรดกแก่ชนรุ่นหลังต่อไป”

ซึ่งสอดคล้องกับสุพัตรา สุภาพ(2540 : 34-38) ที่ได้กล่าวถึงความหมายของวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมมีความหมายครอบคลุมไปถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ประกอบไปด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ประเพณี วิทยาการ กฎหมาย ศิลธรรม และทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้คิดและกระทำ ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม วัฒนธรรมมีทั้งประเพณีที่เป็นวัฒนธรรมวัตถุและเป็นองค์การ องค์พิธีการ องค์มิตติ ลักษณะของวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ ซึ่งต้องมีการถ่ายทอดไว้เป็นมรดกทางสังคม เป็นวิถีชีวิต หรือแบบการดำรงชีวิต และเป็นสิ่งที่ไม่คงที่ สามารถปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ เพลงพื้นบ้าน จัดเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม องค์วัตถุไม่มีรูปร่าง ใช้ภาษาที่เปล่งเสียงร้องออกมา เป็นสื่อในการบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ เพลงพื้นบ้านถ่ายทอดโดยการเรียนรู้จากครูเพลงรุ่นก่อนๆสืบทอดกันมา เนื้อหาของเพลงยังสามารถบอกถึงวิถีชีวิตของคนในยุคต่างๆและสามารถปรับปรุงให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบันได้อีก

อมรา พงศาพิชญ์ (2531 : 75) ได้ให้ความหมายของคำว่าวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรมคือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้น มิใช่สิ่งที่มนุษย์ทำตามสัญชาตญาณ อาจเป็นการประดิษฐ์วัตถุสิ่งของขึ้นใช้หรืออาจเป็นการกำหนดพฤติกรรมหรือความคิด ตลอดจนวิธีการหรือระบบการทำงาน ฉะนั้นวัฒนธรรมคือ ระบบในสังคมมนุษย์ที่มนุษย์สร้างขึ้นมิใช่ระบบที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติตามสัญชาตญาณ ซึ่งสอดคล้องกับ บุญยงค์ เกตุเทศ (2536)กล่าวไว้ในวัฒนธรรมเผ่าพันธุ์มนุษย์ว่าด้วยเรื่องการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้นมิได้เป็นไปด้วยสัญชาตญาณและพฤติกรรมตามธรรมชาติแต่เพียงอย่างเดียว หากต้องอาศัยพฤติกรรมที่กระทำสั่งสมและถ่ายทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งที่เป็นวัตถุสิ่งของ แบบแผนความประพฤติ ตลอดจนคติความคิด ความเชื่อค่านิยมต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มิได้มีอยู่เองในธรรมชาติ หากแต่เป็นผลจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ เกิดมามีภาษาพูด เครื่องมือเครื่องใช้ กิริยามารยาทขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ ศาสนา หรือค่านิยมที่แตกต่างกัน

จากการจัดทำเอกสารประกอบการสอนรายวิชาพื้นฐานมานุษยวิทยาภาควิชาวัฒนธรรม

(Introduction to cultural anthropology)ของกาญจนา อินทรสุนานนท์(2542 : 1-16) โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเรื่องราวต่างๆที่เกี่ยวข้องในสังคมมนุษย์ ศึกษาทางด้านวัฒนธรรมไทย ประเพณี และระบบความเชื่อ ตลอดจนระบบโครงสร้างทางสังคมเชิงมานุษยวิทยา ในเนื้อหาได้กล่าวถึงกระบวนการทางวัฒนธรรมโดยเริ่มจากการ

- อยู่อย่างไทย
- ใฝ่ใจศึกษา
- เสาะหาความรู้
- เข้าสู่ค่านิยม
- สร้างสมอุดมการณ์
- สืบสานวัฒนธรรม
- จดจำประเพณี
- ของดีศาสนา

ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องที่อยู่ในกรอบของวัฒนธรรมที่ดำรงและเมื่อผ่านกระบวนการจริยธรรมก็จะขัดเกลาให้เป็นมนุษย์ที่งามอย่างมีคุณค่า จัดเป็นพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมจะนำไปใช้ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น นอกจากนี้สำนักผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ(2540:1-59)ยังได้จัดทำหนังสือ“ระบบวัฒนธรรม”ของนายนิคม มุสิกคามะ ผู้ตรวจราชการกระทรวงและคณะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมที่ดีงามของชาติ เนื้อหาได้กล่าวถึงเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมโดยได้กล่าวถึงความหมายของวัฒนธรรมว่า หมายถึงชีวิตของคน และได้แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 5 กลุ่ม คือ

กลุ่ม 1 เผ่าพันธุ์การดำรงชีพ (Life) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับรูปร่างหน้าตาเผ่าพันธุ์ของตน การดำรงชีพ เช่น อาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย

กลุ่มที่ 2 สังคม (Social)เกี่ยวข้องกับครอบครัว การทำมาหากิน การกินอยู่ร่วมกัน การเมือง เศรษฐกิจ และการปกครอง

กลุ่มที่ 3 ศาสนาและจริยธรรม (Religion) เป็นเรื่องของความเชื่อพื้นฐาน การประพฤติปฏิบัติตลอดจนจารีตประเพณี ฯลฯ

กลุ่มที่ 4 สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) เป็นเรื่องของรสนิยมความงาม ตลอดจนถึงการละเล่นพื้นเมือง เช่น ภาพลักษณ์ที่ประชาชนแสดงออกในด้านดนตรี การละคร ฟ้อนรำ และภาพลักษณ์ของที่อยู่อาศัย

กลุ่มที่ 5 ภาษาและวรรณกรรม (Language) เป็นเรื่องของการสืบสานสืบทอดความรู้ เช่น การพูด การขีดเขียน และการอ่านเพื่อความเข้าใจของเผ่าพันธุ์ ในที่นี้จัดได้ว่าเพลงพื้นบ้านอยู่ใน

หมวดหมู่ของสุนทรียศาสตร์ศิลปะ ซึ่งจัดเป็นแขนงหนึ่งของวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงกระบวนการรักษา สืบทอด และพัฒนาการทางวัฒนธรรม

โดยแบ่งออกเป็น 6 ระบบ คือ

1. การสำรวจข้อมูล
2. การศึกษาค้นคว้าวิจัย
3. การปลูกฝังเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
4. การทำนุบำรุงรักษาศิลปะและวัฒนธรรม
5. การสืบสานการสืบทอด
6. การแลกเปลี่ยน สร้างสรรค์และการพัฒนา

ซึ่งลักษณะของวัฒนธรรมนั้น สุพัตรา สุภาพ (2518 : 68) ได้กล่าวถึงลักษณะของวัฒนธรรมว่า

1. เป็นสิ่งที่ได้มาด้วยการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้จากมนุษย์ด้วยกัน เช่น การแต่งกาย การละเล่น การขับร้อง

2. เป็นมรดกทางสังคม วัฒนธรรมเกิดจากการเรียนรู้จึงสามารถถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง บุคคลเกิดในสังคมใด ก็เรียนรู้วัฒนธรรม จากบุคคลในสังคมนั้น เกิดการถ่ายทอดเป็นมรดกทางสังคม

3. เป็นวิถีชีวิตหรือแบบของการดำรงชีวิต วัฒนธรรมไม่สามารถจำแนกความแตกต่างของสังคมแต่ละสังคมได้ บุคคลเกิดในสังคมใดก็เรียนรู้วัฒนธรรมจากบุคคลในสังคมนั้น

4. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่คงที่ มนุษย์มีการคิดค้นสิ่งใหม่ๆรับเอารูปแบบของการดำเนินชีวิตของบุคคลที่มีอยู่เดิม และปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ในทำนองเดียวกัน ฌองส์ เติ่งประชา (2538 : 47) กล่าวถึงลักษณะของวัฒนธรรมว่า ทุกสังคมต้องมีวัฒนธรรม และวัฒนธรรมของแต่ละสังคมยังมีลักษณะเฉพาะที่แสดงออกให้ปรากฏจนทำให้บางท่านใช้ขอบเขตของวัฒนธรรมเป็นหลักในการแบ่งอาณาเขตของประเทศชาติได้ ลักษณะของวัฒนธรรมจะประกอบด้วย

1. วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อใช้เป็นองค์ประกอบช่วยในการดำเนินชีวิต ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นล้วนเป็นวัฒนธรรม

2. วัฒนธรรม เป็นผลรวมของหลายสิ่งหลายอย่าง (Intergrative) เช่น ความรู้ ความเชื่อ วิถีในการดำเนินชีวิต สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ

3. วัฒนธรรมเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้วัฒนธรรมมิใช่เกิดขึ้นเองโดยปราศจากการเรียนรู้มาก่อน และลักษณะข้อนี้เองที่ทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์ กล่าวคือ พฤติกรรมส่วนใหญ่ของสัตว์เกิดจากสัญชาตญาณ (Instinct) ส่วนมนุษย์นั้นมีสมองอันทรงคุณภาพ จึงสามารถรู้จักคิด

ถ่ายทอด และเรียนรู้กระบวนการดังกล่าวเกิดขึ้น จากการที่บุคคลมีการติดต่อกับบุคคลอื่น ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม ดังนั้นการเรียนรู้จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของวัฒนธรรม

4. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นมรดกแห่งสังคม วัฒนธรรมเป็นผลของการถ่ายทอดและการเรียนรู้ และเครื่องมือเครื่องใช้ที่ใช้ในกระบวนการดังกล่าว ก็คือ การสื่อสารโดยใช้สัญลักษณ์ (Symbolic communication) ได้แก่ การที่มนุษย์มีภาษาใช้ที่แน่นอน ซึ่งมีส่วนช่วยให้การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นก่อนๆ ดำเนินต่อเนื่องกันมาไม่ขาดสาย ดังนั้นวัฒนธรรมจึงมีลักษณะเป็น “มรดกแห่งสังคม” (Social heritage)

5. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็น Super organic หมายถึง สิ่งที่เป็นปรากฏการณ์อย่างเดียวกัน ในทางกายภาพหรือชีวภาพอาจเป็นปรากฏการณ์ที่แตกต่างกันไป ในแง่ของวัฒนธรรมของแต่ละสังคมต่างๆ ที่เป็นสังคมเดียวกันนั่นเอง

6. วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิต (Way of life) หรือเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิต (Desing for living) ของมนุษย์

7. วัฒนธรรมเป็นผลจากการช่วยกันสร้างสรรค์ของมนุษย์ และได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง สิ่งใดที่ไม่ดีหรือล้าสมัยก็เลิกใช้ไป สิ่งใดที่ดีก็ยังคงเอาไว้ใช้ต่อไป วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลง (Change) และมีการปรับตัว (Adaptive) ได้

8. วัฒนธรรมมิใช่เป็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เป็นของส่วนรวม สิ่งที่จะถือว่าเป็น วัฒนธรรมได้จะต้องเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับถือปฏิบัติ มิใช่เฉพาะคนใดคนหนึ่งยอมรับถือปฏิบัติ เท่านั้น จากลักษณะทั้ง 8 ประการนี้ จะสอดคล้องเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมได้ ซึ่งนายแพทย์ ประเวศ วะสี(2532 : 22) ได้กล่าวถึงลักษณะของวัฒนธรรม ในหนังสือวัฒนธรรมกับการพัฒนา มีเนื้อหาที่สรุปได้ว่า วัฒนธรรมคือพลังของปัญญา ซึ่งเป็นรากฐานของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองของมนุษย์ซึ่งได้มาจากการเลือกสรร กลั่นกรอง ลองใช้ และถ่ายทอด ด้วยการปฏิบัติสืบทอดต่อเนื่องกันมา วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำให้สังคมเข้มแข็งซึ่งมีคุณลักษณะที่สำคัญ 8 ประการ ดังนี้

1. มีความหลากหลายกระจายอำนาจ
2. กระจายรายได้ และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ
3. ส่งเสริมศักดิ์ศรีของชุมชน
4. มีความบูรณาการ
5. สร้างความประสานสอดคล้อง และความสมดุลที่ยั่งยืน
6. มีการพัฒนาจิตใจ และจิตวิญญาณอันลึกซึ้ง
7. ส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคม

8. เป็นการผดุงศีลธรรมของสังคม

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน

เอนก นาวิกมูล (2517 : 3 -120) ได้รวบรวมหนังสือเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านไว้ในหนังสือ เรื่อง เพลงนอกศตวรรษ โดยกล่าวถึงเพลงพื้นบ้านในแง่มุมต่างๆ ซึ่งเป็นเพลงที่ไร้ตำนาน หมายความว่า เป็นเพลงที่สืบทอดกันมาโดยการจำ ไม่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพลงพื้นบ้านมีลักษณะคล้ายเพลงลูกทุ่งอยู่หลายประการ อันอาจกล่าวได้ว่า เพลงพื้นบ้านก็คือต้นแบบของเพลงลูกทุ่งนั่นเอง นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงเรื่องราวต่างๆของเพลงพื้นบ้านอยู่หลายประการ เช่น เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่เกิดในชนบทการใช้ภาษาและการแสดงออกแห่งเรื่องราว และบรรยากาศของเพลงเป็นไปอย่างซื่อๆตรงๆใช้ถ้อยคำง่ายๆ ตรงเป่าหมายทันที และยังได้กล่าวถึง เพลงพื้นบ้าน ในลักษณะที่โดดเด่นว่า

1. มีความเรียบง่ายในด้านถ้อยคำ การร้องและการเล่น
2. เน้นความสนุกสนานเป็นหลัก มีการใช้คำสองแง่สองง่ามและเว้นซึ่งเรื่องทุกข์มาก
3. การมีรูปแบบที่คล้ายคลึงกันในแต่ละท้องถิ่นก็จะมีรูปแบบคล้ายๆกัน ทั้งในด้าน

เนื้อหา การเรียงลำดับเรื่องและด้านถ้อยคำ

ในเรื่องคุณค่าของเพลงพื้นบ้าน เอนก นาวิกมูล ได้กล่าวไว้หลายด้านด้วยกัน เช่น

1.คุณค่าในตัวเอง ซึ่งจัดเป็นมรดกทางวรรณกรรมได้อย่างหนึ่ง และยังแสดงให้เห็นวิถีชีวิตของชาวบ้านได้เด่นชัดยิ่งขึ้น

2.คุณค่าจากสังคม กลุ่มคนที่เป็นคนร้องเองก็จะรู้สึกดีใจ ยินดีที่งานของเขาได้รับความสนใจ ซึ่งชาวเพลงเห็นว่ามีค่า เพราะเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของเขานั่นเอง ส่วนกลุ่มคนที่เป็นผู้ฟังก็จะได้สอดซึมทั่วทั้งทำนองและอารมณ์ ได้รับความบันเทิงใจและอาจได้รับความรู้ คำสอน สอดแทรกไปโดยไม่รู้ตัว

เอนก นาวิกมูล (2527 : 225 - 242) ยังได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับเรื่องของเพลงพื้นบ้าน สุพรรณบุรีในหนังสือคนเพลงและเพลงพื้นบ้านภาคกลางโดยกล่าวถึงบรรยากาศของงานเทศกาล ในหน้าน้ำสมัยก่อนที่วัดป่าเลไลย์ จะมีงานไหว้พระหลวงพ่อดำประจำปี และได้จัดให้มีการเล่น เพลงพื้นบ้านกันอย่างสนุกสนานได้เกณฑ์พ่อเพลงแม่เพลงที่มีชื่อเสียงจากจังหวัดใกล้เคียง เช่น อ่างทอง สิงห์บุรี พระนครศรีอยุธยา กาญจนบุรี อุทัยธานี ฯลฯ มาประชันแข่งขันว่าเพลงกันอย่างสนุกสนานซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบเพลงพื้นบ้านของ กาญจนนา อินทรสุนานนท์ (2532 : 56 - 66) ที่ได้ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับรูปแบบของเพลงพื้นบ้าน โดยเขียนลงในวารสาร “มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์” ของมหาวิทยาลัยศรีนคริน

ทริวิโรฒ ประสานมิตรว่า เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่มีต้นกำเนิดมาจากเพลงร้อยกรองมากกว่าเพลงบรรเลง บทเพลงต่างๆมาจากผู้แต่งที่เป็นชาวบ้าน เพลงพื้นบ้านภาคกลางมีมากมายแยกแยะได้หลายบทเพลง มีลีลาทำนองที่แตกต่างกันไป แต่เพลงพื้นบ้านก็มีลักษณะเฉพาะของเพลงหลายประการ เช่น

1. ลีลาทำนอง จะเป็นท่วงทำนองสั้นๆวนไปวนมา ซ้ำและย้อนกลับต้นใหม่อยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการจดจำและสืบทอดต่อกันมา

2. ภาษาที่ใช้ในเพลงพื้นบ้านนั้นเป็นภาษาพูด ไม่ใช่ภาษาเขียน ฟังเข้าใจง่าย ไม่มีศัพท์สูง เรียกกันว่าภาษาชาวบ้าน และยังมีคำประเภสองแง่สองง่ามแทรกอยู่ด้วยเสมอ ไม่ว่าจะเป็นในรูปของคำพวน คำเปรียบเทียบ คำที่ใช้ตัวอักษรแทนกันหรือคำประเภหักข้อรอ

3. ลักษณะคำประพันธ์ เพลงพื้นบ้านจัดอยู่ในประเภทวรรณกรรมมุขปาฐะ สืบทอดโดยการได้ยินได้ฟังต่อกันมา บทกลอนต่างๆก็นำมาจากภาษาพูดที่ใช้กันในปัจจุบัน โดยมีคำประเภหคำคล้องจอง จำพวกสุภาษิต หรือคำพังเพยต่างๆ กลอนเพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่เป็นกลอนแปดที่เรียกว่า กลอนหัวเดียว

4. เรื่องราวในบทเพลง ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน การทำมาหากิน ความเป็นอยู่ เรื่องในครอบครัว ความเชื่อถือต่างๆ บทเพลงจะเป็นลักษณะเพลงปฎิพากย์ คือมีการร้องโต้ตอบกันระหว่างชายและหญิง ส่วนใหญ่เป็นการเกี่ยวพาราสี จุดเด่นอยู่ที่สำนวนโวหารและเชิงไหวพริบขัน การดำเนินเรื่องราวในเพลงพื้นบ้านนั้น เริ่มจากการไหว้ครู บทเกริ่นหรือปลอบบทประหรือทักทาย การผูกรัก การส่ขอ ลักหาพาหนี ชิงชู้หรือตีหมากรัก และบทลาจาก นอกจากนี้ยังมีการแทรกเรื่องราวต่างๆที่น่าสนใจในขณะนั้น หรืออาจแทรกเรื่องราวที่สนุกสนานอีกก็ได้

5. การแทรกคติสอนใจ ในบทเพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่มักพบว่ามีแทรกคติสอนใจอยู่เสมอเพื่อให้ผู้ฟังได้รับความรู้และนำไปปฏิบัติให้เกิดสิ่งที่ดีงามต่อสังคม

6. โอกาสในการร้องเล่น เพลงพื้นบ้านนั้นร้องเล่นกันได้หลายโอกาสทั้งงานบุญงานกุศลในงานเทศกาลหรือตามโอกาสต่างๆโดยสามารถแยกออกได้หลายโอกาส เช่น ร้องเล่นเพื่อความสนุกสนานร้องประกอบการทำงาน ร้องในโอกาสเฉลิมฉลองต่างๆ และสามารถร้องเล่นในงานอื่นๆที่ผู้ชมมีความประสงค์จะให้เล่น

ในการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน ได้มีผู้ให้แนวทางในการศึกษาวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านไว้หลายท่านด้วยกัน ประสิทธิ์ เลียวศิริพงศ์ (2529 : 9 -10) ได้วิเคราะห์ถึงการศึกษาเรื่องเพลงพื้นบ้านว่า นักวิชาการที่ศึกษาเรื่องของเพลงพื้นบ้านส่วนมากมาจากสาขาที่ไม่เกี่ยวข้องกับดนตรี และผลของการศึกษาจากนักวิชาการดนตรีก็ไม่ค่อยมีปรากฏให้เห็นต่อหน้าสาธารณชน ผลงานที่ออกมาส่วนมากเป็นผลการวิเคราะห์ “คำร้อง” ให้ไปสัมพันธ์กับเรื่องอื่นๆ เพลงขับร้องทุก

เพลง ได้มาจากการรวบรวมเอาศิลปะสองสาขาเข้าด้วยกัน คือ “ ภาษา” กับ “ดนตรี” การนำเฉพาะคำร้องของเพลงไปศึกษาจึงเป็นการศึกษาเพลงเพียงครึ่งเดียวเท่านั้น เพราะการศึกษาแต่เพียงภาษายังขาดอีกครึ่งหนึ่งคือดนตรี ดนตรีก็มีองค์ประกอบเช่นเดียวกับศิลปะอื่นๆ องค์ประกอบของดนตรีได้แก่

1. ทำนองเพลงพื้นบ้านทุกเพลงมีทำนองและทำนองช่วยให้ระบุสัญชาติของดนตรีได้
2. ลีลาและจังหวะ ช่วยให้เกิดความรู้สึกละเอียดและอารมณ์ตามบทเพลงนั้นๆ
3. เสียง ผู้ร้องเพลงพื้นบ้านอาจมีการใช้เสียงร้องที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความคิดความ

นิยมของแต่ละสังคม

4. พื้นผิว บางแห่งนิยมร้องเสียงเดียวกันหมด บางแห่งมีการประสานเสียงจากคำอธิบายดังกล่าวทำให้การศึกษาเรื่องเพลงพื้นบ้านมองเห็นความแตกต่างของแต่ละสังคมได้ชัดเจนขึ้นและนั่นคือสิ่งที่ทำให้เพลงพื้นบ้านแต่ละที่แต่ละท้องถิ่นมีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง กาญจนา อินทรสุนานนท์ (2525 : 151) ได้กล่าวถึงแนวทางในการศึกษาเพลงพื้นบ้านไว้ว่า จะต้องมิขึ้นตอนต่างๆดังนี้

- 1.สืบหาแหล่งเพลงพื้นบ้าน ส่วนใหญ่จะอยู่ตามชนบท ตามตำบล ตามหมู่บ้าน ที่ยังมีชาวบ้านจดจำเพลงได้
- 2.บันทึกเพลงพื้นบ้าน ทำได้หลายรูปแบบ เช่น บันทึกโดยใช้เทปบันทึกเสียง วิดีโอ เขียนและทำโน้ตเพลงไว้ ถ่ายภาพนิ่งท่าทางของผู้เล่นและร้องเพลง
- 3.นำเพลงพื้นบ้านที่สืบค้นและบันทึกไว้มาวิเคราะห์ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้หลายรูปแบบ คือ วิเคราะห์เชิงคติชนวิทยา วิเคราะห์เชิงปรัชญา วิเคราะห์เชิงสังคมวิทยา และวิเคราะห์เชิงดนตรี(ศึกษาเกี่ยวกับเพลง และเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบเพลง ลักษณะการขับร้อง ลีลาทำนองของเพลงพื้นบ้าน บันทึกโน้ตเป็นทางร้อง ทางรับ โน้ตเครื่องประกอบจังหวะ ฯลฯ)

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กาญจนา อินทรสุนานนท์, มานพ วิสุทธิแพทย์ และเมธี พันธุ์วราทร (2543) ได้ศึกษาวิเคราะห์เพลงระบำบ้านนา ตำบลบางลูกเสือ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก พบว่า ในเพลงระบำบ้านนาได้กล่าวถึงค่านิยมในการนับถือศาสนาพุทธ พ่อ แม่ ครูและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มารยาทในการต้อนรับ การแต่งกาย อาชีพ เศรษฐกิจ การเมือง ยาเสพติด ความรักระหว่างชายหญิง ผัวเมีย พ่อแม่ ลูก ความรักชาติพระมหากษัตริย์ และเรื่องเพศ และเพลงระบำบ้านน่ายังมีบทบาทต่อสังคมในการสร้างความบันเทิง ความสามัคคี การแจ้งข่าวสาร บันทึกเรื่องราวและให้ความรู้ด้านต่างๆ นอกจากนี้ยังสรุปตามทฤษฎีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม 8 ข้อ ของศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี

1. เพลงระบำบ้านนา นั้นส่งเสริมการเมืองในระบอบประชาธิปไตย
2. เพลงระบำบ้านนา นั้นไม่สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ มีการเล่นน้อยเพราะขาดความนิยมอาชีพของพ่อเพลงแม่เพลงนั้นอยู่ที่การทำไร่ทำนา ทำนาทุ้ง เศรษฐกิจไม่ดี
3. การส่งเสริมศักดิ์ศรีของชุมชนท้องถิ่น เพลงระบำบ้านนา ได้ส่งเสริมศักดิ์ศรีของชุมชน เพราะมีบทเพลงเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมท้องถิ่นและพ่อเพลงแม่เพลงก็เป็นที่ยกย่องนับถือในชุมชนนั้นๆ
4. วัฒนธรรมของเพลงระบำบ้านนา นั้น บูรณาการศาสตร์ด้านต่างๆมารวมร้องอยู่ในเพลง เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมไทย อาทิ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และเรื่องท้องถิ่น
5. การสร้างความประสานสอดคล้องและสมดุลยั่งยืน มีในกลุ่มคนเล็กๆเป็นที่รู้จักในหมู่บ้านเล็กๆ แต่ผู้แรงกระแสนของวัฒนธรรมทางซีกโลกตะวันตกไม่ไหว ไม่มีผู้สืบทอดที่สามารถทำให้ระบำบ้านน่ายั่งยืนได้
6. เพลงระบำบ้านนา นั้น ในบทเพลง ได้แทรกการการพัฒนาจิตใจและวิญญาณอันลึกซึ้ง จะเห็นได้ในบทกลอนต่างๆ ตั้งแต่ต้นจนจบ ที่มีความละเอียดอ่อนทางด้านการพัฒนาจิตใจ วัฒนธรรมของคนไทย การไหว้ครู การเชิญขึ้นบ้าน ความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
7. ส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคม ในข้อนี้เพลงระบำบ้านนามีส่วนช่วยส่งเสริมอยู่ในวงแคบเฉพาะในหมู่บ้านในท้องถิ่น คนกลุ่มเล็ก แต่เป็นที่รู้จักดีให้ความเคารพนับถือกัน โดยเฉพาะทางด้านวัฒนธรรม จริยธรรม และต่อต้านยาเสพติด
8. การผดุงศีลธรรม เพลงระบำบ้านนาช่วยผดุงศีลธรรมในกลุ่มคน การสอนให้ทำความดี อนุรักษ์ เรื่องศาสนา ฯลฯ

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า รูปแบบของเพลงระบำบ้านนา มีลักษณะคำประพันธ์เป็นเอกลักษณ์ เป็นกลอนแปดหัวเดียว แต่กลอนที่พบส่วนใหญ่มีมากกว่า 8 คำ และบางบาทก็มีน้อยกว่า 8 คำ เป็นลักษณะของกลอนชาวบ้านมีคำเสริมมาก เช่น เสีย, มา กันละเหว่ย ฯลฯ และพบลักษณะเด่นของทำนองเช่น ทำนองร้องสร้างบนกลุ่มเสียงเช่นเดียวกับเพลงที่ใช้โน้ต 5 เสียง ทำนองร้องขึ้นอยู่กับวรรณยุกต์ ใช้ทำนองต่างกันที่เสียงวรรณยุกต์เดียวกัน ใช้เสียงซ้ำที่คำร้องมีเสียงวรรณยุกต์เสียงเดียวกันและต่างเสียงกัน

กฤษณา แสงทอง (2540) ได้ศึกษาเพลงปฎิพากย์: วัฒนธรรมการดนตรีและสะท้อนสภาพทางสังคมตำบลเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์สภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมจากเพลงปฎิพากย์รวมทั้งการวิเคราะห์บทบาทและแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงของบทเพลงผลการวิจัยพบว่า บทเพลงสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อที่มีอิทธิพลมา

จากศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์ และความเชื่อดั้งเดิม รวมทั้งสภาพชีวิต การทำมาหากิน และค่านิยมต่างๆ ส่วนบทบาทของเพลงซึ่งเคยเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของชาวบ้านด้วยการเป็นเพลงที่เล่นด้วยความสนุกสนานในสังคมเปลี่ยนแปลงมาสู่การสาธิตเพื่อการอนุรักษ์เท่านั้น

และทำนองเดียวกัน ดวงเดือน สดแสงจันทร์ (2544) ได้ทำการศึกษาเพลงพื้นบ้านของคณะขวัญจิต ศรีประจันต์ การเปรียบเทียบตามทฤษฎีของศาสตราจารย์นายแพทย์ ประเวศ วะสี พบว่า วัฒนธรรมสามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอำเภอศรีประจันต์ได้ โดยใช้เพลงพื้นบ้านเป็นเครื่องมือในการรวบรวมคนในหมู่บ้านให้เป็นกลุ่มเดียวกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ทำให้เกิดความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน จึงทำให้วัฒนธรรมและชุมชนเกิดความเข้มแข็งได้ บทร้องที่แต่งโดยขวัญจิต ศรีประจันต์ จะมีถ้อยคำที่ไพเราะ มีการเลือกใช้คำที่สละสลวย เหมาะสมกับโอกาสต่างๆ ท่วงทำนองในการร้องเป็นสำเนียงออกภาษาถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี มีการใช้เทคนิคและลีลาในการร้องมาก ทั้งการเอื้อนและการออกเสียงคำร้องต่างๆ มีศิลปะในการใช้มุขตลก ไม่หยาบคาย แสดงถึงความมีชั้นเชิงในการแสดง เพลงพื้นบ้านมีองค์ประกอบด้านทำนองเพลง คล้ายคลึงกับดนตรีไทย ทำนองของเพลงพื้นบ้านแต่ละเพลงมีรูปแบบที่แตกต่างกัน การร้องเพลงพื้นบ้านนั้นผู้ร้องต้องยึดทำนองหลักของเพลงนั้นช่วยในการออกเสียงคำร้องเพื่อให้ได้ตรงตามทำนองเพลงนั้นๆ

สุกัญญา สุจฉายา (2525) ได้ศึกษาเรื่องเพลงปฏิพากย์ : บทเพลงแห่งปฏิภาณของชาวบ้านไทย สรุปได้ว่า เพลงปฏิพากย์ภาคกลางเป็นเพลงร้องโต้ตอบระหว่างชายหญิง มีทั้งร้องโต้ตอบชนิดวรรคต่อวรรค จนถึงโต้ตอบแบบบทต่อบท โดยมีลูกคู่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงร้องรับ ร้องกระทุ้ง สอดเพลง และให้จังหวะ เพื่อให้เวลาคิดเนื้อร้องบทต่อไป เพื่อสร้างความสนุกสนาน ท่วงทำนองของเพลงชนิดต่างๆ คล้ายคลึงกัน เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ ได้แก่ โทน กรับ ฉิ่ง หรืออาจใช้เสียงปรบมือแทน เนื้อหาของเพลงปฏิพากย์เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเกี้ยวพาราสีระหว่างหนุ่มสาว ต่างฝ่ายต่างก็สรรหาโวหารมาโต้ตอบชิงไหวชิงพริบกัน โดยเฉพาะโวหารเชิงสัพวาสน มีทั้งชนิดตรง ที่เรียกว่า “กลอนแดง” และชนิดอ้อมที่เรียกว่า “กลอนสองงาม” จากการศึกษาพบว่า พ่อเพลงแม่เพลงนิยมโต้ตอบด้วยถ้อยคำสัพวาสนชนิดอ้อม มากกว่าการพูดตรงๆ เพลงปฏิพากย์แบ่งตามลักษณะของเนื้อเพลงได้ 2 ประเภท คือ เพลงปฏิพากย์สั้น และ เพลงปฏิพากย์ยาว เพลงปฏิพากย์สั้น มีความยาวไม่เกิน 6 วรรค เป็นบทเกี้ยวพาราสี เข้าเหย้ากัน เช่น เพลงเกี้ยวข้าวสั้น เพลงแห่ดอกไม้ เพลงระบำบ้านไร่ เพลงแห่นาค ฯลฯ เพลงปฏิพากย์ชนิดยาวเป็นเพลงที่มีความยาวหลายบทในการโต้ตอบกันแต่ละครั้ง มีการดำเนินเรื่องเป็นชุด คือ เริ่มตั้งแต่บทไหว้ครู บทเกริ่นชายชวนหญิงออกมาเล่น บทประ หรือบททักทาย ชายเกี้ยวพาราสีหญิง หญิงโต้ตอบชาย บทผูกรัก ตามด้วยบทสู่ขอ หรืออาจเป็นบทลักพาณี บทชิงขู้หรือบทตีหมากผัวและจบ

ด้วยบทจากนอกเพลงที่เป็นชุดนี้แล้วยังมีเพลงเบ็ดเตล็ดแทรกอยู่มากมาย เช่น บทเช่านา บทวินัย บทเช่นผี ฯลฯ เพลงปฏิพากย์ยาวได้แก่ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงนอย เพลงอีแซว ฯลฯ ปัจจุบันบทบาทของเพลงปฏิพากย์น้อยลง จนอาจกล่าวได้ว่าหมดบทบาทไปแล้วจากสังคมไทย ทั้งนี้เพราะวิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไป ไม่มีเวลาว่างมาฝึกหัดหรือเล่นเพลงกัน แต่เพลงปฏิพากย์ไปปรับปรุงให้เข้ากับเครื่องดนตรีสมัยใหม่ เช่น เพลงหนุ่มสุพรรณ ของเมืองมนต์ สมบัติเจริญ เพลงกับข้าว เพชฌฆาต ของขวัญจิต ศรีประจันต์ และในเพลงไทยสากล ที่เป็นเพลงลูกคู่ของคณะสุนทราภรณ์ ก็มีรูปแบบและลักษณะร้องคู่ได้ตอบกันเหมือนเพลงปฏิพากย์นั่นเอง

สำรวม น้ากมล (2530) ได้เสนอวิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิชญ์โลก เรื่อง เพลงพื้นบ้านจากตำบลลานดอกไม้ : การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับความรัก โดยเลือกแหล่งข้อมูลจากตำบลลานดอกไม้ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า มีข้อมูลเพลง 4 ประเภท คือ เพลงกล่อมเด็ก เพลงปฏิพากย์ เพลงร่ำร้อง และเพลงประกอบการเล่นเบ็ดเตล็ด มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักในลักษณะต่างๆ ปรากฏอยู่เป็นจำนวนมาก โดยพบความรักระหว่างชายหญิงมากที่สุดรองลงไปคือความรักระหว่างแม่กับลูก ส่วนความรักท้องถิ่น ความรักของศิษย์กับครู ตลอดจนความรักประเทศชาติพบเพียงเล็กน้อย ซึ่งเนื้อหาสาระทั้งหมดสะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ ความสนุกสนานรื่นเริง และความมีน้ำใจของชาวบ้านผู้เป็นเจ้าของ

สุมาลย์ เรื่องเดช (2517) ได้เขียนปริญญาานิพนธ์ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง เพลงพื้นเมืองจากพนมทวน อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี โดยได้สำรวจ รวบรวมและศึกษาวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านประเภทเพลงเด็ก เพลงประกอบการเล่นเพลงพื้นเมือง และเพลงประกอบพิธี ผลของการวิจัยพบว่า ใจความของเพลงเกี่ยวข้องกับสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ ประเพณี ความเชื่อ ทศนคติ ของชาวบ้านซึ่งยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา และยึดถือคุณธรรมเกี่ยวกับความกตัญญู กตเวทิตะเป็นหลักในการดำเนินชีวิต บทเพลงมีบทพรรณนาเกี่ยวกับเรื่องเพศตามความนิยมของชาวบ้าน เพลงส่วนใหญ่เป็นมหรสพที่ช่วยผ่อนคลายจากความเหน็ดเหนื่อยในการทำงาน ข้อมูลบางเพลงประเภทเดียวกัน แต่วิทยากรต่างบุคคลมีโอกาสที่จะซ้ำ คล้ายคลึง หรือแตกต่างกันในรายละเอียดได้ แสดงว่าการถ่ายทอดเรื่องราวทางมุขปาฐะนั้น มีโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงไปได้ตามท้องถิ่นและผู้ถ่ายทอด เช่น เพลงเก เพลงแห่นางแมว จึงมักพบว่าคล้ายคลึงกันหลายภูมิภาค

วิบูลย์ ศรีคำจันทร์ (2536) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เพลงพวงมาลัย โดยศึกษาในเขตอำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี และอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี สรุปผลการวิจัยได้ว่า เพลงพวงมาลัยมีที่มาจากการใช้ภาษาพูดของคนในชีวิตประจำวัน นิยมเล่นกันมาตั้งแต่กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น จนถึงปัจจุบัน ลักษณะของเพลงพวงมาลัยมี 2 รูปแบบ คือ เพลงพวงมาลัยชนิดสั้น ที่ใช้เป็นเพลงปรับในการกีฬาพื้นบ้าน และเพลงพวงมาลัยชนิดยาว ที่เป็นชุดเหมือนเพลงปฏิพากย์ทั่วไป

เล่นเป็นวงกลมอยู่ฝ่ายละครึ่งวงกลมร้องโต้ตอบกัน เนื้อหาที่ใช้เล่นจะเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราสีหรือการบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ เพลงพวงมาลัยนี้ยังช่วยสร้างความบันเทิงให้กับสังคม ซึ่งได้จากเนื้อหากระบวนการเล่นท่วงทำนอง จังหวะ เสียงร้อง และสำนวนโวหาร การร้องเพลงพวงมาลัยจะขึ้นต้นด้วย “เออระเหย...” และลงท้ายด้วยคำว่า “เอย” มีทำนองเดียวตั้งแต่ต้นจนจบ

บัวผัน สุพรรณยศ (2535) ได้เสนอวิทยานิพนธ์ต่อมหาวิทยาลัยศิลปากร เรื่อง การวิเคราะห์เพลงอีแซวของจังหวัดสุพรรณบุรี ผลของการวิจัยพบว่า เพลงอีแซวเป็นเพลงพื้นบ้านประจำถิ่นของสุพรรณบุรีซึ่งมีกำเนิดมาไม่น้อยกว่า 100 ปี เดิมเป็นเพลงปฏิพากย์แบบสั้น ต่อมาจึงพัฒนาเป็นเพลงปฏิพากย์ยาว ลักษณะเด่นของเพลงคือมีจังหวะเร็ว กระชั้น มีคำประพันธ์ที่เป็นกลอนหัวเดียว ที่นิยมเล่นสัมผัสอักษรแพรวพราวเป็นพิเศษ ด้านศิลปินเป็นผู้สร้างบทเพลงมีจำนวนจำกัด ขณะที่เนื้อหาของเพลงมีจำนวนมากและหลากหลาย และมีบทบาทต่อสังคมในฐานะเป็นสิ่งบันเทิง ในการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นสื่อมวลชนชาวบ้านที่ทำหน้าที่กระจายข่าวสารและวิพากษ์วิจารณ์สังคม และบทบาทในการจรรโลงวัฒนธรรมของสังคมปัจจุบัน การเล่นเพลงอีแซวเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับพ่อเพลงแม่เพลง ดังนั้นจึงมีการสร้างสรรค์และสืบทอดบทเพลงระหว่างกลุ่มศิลปิน ปัญหา อุปสรรคในการสร้างสรรค์และสืบทอดส่วนใหญ่เกิดจากตัวศิลปินและค่านิยมของคนในสังคม

ภากร เขาว์ขุนทด (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องเพลงพื้นบ้านนครไทย ตำบลหนองน้ำสร้าง อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก พบว่าเพลงพื้นบ้านนครไทยเกิดจากความเชื่อและพิธีกรรมที่เหมือนกันของชาวบ้านหนองน้ำสร้าง โดยมีเพลงพื้นบ้านทำหน้าที่รับใช้สังคมในฐานะสนองความเชื่อและพิธีกรรม มีการใช้ภาษาถิ่นในการร้องเป็นส่วนมากมีจำนวนเพลงที่พบถึง 30 เพลง สามารถจัดหมวดหมู่ได้เป็น 3 ประเภท คือ เพลงพิธีกรรม 10 เพลง เพลงร้องเล่น 18 เพลง และเพลงกล่อมลูก 2 เพลง เนื้อหาสาระของเพลงสะท้อนภาพสังคมหมู่บ้านในลักษณะประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน โครงสร้างของเพลงมีส่วนขึ้นต้นและส่วนที่ลงท้ายที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของบทเพลงนั้นๆ ลักษณะการดำเนินทำนองของเพลงนางด้งมีทั้งหมด 31 วรรค 23 รูปแบบ ทำนองเพลงประกอบด้วยโน้ต 5 เสียง ความยาว 62 ห้องเพลง เพลงพวงมาลัย มีทั้งหมด 15 วรรค 11 รูปแบบ ทำนองประกอบด้วยโน้ต 6 เสียง ความยาว 32 ห้องเพลง และเพลงอ่อนหล่นชา มีทั้งหมด 48 วรรค ทำนองประกอบด้วยโน้ต 5 เสียง ความยาว 98 ห้องเพลง

ภิญโญ ภูเทศ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องเพลงร่ำวงโบราณของตำบลหนองกัลป์ อำเภอนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า วัฒนธรรมของชาวบ้านหนองบัวที่ปรากฏในเพลงร่ำวงโบราณ ยังเป็นวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมอยู่มาก ได้แก่ วัฒนธรรมในการประกอบอาชีพ มีวิถีชีวิตที่ยังมีความเชื่อในเรื่องของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เวทมนต์คาถา โดยการนำมาใช้ในการรักษาโรคภัยต่างๆ ใน

ครอบครัวและมีการสืบทอดประเพณีมาจากบรรพบุรุษ เช่น ประเพณีการเกิด ประเพณีการตาย ประเพณีบุญห่อข้าว และประเพณีที่เป็นเทศกาลท้องถิ่น จากการวิเคราะห์ องค์ประกอบของเพลงรำวงพบว่า ลักษณะของจังหวะและทำนองเพลงจะเคลื่อนที่แบบราบเรียบ ลักษณะกระโดดของทำนองเพลงจะพบน้อยมาก ทุกเพลงของเพลงรำวงโบราณจะใช้อัตราจังหวะความเร็วของจังหวะสม่ำเสมอ โดยประมาณ 70 ครั้งต่อนาที การตีรัมะนาประกอบจังหวะเพลงรำวงโบราณจะใช้หน้าทับในการตีเหมือนกันทุกเพลง คือ โด๊ะ-ตั่ง ตั่ง-โด๊ะ ตั่ง-ตั่ง โด๊ะ-โด๊ะ โด๊ะ-ตั่ง ตั่ง-โด๊ะ ตั่ง-ตั่ง โด๊ะ-โด๊ะ ในเรื่องของระดับเสียงจะขึ้นอยู่กับลักษณะของคำร้อง พื้นผิวของเพลงมีลักษณะเป็นพื้นผิวเดี่ยว ไม่มีการร้องประสาน บทเพลงมีการร้องรับทำนองอยู่บ้าง ส่วนองค์ประกอบในด้านรูปแบบของเพลงรำวงโบราณนั้นเป็นเพลงแบบท่อนเดียว แต่ในการร้องจะร้องซ้ำกันทั้งหมด 3 ท่อน และท่อนเพลงในแต่ละเพลงจะมีประโยคเพลงไม่เกิน 3 ประโยคและแต่ละประโยคเพลงจะมีวรรคเพลงไม่เกิน 3 วรรค โดยจะมีวรรคถามและวรรคตอบในตัวเองโดยสมบูรณ์

พรรณราย คำโสภา (2542 : 1) ได้ศึกษาวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านกันตรึม ของหมู่บ้านดงมัน จังหวัดสุรินทร์ โดยศึกษาบทเพลงที่ใช้ในการประกอบการแสดง ใช้วงกันตรึมบรรเลง 4 บทเพลง ได้ศึกษาวิเคราะห์ประวัติความเป็นมา การแต่งกาย โอกาสและวิธีการแสดง มาตราเสียง การเทียบเสียง คำร้อง ทำนอง โครงสร้างของบทเพลง การประสานเสียง จังหวะและโครงสร้างของฉันทลักษณ์ของบทเพลง พบว่า เพลงพื้นบ้านที่ใช้ประกอบการแสดงแต่เดิมมีจุดประสงค์เพื่อความสนุกสนานร่าเริงของชาวบ้าน เป็นทำนองสั้นๆ ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน ต่อมาได้มีการปรับปรุงพัฒนาให้เป็นรูปแบบมากขึ้น เครื่องแต่งกาย แต่ก่อนไม่คำนึงถึงมากนัก ต่อมาก็ได้มีการปรับปรุงให้มีการแต่งกายตามประเพณีนิยมที่สวยงามมากขึ้น รูปแบบของบทเพลงจะมีทำนองสั้นๆ ไม่สลับซับซ้อน ทำนองซ้ำๆ กลับไปกลับมา จังหวะและทำนองมีความไพเราะง่ายต่อการจดจำ

เสาวณีย์ ชื้อตรง (2540 : 376) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ทางร้องเพลงแขกมอญเถา จากศิลปิน จำนวน 4 ท่าน และแยกศึกษาวิเคราะห์ในเรื่องต่างๆ ดังนี้ คือ 1. วิเคราะห์โครงสร้างการดำเนินทำนองเพลง บันไดเสียง ลูกตก และจังหวะหน้าทับ 2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทางร้องในแต่ละทาง การดำเนินทำนอง และการบรรจุคำร้อง 3. วิเคราะห์เทคนิคต่างๆ ที่ใช้ในบทร้อง การประดิษฐ์คำร้อง การใช้เทคนิค ครั้นเสียง โยนเสียง เสียงนาสิก จากการวิเคราะห์สรุปผลได้เป็นหัวข้อต่างๆ ดังนี้

1. เพลงแขกมอญเถา เป็นเพลงที่อยู่ในบันไดเสียง “ที” และมีการเปลี่ยนบันไดเสียงในแต่ละท่อน ลูกตกจะลงเสียง “เร”
2. ทำนองร้องจะมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับทำนองหลักเสมอ การเอื้อนและการบรรจุคำร้องสัมพันธ์กับลูกตกของเพลง

3. มีการใช้เทคนิคลีลาต่างๆตามวิถีทางของการร้องแต่ละทางเพื่อให้เกิดความไพเราะ

จากการศึกษาข้อมูลที่ได้มาจากการงานวิจัยและเอกสารดังกล่าว ทำให้สามารถนำแนวคิดและวิธีการศึกษาค้นคว้าที่ได้พบไปใช้ในการศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพได้ ตามแนวทางของนักมานุษยวิทยา เนื่องจากแนวทางที่ใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยในเรื่องต่างๆ ที่พบจะทำให้เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ อาทิ เช่น การศึกษารูปแบบของการร้องเพลงพื้นบ้าน เทคนิคการร้อง องค์ความรู้เก่าและการพัฒนาไปสู่องค์ความรู้ใหม่ การใช้รูปแบบของคำร้อง ลีลาในการร้องและการแสดงเพลงพื้นบ้าน ที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าในเรื่องของเพลงพื้นบ้านต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยทางมานุษยวิทยา โดยมีการศึกษาทั้งเรื่องของบทเพลง และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับบทเพลง เพื่อจะใช้ศึกษาวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของเพลงและพ่อเพลงแม่เพลงที่สำคัญของบ้านท่าโพ ซึ่งจะทำให้ทราบถึงองค์ความรู้ในด้านของประวัติความเป็นมาของบทเพลง ความสำคัญ โอกาสที่ใช้แสดงต่อความสัมพันธ์ของชาวบ้านท่าโพ สังคมหมู่บ้าน การศึกษาวิเคราะห์ทำนองเพลงแต่ละประเภทได้ทำการบันทึกบทร้องประกอบการบันทึกโน้ตเพลง ทั้งนี้โดยอาศัยการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การบันทึกเสียง การบันทึกภาพ และเน้นหนักในเรื่องการเก็บข้อมูลภาคสนาม การนำเสนอข้อมูลของการวิจัยจะนำเสนอในลักษณะวิธีการแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยมีขั้นตอน รายละเอียด ในการศึกษาวิจัยดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.1 รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลดังนี้

- สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- หอสมุดศูนย์วัฒนธรรมแห่งชาติ
- หอสมุดสถาบันวิทยบริการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- หอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- หอสมุดมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขต ศาลายา
- หอสมุดสภาวิจัยแห่งชาติ
- หอสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
- หอสมุดประชาชนจังหวัดอุทัยธานี
- ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดอุทัยธานี
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี
- ศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้าน ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง

จังหวัดอุทัยธานี

1.2 รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาภาคสนามโดยผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วม สังเกต จดบันทึกบันทึกภาพ บันทึกเสียงการแสดงเพลงพื้นบ้าน โดยใช้อุปกรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

- อุปกรณ์ในการบันทึกภาพ กล้องถ่ายภาพ ฟิล์ม
- กล้องถ่ายทำวิดีโอ และเทปบันทึกภาพ
- เครื่องบันทึกเสียงและเทปบันทึกเสียง
- สมุดจดบันทึก
- แบบสัมภาษณ์

2. ขั้นตอนศึกษาข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องเพลงพื้นบ้าน และอาศัยการเก็บข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม มาประมวลและเรียบเรียงเนื้อหาสาระที่ได้เข้าด้วยกัน โดยเรียบเรียงตามลำดับเนื้อหาสาระดังนี้

2.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านในหัวข้อต่อไปนี้

2.1.1 สภาพทั่วไปของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านท่าโพ ที่ตั้งอาณาเขต ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ การคมนาคม จำนวนประชากร สาธารณูปโภค สาธารณสุข การศึกษาและสถานศึกษา สภาพบ้านเรือน

2.1.2 เพื่อศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านท่าโพ ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น ศึกษาวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวบ้านท่าโพ การแต่งกาย ภาษา การประกอบอาชีพ ครอบครัว

2.1.3 ศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ จำนวน 5 เพลง โดยศึกษาประวัติความเป็นมาของเพลง รูปแบบการแสดง เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง เนื้อร้อง ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อร้อง ลักษณะโครงสร้างของคำประพันธ์ โอกาสในการแสดงเพลงพื้นบ้าน สถานที่ในการแสดงเพลงพื้นบ้าน เครื่องแต่งกายของผู้แสดง

2.1.4 ศึกษาประวัติความเป็นมาของพ่อเพลงแม่เพลง จำนวน 14 คน การสืบทอดเพลงพื้นบ้าน แนวทางในการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคมในหมู่บ้าน ค่านิยมในเพลงพื้นบ้าน

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาเรียงลำดับตามเนื้อหาสาระ และจัดให้เป็นหมวดหมู่ โดยอาศัยการร้อยเรียงเนื้อหาให้สัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง

2.3 ศึกษาข้อมูลภาคสนามในหัวข้อต่อไปนี้

2.3.1 สอบถาม สังเกต สัมภาษณ์ ประวัติของพ่อเพลงแม่เพลงที่สำคัญๆ โดยใช้แบบสัมภาษณ์

2.3.2 บันทึกการร้องเพลงพื้นบ้านท่าโพ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี

2.3.3 ถอดข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเสียง บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

2.3.4 ถอดข้อมูลจากการบันทึกเสียงบทเพลงพื้นบ้าน แล้วบันทึกโน้ตเป็นโน้ตไทยและโน้ตสากล โดยมีการบันทึกบทร้องประกอบ

3. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารงานวิชาการ งานวิจัย และจากการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นหลัก โดยมีรายละเอียดการรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

3.1 ศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านท่าโพ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี

3.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ การคมนาคม จำนวนประชากร การสาธารณสุข โภค การสาธารณสุข การศึกษาและสถานศึกษา สภาพบ้านเรือน

3.2 ศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านท่าโพ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี โดยมีรายละเอียดในการศึกษาดังนี้

3.2.1 ศาสนา

3.2.1 ประเพณีและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น

3.2.3 ศึกษาวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวบ้านท่าโพ

3.2.4 การแต่งกาย

3.2.5 ภาษา

3.2.6 การประกอบอาชีพ

3.2.7 สภาพครอบครัว

3.3 ศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ จำนวน 5 เพลง

3.3.1 เพลงพืชมูลฐาน

3.3.2 เพลงชักเย่อ

3.3.3 เพลงเกี่ยวข้าว

3.3.4 เพลงกรุ่น

3.3.5 เพลงโลม

โดยทำการศึกษาเพลงพื้นบ้านทำโพในเรื่องต่างๆดังนี้

1. รูปแบบของการแสดง
 2. เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง
 3. เนื้อร้องเพลงพื้นบ้านทำโพ
 4. ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อร้อง
 5. ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์
 6. เครื่องแต่งกายของผู้แสดง
 7. สถานที่ในการแสดงเพลงพื้นบ้าน
 8. โอกาสในการแสดงเพลงพื้นบ้าน
- 3.4 ศึกษาประวัติความเป็นมาของพ่อเพลงแม่เพลง จำนวน 14 คน
- 3.4.1 การสืบทอดเพลงพื้นบ้าน
 - 3.4.2 แนวทางในการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน
 - 3.4.3 บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคมในหมู่บ้าน
 - 3.4.5 ค่านิยมในเพลงพื้นบ้าน

ขั้นสรุป

1. นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าในแบบของพรรณนาวิเคราะห์
2. เรียบเรียงจัดทำบทสรุปที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูล
3. อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

เพลงพื้นบ้านท่าโพ

สภาพทั่วไป

ประวัติความเป็นมาของบ้านท่าโพ

บ้านท่าโพตั้งอยู่หมู่ที่ 3 และ 4 ของตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี เป็นหมู่บ้านคนไทยเพียงกลุ่มเดียวที่อาศัยอยู่บนพื้นที่เดิม ในขณะที่หมู่บ้านใกล้เคียงเป็นหมู่บ้านคนมอญ เช่น บ้านเก่าหินโจน บ้านหัวรอบ บ้านดอนกลอย หมู่บ้านกะเหรี่ยง มีบ้านอุทัยเก่า และหมู่บ้านคนจีน มีบ้านสะแกกรัง

บ้านท่าโพเป็นหมู่บ้านที่คนไทยเก่าแก่ สันนิษฐานกันว่า คงเกิดขึ้นในสมัยตอนปลายของกรุงศรีอยุธยา ราวพุทธศักราช 2034 มีตำนานเล่าว่าบ้านท่าโพนั้น แต่เดิมเป็นป่าดงดิบมีสัตว์ป่าอาศัยอยู่ชุกชุม และหนองน้ำที่สัตว์ได้อาศัยดื่มน้ำ โดยเฉพาะวัวแดง จึงเรียกหนองน้ำนี้ว่า “หนองวัวแดง” ปัจจุบันคือหนองประแดง และเรียกชื่อบ้านนี้ว่า ท่าโค และเพี้ยนมาเป็นท่าโพ

อีกนัยหนึ่งก็เพราะว่าบริเวณกลางหมู่บ้านนั้น มีต้นโพธิ์ใหญ่สายพันธุ์พระศรีมหาโพธิ์ พุทธคยา นามว่า “โพธิ์พันธุ์ศรี” ที่มีอายุเก่าแก่มากขึ้นอยู่ ซึ่งต่อมาได้เรียกสั้นๆว่า “บ้านท่าโพ” ในปัจจุบัน

ตามประวัติวรรณคดีเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ฉบับคุรุสภา พ.ศ. 2505 หน้า 178 บรรทัดที่ 19 กล่าวว่าบ้านท่าโพ เป็นเส้นทางเดินทัพของทหารไทยดังความว่า

“พ่อพลายแก้วจีศสาร	สูงตระหง่านเงื้อมเงื้อมอยู่กลางป่า
วันหนึ่งก็พอลงสู่โสกา	อนิจจาพมพี่ผู้งามนอน
บ้านกระตงตรงข้ามไปท่าโพธิ์	โอ้อ่าโพธิ์สามต้นยังอ่อนอ่อน
ค่าลงปลงทัพให้หลับนอน	รุ่งยกพลผ่อนข้ามน้ำไป
ลัดถ่วงนครสวรรค์คั่นคง	ตัดทางหาลงตามน้ำไม่

บ้านทุ่งโสกาปัจจุบันอยู่ที่บ้านอำเภอวัดสิงห์จังหวัดชัยนาท บ้านกระตงปัจจุบันอยู่หลังอำเภอวัดสิงห์จังหวัดชัยนาท เรียกว่า บ้านกระตงหนองบัว ใกล้บ้านเนินพะยอมเขตอำเภอหนองขาหย่าง จากคำประพันธ์เข้าใจว่า ขุนแผนพักทัพหลับนอนที่บ้านท่าโพ ในเขตอำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี แล้วรุ่งขึ้นจึงเดินทางไปข้ามแม่น้ำสะแกกรัง เข้าใจว่าตัดตรงไปยังนครสวรรค์

อาณาเขต

บ้านท่าโพตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดอุทัยธานี อยู่ห่างจากศาลาว่าจังหวัดอุทัยธานี มีระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตรและอยู่ทางทิศตะวันออกของที่ว่าการอำเภอหนองขาหย่าง และมีระยะห่างประมาณ 5 กิโลเมตร อาณาเขตของบ้านท่าโพและบ้านพันสี่

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลหนองพังค่า อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลหลุมเข้า อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลน้ำซึม อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลหนองขาหย่าง อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี

ภูมิประเทศ

มีสภาพทางกายภาพเป็นที่ราบ แห้งแล้ง มีลำห้วยผ่านทั้ง 7 หมู่บ้านแต่มิมีน้ำเฉพาะฤดูฝน พื้นดินมีลักษณะเป็นร่วนปนดินเหนียว เหมาะแก่การทำนาและเลี้ยงสัตว์

ในปัจจุบันนี้ได้มีการขุดสระกักเก็บน้ำทำให้ประชาชนในหมู่บ้านสามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้มากขึ้น

พื้นที่

ตำบลท่าโพมีพื้นที่ทั้งหมด 28,262 ไร่ หรือ 45.22 ตารางกิโลเมตร

ภูมิอากาศ

ภูมิอากาศของบ้านท่าโพจะมีภูมิอากาศ 3 ฤดูกาล คือ ฤดูหนาว ฤดูร้อน และฤดูฝน โดยมีสภาพทางภูมิอากาศในแต่ละฤดูดังนี้

ฤดูร้อน	ช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนเมษายน ถึงเดือนสิงหาคม อุณหภูมิเฉลี่ย 38 องศา
ฤดูฝน	ช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม อุณหภูมิเฉลี่ย 38 องศา
ฤดูหนาว	ช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมีนาคม อุณหภูมิเฉลี่ย 32 องศา

การคมนาคม

บ้านท่าโพเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่เป็นกลุ่มใหญ่มีถนนตัดเข้าสู่หมู่บ้าน 3-4 เส้นทางด้วยกัน ในแต่ละสายจะมีถนนคอนกรีตเทลาด ตลอดทุกเส้นทาง มีรถโดยสารบริการเข้าออก เป็นรถสองแถวที่ต่อเติมขึ้น แต่เนื่องจากบ้านท่าโพอยู่ใกล้กับอำเภอบึงสามพันเพียง 5 กิโลเมตรเท่านั้น ประชาชนส่วนใหญ่จึงนิยมใช้พาหนะของตนเองในการเดินทาง โดยพาหนะที่ใช้ก็มีทั้งรถมอเตอร์ไซด์และรถยนต์ เป็นของตนเอง เส้นทางคมนาคม มีถนนสายหลักที่ตัดผ่านตำบลคือ ถนนสาย อุทัยธานี-หนองฉาง นอกนั้นเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กและถนนลูกรังในหมู่บ้าน มีเส้นทางที่เข้าสู่หมู่บ้าน 3 เส้นทางด้วยกันดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 1 ทางเข้าสู่บ้านท่าโพ ทางที่ 1

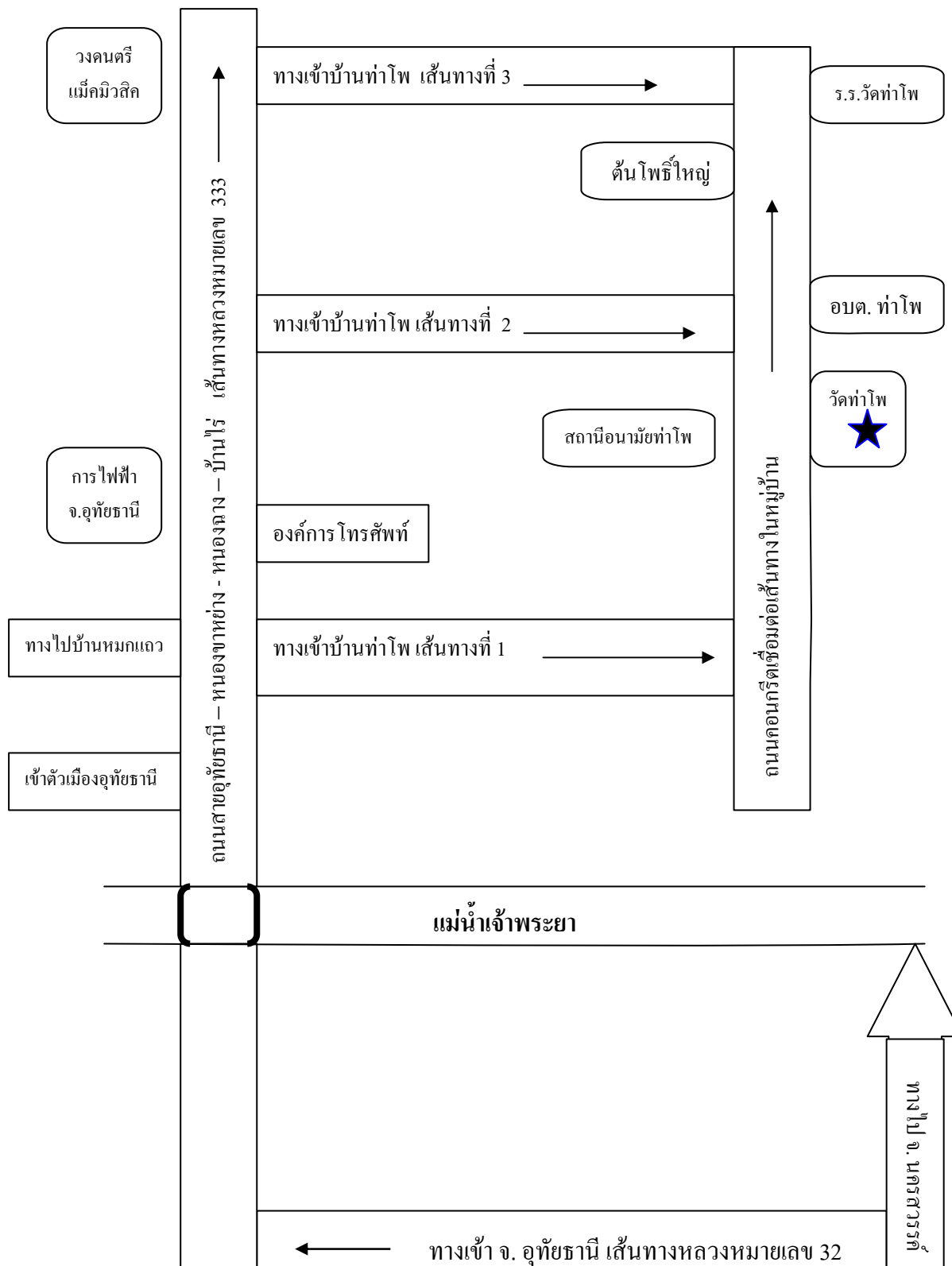

ภาพประกอบ 2 ทางเข้าสู่บ้านท่าโพ ทางที่ 2

ภาพประกอบ 3 ทางเข้าสู่บ้านท่าโพ ทางที่ 3

ภาพประกอบ 4 แผนที่โดยสังเขปบ้านท่าโพ

จำนวนประชากร

จำนวนประชากรในตำบลท่าโพขณะนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 2,847 คน เป็นชาย 1,341 คน เป็นหญิง 1,506 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 62 คน/ตารางกิโลเมตร

การสาธารณสุข

บ้านท่าโพมีการสาธารณสุขอยู่ในขั้นดีทั้งในด้านไฟฟ้า ประปาโทรคมนาคม ดังนี้

1. มีกระแสไฟฟ้าที่ใช้จากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดอุทัยธานี ใช้ทั้ง 7 หมู่บ้าน
2. มีระบบน้ำประปาจากการประปาส่วนภูมิภาคจังหวัดอุทัยธานี
3. มีโทรศัพท์สาธารณะไว้บริการในหมู่บ้านจำนวน 8 แห่ง
4. สถานีโทรคมนาคม 1 แห่ง ระบุบริษัท ทศท. คอร์ปอเรชั่น จำกัด มหาชน

ภาพประกอบ 5 การใช้น้ำประปาจากอำเภอหนองขาหย่าง

ภาพประกอบ 6 ตู้โทรศัพท์สาธารณะในหมู่บ้าน

ภาพประกอบ 7 สถานีโทรคมนาคมบริษัท ทศท คอร์ปอเรชั่น

ภาพประกอบ 8 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดอุทัยธานี

การสาธารณสุข

1. มีสถานอนามัยประจำตำบล/หมู่บ้าน 2 แห่ง
2. มีอัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำร้อยละ 100

ภาพประกอบ 9 สถานีอนามัยประจำหมู่บ้าน

การศึกษาและสถานศึกษา

บ้านท่าโพเป็นหมู่บ้านที่เป็นสังคมเกษตรกรรมนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาทำไร่และทำสวน ส่วนหนึ่งรับราชการ และประกอบอาชีพอิสระทั่วไป ทั้งในอำเภออื่นๆ ในจังหวัดและในต่างจังหวัด บ้านท่าโพเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ มีคนมาตั้งรกรากราว 500 ปีที่ผ่านมา จากการสอบถามข้อมูลพบว่า ในบ้านท่าโพประชาชนส่วนใหญ่อ่านหนังสือออก และมักส่งบุตรหลานให้เรียนในระดับสูงถึงขั้นปริญญาจำนวนมาก และมีจำนวนสถานศึกษาในเขตตำบลท่าโพดังนี้

1. โรงเรียนวัดท่าโพ
2. โรงเรียนวัดพันสี
3. โรงเรียนบ้านหมกแถว
4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 1 แห่ง
5. ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 6 แห่ง

ภาพประกอบ 10 โรงเรียนวัดท่าโพ

ภาพประกอบ 11 โรงเรียนวัดพันสี

สภาพของบ้านเรือน

ในสมัยก่อนบ้านท่าโพ มักมีการปลูกสร้างบ้านเป็นแบบเรือนไทยใช้ไม้เป็นวัสดุที่สำคัญในการสร้างบ้าน และปลูกอยู่ติดกัน จนมีคำเปรียบเทียบกับว่า “ไก่อินข้ามหลังคาเรือนไม่ตกดิน” ปัจจุบันบ้านท่าโพมีบ้านเรือนที่ได้รับการปลูกสร้างใหม่ในรูปแบบของบ้านแบบต่างๆ ทั้งที่เป็นแบบไทย แบบครึ่งตึกครึ่งไม้ แบบตะวันตกก็มีให้เห็นแสดงให้เห็นว่าคนพื้นบ้านท่าโพมีสภาพการสร้างที่อยู่อาศัยในขั้นดี นิยมปลูกบ้านเรือนหลังใหญ่ โอ่โถงแสดงถึงเศรษฐกิจที่ดีของชุมชนด้วย ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 12 สภาพบ้านเรือนทั่วไป

ภาพประกอบ 13 บ้านที่ปลูกด้วยวัสดุที่ทำด้วยไม้และปูน

ภาพประกอบ 14 สภาพบ้านที่ปลูกสร้างด้วยไม้

ภาพประกอบ 15 สถาปัตยกรรมที่ปลูกสร้างด้วยวัสดุตามแบบบ้านสมัยใหม่

ด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง

ศาสนา

ชาวบ้านทำโพนับถือศาสนาพุทธทุกคนเพราะเป็นบ้านคนไทยเก่าแก่ ภายในหมู่บ้านจะมีวัดถึง 3 แห่ง คือวัดพันสี วัดท่าโพ และวัดหมกแถว มีศาลเจ้า 4 แห่ง แสดงให้เห็นว่าชาวบ้านมีศาสนาพุทธเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

ภาพประกอบ 16 วัดท่าโพ ศูนย์รวมจิตใจคนในหมู่บ้าน

ภาพประกอบ 17 วัดพันสี

ประเพณีและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น

ประเพณีที่สำคัญของบ้านท่าโพคือ ประเพณีทำบุญตรุษสงกรานต์ เทศกาลตรุษสงกรานต์ถือว่าเป็นวันปีใหม่ของไทย จะมีการเฉลิมฉลองโดยการทำบุญตักบาตร เทศกาลวันตรุษจะเริ่มในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 4 มีการทำบุญตักบาตร 4 วัน ติดต่อกัน ส่วนวันสงกรานต์นั้นจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ 13 เมษายน มีการทำบุญตักบาตร 5 วัน ถ้าปีใดวันตรุษกับสงกรานต์ต่อเนื่องกัน จะมีโอกาสทำบุญ หรือสนุกสนานรื่นเริงกันเป็นระยะเวลาถึง 9 วัน โดยจะจัดกันเป็นประจำทุกปี มีการแสดงเพลงพื้นบ้านอันเป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่น เมื่อพิธีการทางศาสนาเสร็จสิ้นแล้ว ทั้งผู้ใหญ่ หนุ่มสาว และเด็กจะนัดหมายกันเก็บดอกไม้เข้าโบสถ์ แล้วตั้งขบวนแห่ดอกไม้เข้าโบสถ์

วิถีชีวิต

คนท่าโพส่วนใหญ่ใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย มีความสุขกับการทำงานบ้านเล็กน้อยๆ เช่น ปลูกผัก เผาถ่าน คายหญ้า แกะมะขามแห้งๆเพื่อนำไปทำเป็นมะขามเปียกขาย ผู้สูงอายุจะเป็นผู้อยู่เฝ้าบ้าน มีลูกหลานไปทำงานนอกบ้าน โดยผู้สูงอายุเหล่านี้จะมีลูกหลานคอยส่งเสียเลี้ยงดู เมื่อยามแก่เฒ่า และไม่ต้องทำงานหนัก บางคนจะอยู่บ้านเพื่อเลี้ยงหลาน เพราะพ่อแม่ของเด็กจะได้ทำงานอย่างสะดวก

การแต่งกาย

ชาวบ้านท่าโพที่เป็นเพศชายจะสวมกางเกงเป็นแบบกางเกงขาสั้นทั่วไปบ้าง สวมกางเกงขาก๊วยความยาวครึ่งแข้งก็มีบ้าง โดยสวมเสื้อยืดและเสื้อเชิ้ตบ้างตามสมัยนิยม บางคนจะมีคาดผ้าขาวม้าผูกเอวด้วย ถ้าเป็นชายวัยกลางคนจะนิยมนุ่งกางเกงขาวหรือขาสั้น และสวมเสื้อยืดหรือเสื้อเชิ้ตบ้างตามแต่โอกาส

ส่วนเพศหญิงที่สูงอายุจะนิยมนุ่งผ้าลินหรือผ้าถุงเป็นประจำโดยมีหลากหลายรูปแบบเช่น มีลายดอกพิกล ลายดอกขบา หรือเป็นผ้าที่ทอขึ้น สวมเสื้อลูกไม้หรือเสื้อคอกระเช้า หรือ เสื้อยืด เสื้ออื่นๆที่มี แสดงให้เห็นว่าชาวบ้านท่าโพได้รับเอาวัฒนธรรมการแต่งกายมาจากภายนอกหมู่บ้าน โดยเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย

ภาพประกอบ 18 การแต่งกายของชาวบ้าน

ภาษา

ภาษาที่ชาวบ้านตำบลท่าโพใช้สื่อสารกันคือภาษาไทยเช่นเดียวกับชาวไทยภาคกลางทั่วไป ไม่มีการใช้ภาษาอื่นใดในการติดต่อสื่อสารกัน

การประกอบอาชีพ

บ้านท่าโพเป็นหมู่บ้านที่เป็นสังคมเกษตรกรรมนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาทำไร่และทำสวน ส่วนหนึ่งรับราชการ และประกอบอาชีพอิสระ

ทั่วไป ทั้งในอำเภออื่นๆ ในจังหวัดและในต่างๆจังหวัด บ้านท่าโพเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ มีคนมาตั้งรกรากราว 500 ปีที่ผ่านมา จากการสอบถามข้อมูลพบและสังเกตพบว่า แต่เดิมสภาพทางสังคมมีการทำนาเป็นอาชีพหลักแต่ภายหลังมีความเจริญทางสังคมมากขึ้นลูกหลานได้มีโอกาสเรียนสูงขึ้นจึงไม่ค่อยมีการประกอบอาชีพทำนามากเหมือนแต่ก่อน ประกอบกับไม่ค่อยมี แหล่งน้ำชาวบ้านจึงไม่ทำนาเหมือนแต่ก่อน

ครอบครัว

ชาวบ้านท่าโพส่วนใหญ่จะอยู่กันแบบครอบครัวใหญ่มีผู้อยู่อาศัยในบ้านตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป นิยมอยู่รวมกันเยอะๆเพราะทำให้เกิดความอบอุ่นในครอบครัว สภาพครอบครัวมีความสมบูรณ์ แวดล้อมด้วยปู่ย่าตายายพ่อแม่และบุตรหลาน และนิยมปลูกบ้านอยู่ใกล้ชิดติดกัน

การศึกษาเพลงพื้นบ้าน

จากการศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี ผู้วิจัยได้เลือกทำการศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ จำนวนทั้งสิ้น 5 เพลง โดยเพลงทั้งหมดนี้จัดอยู่ในเพลงประเภทที่ใช้ร้องในงานเทศกาลหรืองานรื่นเริงต่างๆ ดังนี้

1. เพลงพืชมูลฐาน
2. เพลงชักเย่อ
3. เพลงเกี่ยวข้าว
4. เพลงกรุ่น
5. เพลงโลม

โดยใช้หัวข้อดังต่อไปนี้ในการศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ

ศึกษาประวัติความเป็นมาของเพลงพื้นบ้านท่าโพ

เนื้อเพลงที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาในครั้งนี้เป็นเนื้อเพลงที่ได้มาจากการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นหลักโดยได้ทำการบันทึกเสียงร้องของพ่อเพลงแม่เพลง มีจำนวนทั้งสิ้น 5 เพลง จัดเป็นเพลงที่ใช้ร้องในเทศกาลงานตรุษสงกรานต์และงานรื่นเริงต่างๆ และงานประจำปีของจังหวัด เพลงพื้นบ้านท่าโพ เป็นศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านที่ชาวบ้านท่าโพร้องและเล่นสืบทอดกันมานานหลายชั่วอายุคน สันนิษฐานกันว่าในอดีตบ้านท่าโพเป็นจุดพักค้างแรมของขบวนเดินทางค้าขายหรือกองทัพ เมื่อมีการพักค้างแรมชาวบ้านก็จะร้องรำทำเพลงที่มีในท้องถิ่นของตน จึงทำให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากการแสดงหลายๆอย่างเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพลงพื้นบ้าน และอีกนัยหนึ่งมีผู้สันนิษฐานว่า

เพลงพื้นบ้านท่าโพน่าจะเป็นเพลงพื้นบ้านของเดิมเพราะร้องเล่นกันอยู่ในวงแคบๆตามที่ได้รับ การ สืบทอดมาจากบรรพบุรุษและมีผู้จดจำมา ไม่ได้นำเนื้อร้องของใครมาเสริมแต่งดัดแปลงให้เป็นของ ตนเอง

1. ประวัติความเป็นมาของเพลงพืษฐาน

เพลงพืษฐานเป็นเพลงที่เกิดขึ้นที่บ้านท่าโพนโดยแท้จริง ชาวบ้านได้ร้องเพลงพืษฐานนี้มา แต่ครั้งโบราณกาล เมื่อยามมีงานเทศกาลตรุษสงกรานต์ ผู้ที่มาทำบุญตักบาตรในตอนเช้าเสร็จแล้วก็ จะชวนกันไปเก็บดอกไม้แห้งเข้าโบสถ์เพื่อไปร้องเพลงพืษฐานกัน จากการสัมภาษณ์พ่อบุญช่วย ทัศนียานนท์ พ่อเพลงพื้นบ้านท่าโพน และได้รับการบอกเล่า จากอาจารย์สำเริง รงค์ทอง ทำให้ทราบว่า คำว่า “พืษฐาน” นี้ ก็คือการอธิษฐานขอพรจากพระประธานในโบสถ์เพื่อขอให้ได้ในสิ่งที่ตน ต้องการซึ่งแล้วแต่ว่าใครจะขออะไร ก็ตามแต่ใจปรารถนา

จากการศึกษาพบว่าการร้องเพลงพืษฐาน เป็นเพลงที่ไม่มีผู้ประพันธ์ทำนอง และเนื้อร้อง ชาวบ้านบอกว่ามีการร้องแบบนี้มานานแล้ว และเพลงพืษฐานที่บ้านท่าโพนแห่งนี้จะมีทำนองร้อง และบทร้องที่ไม่เหมือนกับเพลงพืษฐานของหมู่บ้านอื่นหรือจังหวัดอื่น

1.1 รูปแบบของการแสดงเพลงพืษฐาน

เพลงพืษฐานจัดเป็นเพลงพื้นบ้านที่มีรูปแบบการร้องที่แตกต่างไปจากการ ร้องเพลงพื้นบ้านอื่นๆ กล่าวคือ เพลงพืษฐานของบ้านท่าโพนนี้ จะต้องเข้าไปร้องกันในโบสถ์ โดย ผู้ร้องจะต้องเก็บดอกไม้ที่สดแต่จะหาได้ไปถวายพระประธานในโบสถ์ ทุกคนจะนั่ง พนมมือ ในท่าเทพบุตรสำหรับผู้ชายและทำนั้งแบบเทพธิดาสำหรับผู้หญิง หรือจะนั่งพับเพียบ ก็ได้ เมื่อเข้ามาอยู่ในโบสถ์จะมีตัวแทนฝ่ายชาย 1 คน เข้าไปจุดธูปเทียนบูชาพระ เมื่อนั่งเรียบร้อยแล้ว พ่อเพลงฝ่ายชายจะร้องขึ้นก่อนโดยมีลูกคู่คอยร้องรับ เมื่อจบการอธิษฐานของฝ่ายชายแล้วฝ่ายหญิง ก็จะร้องโต้ตอบกับฝ่ายชาย แล้วมีลูกคู่คอยร้องรับ ทำเช่นนี้เรื่อยไปจนกว่าจะจบการขอพรจากพระ ในสิ่งที่ตนปรารถนา จนเป็นที่พอใจแล้ว จากนั้นก็จะมีผู้นำฝ่ายชายนำ สวดมนต์บทบูชา พระรัตนตรัย ว่า

“อะระหังสัมมา สัมพุทโธ ะคะวา พุทธังคะวะวันตังอภิวาเทมิ	กราบ 1 ครั้ง
สวากขาโต ะคะวะดาธัมโม ธัมมังนะมะสามิ	กราบ 1 ครั้ง
สุปะฏิปันโน ะคะวะโธ สวากสังโฆ สังฆังนะมะมิ”	กราบ 1 ครั้ง

จากนั้นทุกคนก็จะนำดอกไม้ที่เตรียมมามาถวายแด่พระประธานในโบสถ์และ ถวายดอกไม้แด่พระพุทธรูปที่อยู่ในโบสถ์ด้วย จากนั้นจึงออกจากโบสถ์เพื่อกลับบ้านหรือไปทำ

กิจกรรมอื่นๆที่คุณมีหน้าที่จะไปทำหรือบางครั้งก็จะออกมาเล่นเพลงที่บ้านกันที่บริเวณลานวัดต่อไป

1.2 เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง

เพลงพิชฐานจะไม่ใช่เครื่องดนตรีชนิดใดเพื่อประกอบการร้อง นอกจากการร้อง
รับของลูกคู่เท่านั้น เพราะเหตุที่เพลงพิชฐานต้องเข้าไปร้องกันในโบสถ์ จึงต้องมีการสำรวมกิริยา
และไม่ทำเสียงอึกทึกครึกโครม

1.3 เนื่อร้อง

บทร้องเพลงพิชฐาน

(ชาย) พิชฐานเอย มือหนึ่งถือพานถือพาด้วยดอกชงโค

(ลูกคู่) มือหนึ่งถือพานถือพานด้วยดอกชงโค

(ชาย) เกิดมาทุกชาติขอให้เกิด ที่บ้านท่าโพ

(ลูกคู่) พิษฐานวานไหว ขอให้ได้เหมือนใจเราคิด

พิษฐานเอยคอกเอ๋ยวิมาน ขอให้พานพบเอย

ดอกเอ๋ยผอบ ขอให้พบพานเอย

(หญิง) พิชฐานเอย มือหนึ่งถือพาน ถือพานด้วยดอกกุหลาบ

(ลูกคู่) มือหนึ่งถือพานถือพานด้วยดอกคุณ

(หญิง) เกิดมาชาติใดแสนใด ขอให้มียี่ร่างกายสมบูรณ์

(ลูกคู่) พิชญาน วานไหว ขอให้ได้เหมือนใจเราคิด

พิษฐานเอยดอกเอ๋ยวิมาน ขอให้พานพบเอย

ดอกเอ๋ยผอบ ขอให้พบพานเอย

(ชาย) พิชจานเอย มือหนึ่งถือพานถือพานด้วยดอกเทียน

(ลูกคู่) มือหนึ่งถือพานถือพานด้วยดอกเทียน

(ชาย) เกิดมาชาติใดแสนใด ขอให้พบกับแม่เสมียน

(ลูกคู่) พิษฐานวานไหว ขอให้ได้เหมือนใจเราคิด

พฤษฐานเอยคอกเอ๋ยวิมาน	ขอให้พานพบเอย
คอกเอ๋ยผอบ	ขอให้พบพานเอย
(หญิง) พฤษฐานเอย	มือหนึ่งถือพานถือพานด้วยดอกอัญชัน
(ลูกคู่) มือหนึ่งถือพานถือพานด้วยดอกอัญชัน	
(หญิง) หมั่นทำบุญไม่เท่าไร	มันคงจะได้พบกัน
(ลูกคู่) พฤษฐานวานไหว	ขอให้ได้เหมือนใจเราคิด
พฤษฐานเอยคอกเอ๋ยวิมาน	ขอให้พานพบเอย
คอกเอ๋ยผอบ	ขอให้พบพานเอย

1.4 ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อร้อง

จากการศึกษารูปแบบวิธีการร้องของเพลงพฤษฐานพบว่า เป็นรูปแบบการร้องที่มีความแปลก น่าสนใจ เนื้อหาของเพลงและรูปแบบการร้องได้แสดงให้เห็นถึงการมีจิตใจที่ดั่งามและยึดมั่นในศีลธรรม โดยมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน โดยก่อนจะทำการแสดงจะต้องให้ความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก่อน แสดงว่าชุมชนยังมีความเชื่อในเรื่องของการทำความดี ละเว้นความชั่ว เชื่อเรื่องการเกิดชาติใหม่พบใหม่ เรื่องการทำบุญที่จะส่งผลให้ได้ผลบุญนั้นๆตอบแทน

1.5 ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์

เพลงพฤษฐานที่นำมาศึกษานี้เป็นลักษณะของกลอนแปดหัวเดียว มีคำร้องแบบสั้น บ้างยาวบ้างตามแต่จำนวนคำร้องที่ผู้ร้องจะร้องขึ้นมาอาจมีจำนวนคำไม่เท่ากัน ใน 1 วรรค จะแบ่งเป็นบทหรือของแต่ละฝ่ายและมีลูกคู่คอยร้องรับ คำสัมผัสระหว่างวรรคจะอยู่ที่คำสุดท้ายของวรรคที่ 2 จะสัมผัสกับคำร้องในวรรคที่ 3 เช่น

(ชาย) 1	พฤษฐานเอย	มือหนึ่งถือพาถือพานด้วยดอกชงโค
(ลูกคู่) 1	มือหนึ่งถือพานถือพานด้วยดอกชงโค	
(ชาย) 2	เกิดมาทุกชาติ	ขอให้เกิดที่บ้านท่าโพ
(ลูกคู่) 2	พฤษฐานวานไหว	ขอให้ได้เหมือนใจเราคิด
	พฤษฐานเอยคอกเอ๋ยวิมาน	ขอให้พานพบเอย
	คอกเอ๋ยผอบ	ขอให้พบพานเอย

และในบทร้องของลูกคู่จะมีคำที่สัมผัสคล้องจองกันคือ คำร้องที่วรรคที่ 1 ของลูกคู่ความหมายของเพลงคือการขอในสิ่งที่ตนต้องการ เช่นบทร้องนี้ต้องการให้ตนเองได้เกิดมาที่บ้านและมาอยู่ที่บ้านท่าโพแห่งนี้อีก โดยคำร้องที่อยู่ในวรรคสุดท้ายจะลงด้วยการว่า“ดอก” ดอกในที่นี้คือหมายถึงดอกไม้ที่เขาอาจจะเก็บเข้ามาในการขอพรพระ ซึ่งแต่ละคนอาจจะมีดอกไม้มาไม่เหมือนกัน เช่น บางคนนำดอกชงโคมาขอพรจากพระ บางคนนำดอกอัญชัน บางคนนำดอกกุณฑมาเป็นต้น การร้องเพลงพินฐานเพื่อขอพรจากพระนี้ก็จะต้องมีความสัมพันธ์กันของบทร้อง เช่นเมื่อร้องดอกด้วยดอกชงโค ก็จะต้องไปสัมผัสกับคำว่าท่าโพเป็นต้น

ผังแผนผังที่แสดงให้เห็นนี้

(ชาย) พินฐานเอย	มือหนึ่งถือพาถือนพานด้วยดอกชงโค
(ลูกคู่) มือหนึ่งถือพานถือนพานด้วยดอกชงโค	
(ชาย) เกิดมาทุกชาติ	ขอให้เกิดที่บ้านท่าโพ
(ลูกคู่) พินฐานวานไหว	ขอให้ได้เหมือนใจเราคิด
พินฐานเอยดอกเอ๋ยวิมาน	ขอให้พานพบเอย
ดอกเอ๋ยผอบ	ขอให้พบพานเอย
(หญิง) พินฐานเอย	มือหนึ่งถือพานถือนพานด้วยดอกกุณ
(ลูกคู่) มือหนึ่ง	ถือนพานถือนพานด้วยดอกกุณ
(หญิง) เกิดมาชาติใดแสนใด	ขอให้มียร่างกายสมบูรณ์

เมื่อทำการบันทึกบทร้องจะพบว่าเพลงพินฐานนี้จะมีเนื้อร้องที่เปลี่ยนไปเสมอซึ่งทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับผู้ร้องเป็นสำคัญเพราะผู้ร้องแต่ละคนก็จะร้องโดยการลงท้ายด้วยชื่อดอกไม้ ชนิดต่างๆ หรือจะเป็นดอกผลไม้ หรือของดอกของผักชนิดต่างๆก็ได้เช่นกัน ทั้งนี้ก็เพื่อให้ชื่อของดอกไม้ที่ร้องมานั้น มาสัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการอธิษฐาน แต่เนื้อหาสาระของเพลงก็ยังมีส่วนอื่นประกอบอีก เช่น เป็นการขอพระเพื่อให้ได้พบเจอกับคนรัก หรือเพื่อให้ได้แต่งงานกัน ซึ่งเรียกว่า เป็นการร้องเกี่ยวพาราตี เพราะจากการสัมภาษณ์พ่อเพลงแม่เพลงที่นี้พบว่าบางคนก็มาพบรักกันในขณะที่ร้องเพลงพื้นบ้านด้วยกันและอยู่กินกันมาจนถึงปัจจุบันก็มี เช่น คู่ของพ่อปราโมทย์ และแม่เสมียน ทัศนียานนท์ โดยแสดงให้เห็นลักษณะของบทร้องแบบเกี่ยวพาราตีได้ดังนี้

(ชาย) พินฐานเอย	มือหนึ่งถือพานถือนพานด้วยดอกเทียน
(ลูกคู่) มือหนึ่งถือพานถือนพานด้วยดอกเทียน	
(ชาย) เกิดมาชาติใด แสนใด	ขอให้พบกับแม่เสมียน

นอกจากการร้องเพื่อขอพรให้ได้สิ่งที่สมหวังเรื่องคู่ครองนี้แล้ว บทร้องยังแสดงให้เห็นถึงความเชื่อในเรื่องของการทำบุญ แล้วจะได้ผลบุญตอบแทน ดังตัวอย่างเช่น

(หญิง) พิชฐานเอย	มือหนึ่งถือพานถือพานด้วยดอกอัญชัน
(ลูกคู่) มือหนึ่งถือพานถือพานด้วยดอกอัญชัน	
(หญิง) หมั่นทำบุญไม่เท่าไร	มันคงจะได้พบกัน

สรุปลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์มีลักษณะดังนี้คือ

○○○

พิชฐานเอย

○○○○○○○

เกิด มาชาติใดแสนใด

○○ ○○○○○○○ ○○

มือหนึ่งถือพานถือพานด้วยดอกชงโค

○○○○○○○○○

ขอให้เกิดที่บ้านท่าโพ

1.6 เครื่องแต่งกาย

ผู้ร้องฝ่ายชายจะสวมเสื้อคอกลมมีลายดอกไม้ นุ่งโจงกระเบนหลากสีซึ่งจะเป็นสีพื้นๆที่เข้าชุดกันกับสีของเสื้อ มีผ้าคาดเอวสีสันต่างๆ เวลาร้องจะไม่สวมรองเท้า และใช้วิธีการนั่งร้องเพลงแทนการยืน อุปกรณ์ประกอบคือ ผู้แสดงจะต้องถือดอกไม้ไว้ในมือคนละ 1 กำ

ฝ่ายหญิง จะนุ่งผ้าโจงกระเบนเช่นกัน สวมเสื้อลายดอกไม้แขนสั้นมีปกเสื้อ หรือบางครั้งจะสวมเสื้อลูกไม้บ้าง มีผ้าคาดเอวสีสันต่างๆเช่นเดียวกับฝ่ายชาย อุปกรณ์ประกอบคือ ผู้แสดงจะต้องถือดอกไม้ไว้ในมือคนละ 1 กำ เช่นเดียวกับฝ่ายชาย

1.7 สถานที่ในการแสดงเพลงพื้นบ้าน

เพลงพิชฐานจะแสดงกันในโบสถ์หรือเรียกว่าพระอุโบสถ ต่อหน้าพระประธานในโบสถ์ โดยไม่มีการรำประกอบเพลง

1.8 โอกาสในการแสดงเพลงพื้นบ้าน

เพลงพิชฐานจัดได้ว่าเป็นเพลงพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงที่สุดของบ้านท่าโพ เพราะมีรูปแบบและวิธีการร้องที่แตกต่างไปจากการร้องเพลงพิชฐานของภูมิภาคอื่นๆ โอกาสในการแสดงเพลงพิชฐานจะใช้ช่วงเวลาในเทศกาลตรุษสงกรานต์เป็นส่วนใหญ่ และในงานประเพณีของจังหวัด หรือหากได้รับเชิญให้ไปร้องก็สามารถร้องเล่นเพลงพิชฐานให้ชมได้

ภาพประกอบ 19 การจัดรูปเทียนบูชาพระเมื่อจะร้องเพลงพืชมฐาน

ภาพประกอบ 20 การร้องเพลงพืชมฐาน

2. ประวัติความเป็นมาของเพลงชักเย่อ

เพลงชักเย่อเป็นพื้นบ้านที่มีความเก่าแก่เพลงหนึ่งของบ้านท่าโพ โดยมีการร้องเล่นกันมา นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพลงชักเย่อเป็นเพลงผสมผสานระหว่างการร้องเพลงและการนำ กิจกรรมการเล่นพื้นบ้านมาอยู่ในบทเพลง ซึ่งเป็นรูปแบบการร้องที่มีความแตกต่างจากเพลง พื้นบ้านทั่วไป เพลงชักเย่อนี้ไม่ปรากฏหลักฐานว่าใครเป็นผู้ประพันธ์ทำนองและ เนื้อร้อง คำว่า ชักเย่อ นี้ จากคำบอกเล่าของพ่อเพลงแม่เพลงที่บ้านท่าโพถึงเพลงชักเย่อว่า เป็นการเล่นดึกกันไปมา ระหว่างฝ่ายชายและฝ่ายหญิง เหมือนกับการดึงเชือกชักเย่อ แต่ใน การเล่นเพลงชักเย่อจะไม่ใช้เชือก จะใช้เพียงการจับมือกันของทั้งสองฝ่ายแล้วจับเอวกันเข้าแถวเป็นแถวยาวมีหัวหน้าแถวของทั้งฝ่าย ยืนอยู่ข้างหน้าถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแพ้ก็จะถูกปรับให้มา รำวงด้วยกัน

2.1 รูปแบบการแสดง

การแสดงเพลงชักเย่อจะแบ่งผู้ร้องออกเป็นสองฝ่าย คือฝ่ายชายและฝ่ายหญิงยืน เป็นแถวตอนลึกสองแถวหันหน้าเข้าหากัน เมื่อเริ่มเล่นเพลงพ่อเพลงฝ่ายชายจะร้องก่อน โดยเริ่ม ออกมายืนตรงกลางระหว่างแถวแล้วมีแม่เพลงฝ่ายหญิงออกมาร้องโต้ตอบกันอยู่ตรงกลางระหว่าง แถวด้วยเมื่อร้องจบก็จะกลับไปยืนในแถวเดิมแล้วให้คู่ต่อไปออกมาขึ้นร้องเพลงตรงกลางเช่นนั้น อีกจนจบเพลง ขณะที่ร้องจบวรรคจะมีลูกคู่ยืนปรบมือและร้องรับอยู่ตลอดเวลา มีการรำ ประกอบการร้องด้วยโดยใช้ท่ารำที่มีเนื้อหาตามเนื้อร้อง เมื่อร้องจบเพลงทั้งสองฝ่ายจะเข้าแถวจับ เอวต่อกันเพื่อเล่นชักเย่อกันจนมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแพ้

ภาพประกอบ 21 การร้องเพลงชักเย่อ

2.2 เครื่องดนตรีประกอบการแสดง

จะใช้ระฆังเพียงหนึ่งลูก สำหรับตีประกอบการแสดงเท่านั้น และมีจังหวะที่สำคัญอยู่ที่การปรบมือของลูกคู่

2.3 เนื้อร้อง

บทร้องเพลงชักเย่อ

(ชาย)	มาชักเย่อกันเอ๋ย มาเจอสาวสาวน้อยน้อย เอ๋ยเรา มาชวน	เสมอที่คืนข่อย มาเจอสาวสาวน้อยน้อย เล่นชักเย่อกันเอ๋ย
(ลูกคู่)	เอ่อระเหยกันเอ๋ย	เอ๋ยเรา มาชวนเล่นชักเย่อกันเอ๋ย ฮ้า..ไ้
(หญิง)	มาชักเย่อกันเอ๋ย มาเจอหนุ่มหนุ่มน้อยน้อย เอ๋ยเรา มาชวน	เสมอที่คืนข่อย มาเจอหนุ่มหนุ่มน้อยน้อย เล่นชักเย่อกันเอ๋ย
(ลูกคู่)	เอ่อระเหยกันเอ๋ย	เอ๋ยเรา มาชวนเล่นชักเย่อ กันเอ๋ย ฮ้า..ไ้
(ชาย)	ชักหรือ แม่หรือ แม่โพพันไม้แม่ไผ่พันมือ	แม่โพพันไม้แม่ไผ่พันมือ ไให้น้องยื่นมือมาเอ๋ย
(ลูกคู่)	เอ่อระเหยกันเอ๋ย แม่โพพันไม้แม่ไผ่พันมือ	แม่โพพันไม้แม่ไผ่พันมือ ไให้น้องยื่นมือมาเอ๋ย ฮ้า...ไ้
(หญิง)	ชักหรือพ่อหรือ พ่อโพพันไม้พ่อไผ่พันมือ พ่อแม่เขาขอมให้หม่อมแล้วหรือ	พ่อโพพันไม้พ่อไผ่พันมือ พ่อแม่เขาขอมให้หม่อมแล้วหรือ พ่อย่ามาคือมาคิงเอ๋ย
(ลูกคู่)	เอ่อระเหยกันเอ๋ย พ่อโพพันไม้พ่อไผ่พันมือ พ่อแม่เขาขอมให้หม่อมแล้วหรือ	พ่อโพพันไม้พ่อไผ่พันมือ พ่อแม่เขาขอมให้หม่อมแล้วหรือ พ่อย่ามาคือมาคิงเอ๋ย ฮ้า....ไ้
(ชาย)	มาเถิดเอ๋ยมาแม่ก็มา อย่ามัวห่วงหนักห่วงหนักชักช้า	อย่ามัวห่วงหนักห่วงหนักชักช้า ขอเชิญแม่มาเถิดเอ๋ย
(ลูกคู่)	เอ่อระเหยกันเอ๋ย อย่ามัวห่วงหนักห่วงหนักชักช้า	อย่ามัวห่วงหนักห่วงหนักชักช้า มาฟังฉันว่าเถิดเอ๋ย ฮ้า....ไ้
(หญิง)	มาเถิดเอ๋ยมาพ่อก็มา	อย่ามัวห่วงหนักห่วงหนักชักช้า

	อย่ามัวห่วงงหนักห่วงงหนักซักช้า	มาฟังฉันว่าเถิดเอ๋ย ฮ้า....ไ้
(ลูกคู่)	เออระเหยกันเอ๋ย	อย่ามัวห่วงงหนักห่วงงหนักซักช้า
	อย่ามัวห่วงงหนักห่วงงหนักซักช้า	มาฟังฉันว่าเถิดเอ๋ย ฮ้า....ไ้
(พร้อมกัน)	มาซักเย่กันเอ๋ย	เสมอที่ฉันกรุ่ม
	พวกเราสาวสาวหนุ่มหนุ่ม	พวกเราสาวสาวหนุ่มหนุ่ม
	เรามาจับกลุ่มซักเย่กันเอ๋ย	
	เออระเหยกันเอ๋ย	พวกเราสาวสาวหนุ่มหนุ่ม
	พวกเราสาวสาวหนุ่มหนุ่ม	เรามาจับกลุ่มซักเย่กันเอ๋ย
	เรามาจับกลุ่มซักเย่กันเอ๋ย	
	เออระเหยกันเอ๋ย	พวกเราสาวสาวหนุ่มหนุ่ม
	พวกเราสาวสาวหนุ่มหนุ่ม	เรามาจับกลุ่มซักเย่กันเอ๋ย
	เรามาจับกลุ่มซักเย่กันเอ๋ย	ฮ้า.....ไ้.....เฮ้อ...เฮ.

2.4 ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อร้อง

เนื้อหาของเพลงมีเนื้อหาเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราสักกันของหนุ่มสาวที่มีลักษณะของการร้องแบบคู่รัก มีการกล่าวถึงวัฒนธรรมการครองตนของหญิงสาวที่อยู่ในศีลธรรมอันดีงาม โดยไม่ยินยอมให้ฝ่ายชายมาถูกเนื้อต้องตัวถ้าพ่อแม่ไม่อนุญาต เช่นเนื้อร้องตอนที่ปรากฏนี้

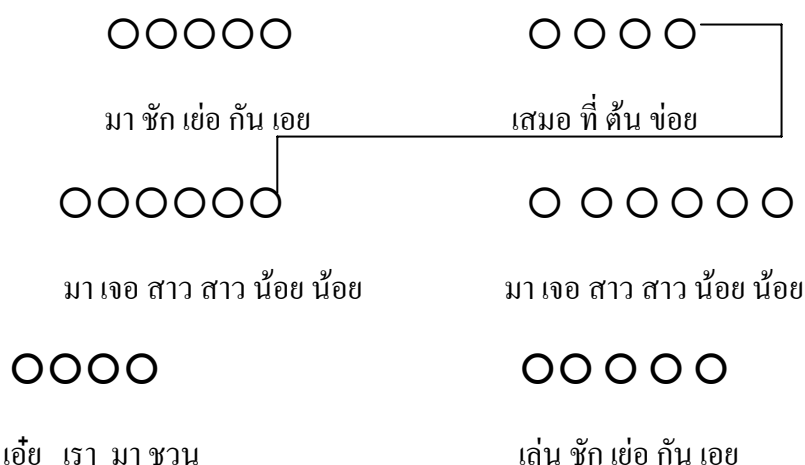
(หญิง) ซักหรือพ่อหรือ	พ่อโพพันไม้พ่อไผ่พันมือ
พ่อโพพันไม้พ่อไผ่พันมือ	พ่อแม่เขายอมให้หม่อมแล้วหรือ
พ่อแม่เขายอมให้หม่อมแล้วหรือ	พ่ออย่ามาคือมาคิงเอ๋ย

2.5 ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์

เพลงซักเย่มีลักษณะคำประพันธ์เป็นแบบกลอนแปดมีจำนวนคำในแต่ละวรรคประมาณ 4 - 6 คำรูปแบบของคำร้องไม่แน่นอน มีคำสัมผัสระหว่างวรรคเห็นได้ชัดเจน โดยคำร้องคำสุดท้ายในวรรคที่ 2 จะสัมผัสกับคำร้องสุดท้ายของวรรคที่ 3 และวรรคที่ 4 ที่สัมผัสกับวรรคที่ 4 ก็เนื่องจากจะมีการร้องซ้ำกับวรรคที่ 3 ดังตัวอย่างเช่น

มาซักเย่กันเอ๋ย	เสมอที่ฉันข่อย
มาเจอสาวสาวน้อยน้อย	มาเจอสาวสาวน้อยน้อย
เอ๋ยเรา มาชวน	เล่นซักเย่กันเอ๋ย

สามารถสรุปได้ว่าเพลงชักเย่มีลักษณะของแผนผังคำประพันธ์ดังนี้

2.6 การแต่งกายของผู้แสดง

ผู้ร้องฝ่ายชายจะสวมเสื้อคอกลมมีลายดอกไม้ นุ่งโจงกระเบนหลากสีซึ่งจะเป็นสีพื้นๆที่เข้าชุดกันกับสีของเสื้อ มีผ้าคาดเอวสีสันทันต่างๆ เวลาร้องจะไม่สวมรองเท้า และใช้วิธีการยืนร้องเพลง

ฝ่ายหญิง จะนุ่งผ้าโจงกระเบนมีลายบ้างและไม่มีลายบ้างเช่นกัน สวมเสื้อลายดอกไม้ แขนสั้นมีปกเสื้อ หรือบางครั้งจะสวมเสื้อลูกไม้บ้าง มีผ้าคาดเอวสีสันทันต่างๆเช่นเดียวกับฝ่ายชาย ยืนร้องเพลงเป็นแถวหันหน้าเข้าหาฝ่ายชาย

2.7 สถานที่ในการแสดงเพลงพื้นบ้าน

เพลงชักเย่จะใช้สถานที่ที่เป็นบริเวณลานกว้างๆ เช่นลานวัด สนามหญ้า ในการร้องเล่น

2.8 โอกาสในการแสดงเพลงพื้นบ้าน

เพลงชักเย่เป็นเพลงร้องที่มีความสนุกสนาน จะนิยมร้องเล่นเพลงชักเย่กันในยามตรุษสงกรานต์เป็นประจำ หรือหากมีงานรื่นเริงต่างๆของหมู่บ้านและงานระดับ จังหวัด ก็จะมีการร้องเล่นกันบ้างตามแต่จะมีโอกาสและหากได้รับเชิญให้ไปแสดงก็สามารถร้องได้

ภาพประกอบ 22 การโยกตัวดึงกันของทั้งสองฝ่าย

3. ประวัติความเป็นมาของเพลงเกี่ยวข้าว

เพลงเกี่ยวข้าวเป็นเพลงเก่าแก่ของตำบลท่าโพที่มีการร้องเล่นกันมานาน เพราะในอดีตชาวบ้านท่าโพส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา เมื่อจะลงแขกเกี่ยวข้าวก็จะร่วมกันร้องเล่นเพลงเกี่ยวข้าวไปด้วย แต่ในปัจจุบันการทำนาของชาวบ้านท่าโพเหลือน้อยลงเนื่องจากขาดน้ำในการทำนา การร้องเพลงเกี่ยวข้าวจึงไม่ค่อยมีการร้องบ่อยครั้งนัก บ้านท่าโพมีเพลงเกี่ยวข้าวที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว มีลีลาการร้องและการรำที่อ่อนช้อยสวยงามประกอบ อีกทั้งการร้องเพลงเกี่ยวข้าวของบ้านท่าโพยังแตกต่างไปจากการร้องของเพลงเกี่ยวข้าวของภูมิภาคอื่นๆในภาคกลาง

3.1 รูปแบบการแสดง

การร้องเพลงเกี่ยวข้าวที่บ้านท่าโพผู้แสดงจะเข้าแถวเป็นแถวตอนลึก สองแถว แบ่งเป็นฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ยืนคู่กันหันหน้าให้กับผู้ชม เมื่อเริ่มการแสดงจะมีเสียงร่ำมะนาวให้จังหวะเพื่อเริ่มร้องเพลง โดยพ่อเพลงฝ่ายชายจะเป็นผู้ร้องขึ้นก่อน แล้วมีลูกคู่คอยร้องรับ เมื่อฝ่ายชายร้องจบฝ่ายหญิงจะร้องโต้ตอบกันไปแล้วมีลูกคู่คอยร้องรับ ทำเช่นนี้ไปเรื่อยๆจบเพลงขณะที่ร้องจะมีการใช้ท่ารำประกอบตามบทร้อง

3.2 เครื่องดนตรีประกอบการแสดง

การร้องเพลงเกี่ยวข้าวของบ้านท่าโพจะใช้เพียงร่ำมะนาวเพียง 1 ลูก สำหรับตีประกอบการแสดงเท่านั้น

3.3 เนื้อร้อง

บทร้องเพลงเกี่ยวข้าว

(ชาย)	เกี่ยวเถิดเอ๋ยราแม่ก็เกี่ยว
พื้หน้าแขกมาเจ้าของนาไปอยู่ที่ไหน	พื้หน้าแขกมาเจ้าของนาไปอยู่ที่ไหน
ให้มารับพื้ชาขไปที่นาหน้อยเอย
(ลูกคู่)	เออระเหยเกี่ยวเอ๋ย
พื้หน้าแขกมาเจ้าของนาไปไหน
อีกสองสามวาจะถึงคั้ннаแล้วเอย	พื้หน้าแขกมาเจ้าของไปไหน
ให้มารับพื้ชาขไปที่นาหน้อยเอย
อีกสองสามวาจะถึงคั้ннаแล้วเอย ฮ้า .. ไซ้
(หญิง)	เกี่ยวเถิดเอ๋ยราพ่อก็เกี่ยว
พื้หน้าแขกมาเจ้าของนาอยู่ที่นี่	พื้หน้าแขกมาเจ้าของนาอยู่ที่นี่
ขอเชิญคุณพื้ไปที่นาเอย
(ลูกคู่)	ขอเชิญคุณพื้ไปที่นาเอย
พื้หน้าแขกมาเจ้าของนาอยู่ที่นี่
ขอเชิญคุณพื้ไปที่นาเอย
อีกสองสามวาจะถึงคั้ннаแล้วเอย	เออระเหยเกี่ยวเอ๋ย
พื้หน้าแขกมาเจ้าของนาอยู่ที่นี่
อีกสองสามวาจะถึงคั้ннаแล้วเอย ฮ้า .. ไซ้
(ชาย)	ซิดเถิดเอ๋ยลาแม่ก็ซิด
พื้เอี่ยมมือเข้าไปสะกิด	พื้เอี่ยมมือเข้าไปสะกิด
หวังจะซิดนางเอย
(ลูกคู่)	หวังจะซิดนางเอย
เอี่ยมมือเข้าไปสะกิด
หวังจะซิดนางเอย
อีกสองสามวาจะถึงคั้ннаแล้วเอย	เออระเหยเกี่ยวเอ๋ย
เอี่ยมมือเข้าไปสะกิด
หวังจะซิดนางเอย
อีกสองสามวาจะถึงคั้ннаแล้วเอย ฮ้า .. ไซ้
(หญิง)	ซิดเถิดเอ๋ยลาพ่อก็ซิด
ถ้าเอี่ยมมือเข้ามาสะกิด	ถ้าเอี่ยมมือเข้ามาสะกิด
เดี๋ยวน้องจะบิดเนื้อเอย
(ลูกคู่)	เดี๋ยวน้องจะบิดเนื้อเอย
ถ้าเอี่ยมมือเข้ามาสะกิด
เดี๋ยวน้องจะบิดเนื้อเอย
อีกสองสามวาจะถึงคั้ннаแล้วเอย	เออระเหยเกี่ยวเอ๋ย
ถ้าเอี่ยมมือเข้ามาสะกิด
เดี๋ยวน้องจะบิดเนื้อเอย
อีกสองสามวาจะถึงคั้ннаแล้วเอย ฮ้า .. ไซ้
(ชาย)	คว่ำเถิดเอ๋ยลาแม่ก็คว่ำ
คว่ำให้เต็มเอย	ผักนึ่งสันตะวา
(ลูกคู่)	คว่ำให้เต็มกำเอย
ผักนึ่งสันตะวา	เออระเหยเกี่ยวเอ๋ย
คว่ำให้เต็มกำเอย

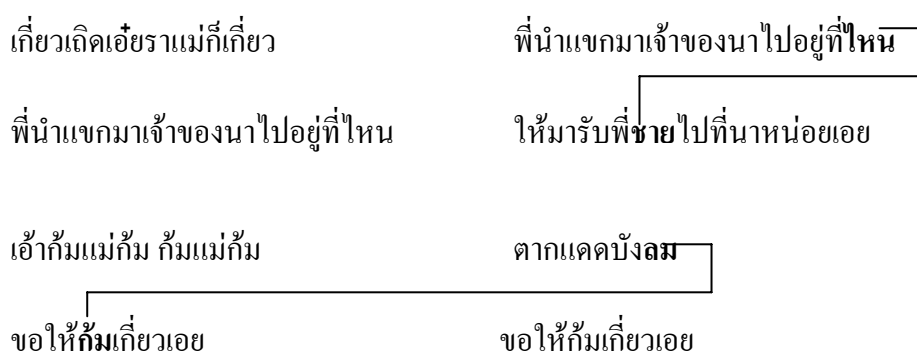
	คว่ำให้เต็มกำเอย	
	อีกสองสามวาจะถึงคันทนาแล้วเอย	อีกสองสามวาจะถึงคันทนาแล้วเอย ฮ้า ..ใช่
(หญิง)	คว่ำเถิดเอยลาพ่อก็คว่ำ	เกี่ยวข้าวในนา
	คว่ำให้เต็มกำเอย	
(ลูกคู่)	คว่ำให้เต็มกำเอย	เออระเหยเกี่ยวเอย
	เกี่ยวข้าวในนา	คว่ำให้เต็มกำเอย
	คว่ำให้เต็มกำเอย	
	อีกสองสามวาจะถึงคันทนาแล้วเอย	อีกสองสามวาจะถึงคันทนาแล้วเอย ฮ้า ..ใช่
(ชาย)	เอ้าก้มแม่ก้ม ก้มแม่ก้ม	ตากแดดบังลม
	ขอให้ก้มเกี่ยวเอย	
(ลูกคู่)	ขอให้ก้มเกี่ยวเอย	เออระเหยเกี่ยวเอย
	หลบแดดบังลม	ขอให้ก้มเกี่ยวเอย
	ขอให้ก้มเกี่ยวเอย	
	อีกสองสามวาจะถึงคันทนาแล้วเอย	อีกสองสามวาจะถึงคันทนาแล้วเอย ฮ้า ..ใช่
(หญิง)	เอ้าก้มพ่อก้ม เอ้าก้มพ่อก้ม	หลบแดดบังลม
	จะชวคจะชมน้องเอย	
(ลูกคู่)	จะชวคจะชมน้องเอย	เออระเหยเกี่ยวเอย
	ถ้าหลบแดดบังลม	จะชวคจะชมน้องเอย
	จะชวคจะชมน้องเอย	
	อีกสองสามวาจะถึงคันทนาแล้วเอย	อีกสองสามวาจะถึงคันทนาแล้วเอย ฮ้า ..ใช่

3.4 ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏ

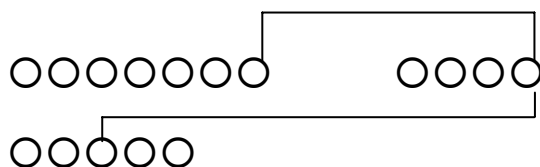
ในบทร้องของเพลงเกี่ยวข้าวมีเนื้อหาที่ปรากฏคือวัฒนธรรมการต้อนรับเมื่อมีแขกมาถึงนา เจ้าของนาต้องให้การดูแลต้อนรับ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม มีวัฒนธรรมของการให้ความเคารพผู้ที่มีอาวุโสกว่าด้วยการเรียก “พี่” “น้อง” และมีเนื้อหาของเพลงที่เป็นการเกี่ยวพาราสีกันของหนุ่มสาว โดยฝ่ายชายจะขอผูกรัก ฝ่ายหญิงต้องแสดงความรักนวลสงวนกายปรากฏอยู่ในบทเพลงด้วย

3.5 ลักษณะคำประพันธ์

เพลงเกี่ยวข้าวมีลักษณะเป็นกลอนแปดหัวเดียว มีเนื้อเต็ม มีจำนวนบทร้องในแต่ละบทไม่เท่ากันบางบทมี 2 บรรทัด บางบทมี 3 บรรทัด แต่ทำนองร้องเป็นแบบเดียวกัน มีคำสัมผัสคล้องจองกันระหว่างวรรคได้แก่ คำร้องสุดท้ายในวรรคที่ 2 จะสัมผัสกับคำร้องที่ 3 ของวรรคที่ 4 เช่นคำว่า ไหน กับคำว่า ชาย ที่แสดงให้เห็นด้วยตัวหนา

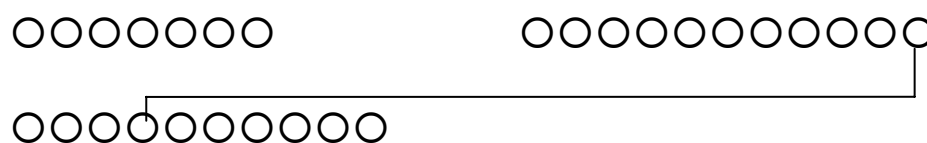

ลักษณะแผนผังคำประพันธ์รูปแบบที่ 1 ดังนี้

จากคำประพันธ์พบว่าการสัมผัสกันของคำร้องสุดท้ายในวรรคที่ 1 สัมผัสกับคำร้องสุดท้ายในวรรคที่ 2 และคำร้องสุดท้ายในวรรคที่ 2 สัมผัสกับคำร้องที่ 3 ของวรรคที่ 3

ลักษณะแผนผังคำประพันธ์รูปแบบที่ 2 มีดังนี้

จากคำประพันธ์จะเห็นได้ว่าคำร้องสุดท้ายของวรรคที่ 2 ทั้งสองรูปแบบจะสัมผัสกับคำร้องที่ 5 ของวรรคที่ 3 หรือสัมผัสกับคำร้องที่ 3 ของวรรคที่ 3 ก็ได้ซึ่งเป็นรูปแบบการ

ร้องที่มีลักษณะแตกต่างกันของคำร้อง และจำนวนคำร้องที่ปรากฏ จึงทำให้การใช้คำสัมผัสระหว่างวรรคอยู่ในตำแหน่งที่ไม่ตรงกันเสมอไป แต่หลักสำคัญคือคำร้องสุดท้ายจะต้องสัมผัสกับคำร้องที่ 3 หรือ 5 ของวรรคที่ 3 เสมอ

3.6 การแต่งกายของผู้แสดง

ผู้ร้องฝ่ายชายจะสวมเสื้อคอกลมมีลายดอกไม้ นุ่งโจงกระเบนหลากสีซึ่งจะเป็นสีพื้นๆที่เข้าชุดกันกับสีของเสื้อ มีผ้าคาดเอวสีสันต่างๆ เวลาร้องจะไม่สวมรองเท้า และใช้วิธีการยืนร้องเพลง มีอุปกรณ์การร้องเพลงประกอบคือ การสวมหมวก และใช้มือซ้ายถือรวงข้าว มือขวากำค้ำมเกี่ยวไว้ในมือ

ฝ่ายหญิง จะนุ่งผ้าโจงกระเบนมีลายบ้างและไม่มีลายบ้างเช่นกัน สวมเสื้อลายดอกไม้ แขนสั้นมีปกเสื้อ หรือบางครั้งจะสวมเสื้อลูกไม้บ้าง มีผ้าคาดเอวสีสันต่างๆเช่นเดียวกับฝ่ายชาย ยืนร้องเพลงเป็นแถวหันหน้ามาทางผู้ชมยืนเป็นแถวตอนลึกโดยยืนเป็นคู่ๆกัน ฝ่ายหญิงจะสวมงอบ มือซ้ายถือรวงข้าว และใช้มือขวากำค้ำมเกี่ยวไว้ในมือ

3.7 สถานที่ในการแสดงเพลงพื้นบ้าน

การร้องเพลงเกี่ยวข้าวจะใช้บริเวณของลานวัดหรือสนามหญ้ากว้างๆเป็นสถานที่ในการแสดงเพื่อให้พื้นที่ที่สามารถบรรจุผู้ร้องและลูกคู่ได้เป็นจำนวนมาก

3.8 โอกาสในการแสดงเพลงพื้นบ้าน

ในอดีตการร้องเพลงเกี่ยวข้าวของบ้านท่าโพจะทำกันในสถานที่จริง แต่ในปัจจุบันสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านเปลี่ยนไปไม่ค่อยมีการทำนาเหมือนแต่ก่อน และไม่ต้องมีการใช้คนมาลงแขกเกี่ยวข้าวกัน像在อดีต เพราะมีเครื่องจักรที่ทันสมัยมาช่วยในการเก็บเกี่ยวผลผลิตแทนการใช้แรงงานคน ในปัจจุบันการร้องเพลงเกี่ยวข้าวของบ้านท่าโพจึงเป็นการจำลองสถานการณ์ของลานวัดเป็นนาที่ใช้ในการเกี่ยวข้าวแทน มีอุปกรณ์ประกอบฉาก คือ กระบุงเกี่ยวเกี่ยวข้าว รวงข้าว หมวกหรืออบสำหรับสวมใส่กันแดดร้อน

โอกาสในการเล่นเพลงเกี่ยวข้าวในปัจจุบันมีน้อยลงส่วนมากมักจะเป็นการแสดงเพื่อสาธิตเท่านั้น โดยจะมีการร้องเล่นกันในงานที่ได้รับเชิญให้ไปร้องหรือไปแสดงให้ดูในระดับจังหวัดหรือในภูมิภาคอื่นๆในต่างจังหวัด

ภาพประกอบ 23 การร้องเพลงเกี่ยวข้าว

4. ประวัติความเป็นมาของเพลงกรุ่น

เพลงกรุ่นเป็นเพลงพื้นบ้านของชาวบ้านท่าโพที่มีการร้องเล่นกันมานาน มีการร้องเพลงกรุ่นเมื่อถึงงานเทศกาลตรุษสงกรานต์หรืองานวันสำคัญต่างๆ ไม่ปรากฏหลักฐานว่าใครเป็นผู้ประพันธ์หรือทำนองเพลงเช่นเดียวกับเพลงพื้นบ้านอื่นๆ พบว่ามีการร้องเล่นมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ มีการสืบทอดการร้องมาเรื่อยๆ บางตำรากล่าวว่าน่าจะเป็นเพลงเดียวกับเพลงซ่อนกรุ่น แต่อาจมีการเรียกชื่อผิดเพี้ยนกันไปตามกาลสมัยหรือตามภาษาถิ่นของชุมชนนั้นๆ เพลงกรุ่นเป็นเพลงที่มีจังหวะสนุกสนานมีความไพเราะอยู่ในตัวเอง

4.1 รูปแบบการแสดง

เพลงกรุ่นเป็นเพลงที่มีลักษณะการร้องที่สนุกสนานมาก มีการร้องรับของลูกคู่มากกว่าการร้องเนื้อ ระหว่างการร้องจะมีการสอดแทรกคำร้องที่ทำให้เพลงมีความสนุกสนาน เช่น คำว่า “เฮ้อ เอ็ง เอย, โอ้ว, ชะ, ละ, แม่,” เป็นต้น รูปแบบของการร้องจะมีลักษณะคล้ายกับการร้องเพลงพื้นบ้านทั่วไปที่แบ่งผู้ร้องออกเป็นสองฝ่ายคือฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ยืนเข้าแถวตอนลึกหันหน้าเข้าหากัน จะมีการตีรัมะนาให้จังหวะการเริ่มต้นการร้องเพลง เมื่อพ่อเพลงฝ่ายชายและฝ่ายหญิงคู่ใดจะร้องก็ให้ออกมายืนตรงกลางหันหน้าเข้ากัน ร้องโต้ตอบกันเป็นลักษณะของเพลงปฏิพากย์ทั่วไปโดยมีลูกคู่ร้องรับทุกครั้ง ที่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงร้องจบ ขณะร้องจะมีการรำไปตามบทร้อง เมื่อเห็นว่าเป็นการสมควรแก่เวลาแล้วจึงยุติการร้องลง

4.2 เครื่องดนตรีประกอบการแสดง

ในการร้องเพลงกรุ่นนี้จะมีเครื่องดนตรีเพียงชิ้นเดียวคือ รำมะนาเป็นเครื่องดนตรีหลักที่ใช้ในการบรรเลงประกอบการแสดง

ภาพประกอบ 24 การร้องเพลงกรุ่น

4.3 เนื้อร้อง

เพลงกรุ่นมีลักษณะของบทร้องเป็นแบบกลอนหัวเดียว มีคำลงท้ายที่มีลักษณะคล้ายกับกลอนลา ที่มีการลงเสียงคำร้องด้วยสระตัวเดียวกันทุกวรรคเพลง ในเพลงกรุ่นจะใช้ลักษณะเดียวกัน แต่รูปสระจะเป็นรูป สระ “อุ” ในทุกคำร้อง เช่น ตัวอย่าง

(ชาย) กรุ่นฉันเอย	สาธุกระไรกระท่อมกรุ่น
(ลูกคู่) กรุ่นฉันเอย	สาธุกระไรกระท่อมกรุ่น
กรุ่นฉันเอย	สาธุกระไรกระท่อมกรุ่น
(ชาย) แต่งตัวกันมาเสียไ้	นี้หรือสาวท่าโพสยจริงนะแม่คุณ

4.4 ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อร้อง

เนื้อหาสาระของเพลงจะกล่าวถึงเรื่องราวของการเกี่ยวพาราสีกันของหนุ่มสาว เป็นส่วนใหญ่ มีการกล่าวถึงการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น การแนะนำสถานที่ และอาจมีเรื่องราวอื่นๆที่ผู้ร้องสามารถนำมาร้องได้ เช่น แนะนำของดีในจังหวัด แนะนำแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

จากการศึกษาเพลงกรุ่นทำให้สามารถสรุปได้ว่าเพลงกรุ่นจัดอยู่ในประเภทเพลงพื้นบ้านที่มีความทันสมัย ทันยุค ทันเหตุการณ์ เพราะสามารถนำมาร้องได้โดยมีเนื้อหาสาระของเพลงกล่าวถึงเรื่องราวในปัจจุบันได้ เช่น การแนะนำที่อยู่ของหมู่บ้านท่าโพ เช่นบตร้องที่ปรากฏนี้

“บ้านท่าโพอยู่อำเภอหนองขาหย่าง มีป้ายบอกทางถนนหนองฉางนะแม่คุณ”

นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงเรื่องของอาหาร ที่มีชื่อ เช่น ปลาแรด ซึ่งที่อุทัยธานีจะมีปลาแรดที่อร่อยมาก เนื้อหวาน เป็นปลาที่เลี้ยงในกระชังริมแม่น้ำเจ้าพระยา และริมแม่น้ำสะแกกรัง ใครที่มาจังหวัดอุทัยธานีก็ต้องมารับประทานปลาแรดกันเป็นส่วนใหญ่ ด้วยลักษณะดังนี้ ในบางครั้งเมื่อผู้แสดงไปร้องเพลงกรุ่นหรือเพลงพื้นบ้านท่าโพเพลงอื่นๆใน ต่างจังหวัด ก็จะนำเนื้อหาที่เกี่ยวกับเรื่องต่างๆที่ได้กล่าวมาไปร้องให้ผู้ฟังได้รับรู้ได้

ตัวอย่างบตร้อง

(ชาย) กรุ่นฉั่นเอย	สาลีกระไรกระท่อมกรุ่น
(ลูกคู่) กรุ่นฉั่นเอย	สาลีกระไรกระท่อม
กรุ่นฉั่นเอย	สาลีกระไรท่อมกรุ่น
อาหารอุทัยมีตั้งร้อยแปด	อย่าลืมชิมปลาแรดเชียวนะแม่คุณ

4.5 ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์

จากการศึกษาบตร้องสามารถเขียนแผนผังได้ดังนี้

ในบทร้องมีการใช้คำสัมผัสกัน สองตำแหน่งคือ ในคำร้องสุดท้ายของวรรคที่ 2 จะไปสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 4 ดังแผนผังที่ปรากฏ และในตำแหน่งที่ 2 จากคำร้องคำสุดท้ายในวรรคที่ 3 สัมผัสกับคำร้องที่ 4 ในวรรคที่ 4

จึงสามารถสรุปได้ว่าเพลงกรุ่นมีเนื้อหาสาระที่เป็นเพลงที่มีความทันสมัย ทันยุคทันสมัยเหตุการณ์ มีความพิเศษ และสิ่งสำคัญคือมีส่วนช่วยในการประชาสัมพันธ์ เป็นการสื่อสารที่ใช้เพลงเป็นสื่อเพื่อบอกเล่าเรื่องราวให้คนฟังรับรู้

4.6 เครื่องแต่งกาย

ผู้ร้องฝ่ายชายจะสวมเสื้อคอกลมมีลายดอกไม้ นุ่งโจงกระเบนหลากสีซึ่งจะเป็นสีพื้นๆที่เข้าชุดกันกับสีของเสื้อ มีผ้าคาดเอวสีสันทันต่างๆ เวลาร้องจะไม่สวมรองเท้า อาจมีการประแป้งเป็นลายตุ๊กแกบ้างแล้วแต่ความชอบของแต่ละคน

ฝ่ายหญิง จะนุ่งผ้าโจงกระเบนเช่นกัน สวมเสื้อลายดอกไม้แขนสั้นมีปกเสื้อ หรือบางครั้งจะสวมเสื้อลูกไม้บ้าง มีผ้าคาดเอวสีสันทันต่างๆเช่นเดียวกับฝ่ายชาย

4.7 สถานที่ในการแสดงเพลงพื้นบ้าน

การร้องเพลงกรุ่นก็เช่นเดียวกับการร้องเพลงพื้นบ้านอื่นๆ ที่จะใช้บริเวณของลานวัดหรือสนามหญ้ากว้างๆเป็นสถานที่ในการแสดงเพื่อให้พื้นที่ที่สามารถบรรจุผู้ร้องและลูกคู่และคนดูได้เป็นจำนวนมาก

4.8 โอกาสในการแสดงเพลงพื้นบ้าน

สถานที่ในการแสดงมักจะแสดงกันในลานที่บริเวณกว้างในการร้องเล่น เช่น ลานวัด หรือ สนามหญ้าเป็นต้น โดยมีโอกาสในการแสดงเพลงกรุ่นในงานประจำปีของวัดในงานนมัสการหลวงพ่อโพธิ์มงคล ในช่วงเทศกาลเดือนสาม และในเทศกาลตรุษสงกรานต์หรือวันเริงต่างๆในจังหวัดเช่นงานกาชาด งานประเพณีตักบาตรเทโว เป็นต้น

5. ประวัติความเป็นมาของเพลงโลม

เพลงโลมหรือเพลงซ้าเจ้าโลม เป็นเพลงพื้นบ้านประเภทเพลงปฏิพากย์ ที่มีการร้องเล่นกันในแถบภาคกลางของประเทศ ใช้แสดงในงานรื่นเริง งานเทศกาลตรุษสงกรานต์เป็นประจำ จัดได้ว่าเพลงโลมเป็นเพลงที่ความเก่าแก่เพลงหนึ่งของบ้านท่าโพ เพราะมีการร้องเล่นกันมานานนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คำว่า “โลม” เป็นคำที่ได้มาจากการเปรียบเทียบกิริยาอาการของช้างตัวเมียที่มีปฏิริยาต่อต้นไม้มือหรือต้นพืชชนิดต่างๆ เช่น ต้นสัก ต้นข่อย ต้นคูณหรือดอกของผลไม้ชนิดต่างๆ เช่น ดอกของผักตบชวา ดอกผักปอดเป็นต้น หรือ ใช้คำร้องในบางท่อนเป็นสองแง่สองง่ามให้คิด และว่ากันเจ็บ โดยขึ้นต้นด้วยคำว่า โลมแม่โลม หรือโลมพ่อโลม ในทุกท่อนของบทเพลง

อีกนัยหนึ่งสันนิษฐานกันว่าเป็นปฏิริยาของชายหนุ่มที่มีต่อหญิงสาวที่เรียกว่า โลม หรือบางครั้งอาจเรียกกิริยานี้ว่า ไอ้โลมปฎิโลม ก็เป็นไปได้

5.1 รูปแบบการแสดง

เพลงโลมมีลักษณะของการร้องที่มีสำเนียงที่ไพเราะอ่อนหวาน รูปแบบการร้องจะแบ่งเป็นฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ลักษณะการจัดรูปแบบการร้องคล้ายกับการร้องเพลงกรุ่น เพลงชักเย่อ โดยผู้ร้องจะยืนเข้าแถวเป็นแถวตอนลึกสองแถวหันหน้าเข้าหากันเมื่อฝ่ายชายและหญิงคู่ใดจะร้องก็ให้ออกมายืนตรงกลางวงแล้วเริ่มร้องเมื่อร้องจบมีลูกคู่ร้องรับ ขณะร้องก็จะมีการรำประกอบเพลงไปด้วย โดยใช้ท่าทางการ ไอ้โลมฝ่ายหญิงซึ่งจะมีความอ่อนช้อยสวยงามกว่าเพลงอื่นๆ เมื่อร้องจบแล้วจะถอยหลังไปยืนตามแถวเช่นเดิม แล้วผลัดเปลี่ยนให้คู่ต่อไปออกมาร้องเป็นคู่ต่อไป

ภาพประกอบ 25 การร้องเพลงโลม

5.2 เครื่องดนตรีประกอบการแสดง

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงคือ รำมะมะนา โดยมีการตีรำมะนาเป็นจังหวะเร็วขึ้นมาก่อนเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้แสดง จังหวะที่สำคัญจะอยู่ที่การร้องรับของลูกคู่ และจังหวะการปรบมือที่พร้อมเพรียงกันของผู้ร้อง

5.3 เนื้อร้อง

เพลงโลมเป็นเพลงประเภทกลอนแปดหัวเดียว มีคำลงท้ายเป็นส่วนที่ทำให้เนื้อร้องมีความแตกต่างกันไป โดยจะใช้คำลงท้ายเป็นชื่อของต้นไม้ ต้นพืชชนิดต่างๆทั้งอยู่บนบกและในน้ำหรืออื่นๆ ดังตัวอย่างที่ปรากฏ โดยจะแสดงให้เห็นในรูปของการพิมพ์ด้วยตัวหนา

บทร้องเพลงโลม

(ชาย) โลมแม่โลม เปรียบเหมือนเอยนางข้างเข้ามาโลม **ผักปอด**

(ลูกคู่) เปรียบเหมือนเอยนางข้างเข้ามาโลม**ผักปอด**

(ชาย) โลมพี่ไปน้ก เอ้ยมันจี้ม้กจะโดน**ถูกกอด**

(ลูกคู่) เอ้ยโอระหัดซัดข้า ขยับออกไป ไถลงมา ขยับออกไป ไถลงมา**สองมือ**

ก็คว่ำ ลมเอย โลมจัว โลมงา สุดปัญญาของพี่**แล้วหนา** จนปัญญาของพี่**แล้วหนา**

สองมือก็คว่ำ**ลมเอย**

(หญิง) โลมแม่โลม เปรียบเหมือนเอยนางข้างเข้ามาโลม**ผักตบ**

(ลูกคู่) เปรียบเหมือนเอยนางข้างเข้ามาโลม**ผักตบ**

(หญิง) โลมน้องไปน้ก เอ้ยมันจี้ม้กจะโดน**ถูกตบ**

(ลูกคู่) เอ้ยโอระหัดซัดข้า ขยับออกไป ไถลงมา ขยับออกไป ไถลงมา**สองมือ**

ก็คว่ำ ลมเอย โลมจัว โลมงา **พลาสติกไปติดเอาหน้า** **พลาสติกไปติดเอาหน้า**

ผู้ชายเป็นบ้า**โลมเอย** **พลาสติกไปติดเอาหน้า** **ผู้ชายเป็นบ้าโลมเอย**

(ชาย) โลมแม่โลม เปรียบเหมือนเอยนางข้างเข้ามาโลม**ต้นสัก**

(ลูกคู่) เปรียบเหมือนเอยนางข้างเข้ามาโลม**ต้นสัก**

(ชาย) วันนี้มาพบน้องสาวพี่อยากได้เข้ามาเป็นคนรัก

(ลูกคู่) เอ้ยโอระหัดซัดข้า ขยับออกไป ไถลงมา ขยับออกไป ไถลงมา**สองมือ**

คว่ำ ลมเอย โลมจัว โลมงา สุดปัญญาของพี่**แล้วหนา** จนปัญญาของพี่**แล้วหนา**

สองมือก็คว่ำ**ลมเอย**

(หญิง) โลมพ่อโลม เปรียบเหมือนเอยนางข้างเข้ามาโลม **อบเชย**

(ลูกคู่) เปรียบเหมือนเอยนางข้าง เข้ามาโลม **อบเชย**

(หญิง) โลมน้องไปนั้ก เอ้ยมันจี้มกจะชวคไปเลย

(หญิง) เอ้ยโอระหัดซัดข้า ขยับออกไป ไถลงมา ขยับออกไป ไถลงมาสองมือ
ก็คว่า ลมเอย โลมจัว โลมงา ปลาสลิดไปติดเอาหน้า ปลาสลิดไปติดเอาหน้า

ผู้ชายเป็นบ้าโลมเอย ปลาสลิดไปติดเอาหน้า ผู้ชายเป็นบ้าโลมเอย

ในการร้องรับของลูกคู่่นั้นเป็นลักษณะที่เด่นของเพลงโลม เพราะในการร้องรับเมื่อ
ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงร้องจบลูกคู่จะร้องรับด้วยบทร้องที่ว่า

(ลูกคู่ฝ่ายชาย) เอ้ยโอระหัดซัดข้า ขยับออกไป ไถลงมา ขยับออกไป ไถลงมา
สองมือก็คว่า ลมเอย โลมจัว โลมงา สุดปัญญาของพี่แล้วหนา จนปัญญาของพี่แล้วหนา สองมือก็
คว่าลมเอย

(ลูกคู่ฝ่ายหญิง) เอ้ยโอระหัดซัดข้า ขยับออกไป ไถลงมา ขยับออกไป ไถลงมา
สองมือก็คว่า ลมเอย โลมจัว โลมงา ปลาสลิดไปติดเอาหน้า ปลาสลิดไปติดเอาหน้า ผู้ชายเป็นบ้า
โลมเอย ปลาสลิดไปติดเอาหน้า ผู้ชายเป็นบ้าโลมเอย

5.4 ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อร้อง

ในเนื้อร้องของเพลงโลมจะปรากฏเรื่องราวที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการเกี่ยวพาร
าสักกันเป็นส่วนใหญ่ โดยอาศัยการลงท้ายคำร้องด้วยสิ่งที่ต้องการจะบอกกล่าวกับหญิงคนรัก หรือ
ฝ่ายหญิงต้องการบอกฝ่ายชายถึงความรู้สึกของตน วัฒนธรรมที่ปรากฏเป็นการต่อว่าต่อขานกันแต่
ใช้ถ้อยคำที่ไม่ถือว่าหยาบคาย

5.5 ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์

เพลงโลมเป็นเพลงพื้นบ้านที่จัดอยู่ในประเภทของการประพันธ์ด้วยกลอนแปด
แต่จำนวนของคำร้องมีไม่เท่ากัน ในวรรคแรกจะมีจำนวนคำร้องประมาณ 3-4 คำ ในวรรคที่ 2 จะมี
คำร้องประมาณ 8-10 คำ ดังแผนผังที่แสดงให้เห็นนี้

○○○

โลมแม่ โลม

○○○○

โลมพี่ ไป นั้ก

○○○○○○○○○○○○

เปรียบเหมือนเอยนางข้างเข้ามาโลมผักปอด

○○○○○○○○○○○○

เอ้ย มัน จี้ มก ก็ จะ โดน ถูก กอด

จากคำประพันธ์ที่ปรากฏในบทร้องเพลงโลม จะเห็นได้ว่าการสัมผัสของคำร้องระหว่าง
วรรค คือคำร้องสุดท้ายในวรรคที่ 2 จะไปสัมผัสกับคำร้องสุดท้ายของวรรคที่ 4

5.6 เครื่องแต่งกาย

ผู้ร้องฝ่ายชายจะสวมเสื้อคอกลมมีลายดอกไม้ นุ่งโจงกระเบนหลากสีซึ่งจะเป็นสีพื้นที่เข้าชุดกันกับสีของเสื้อ มีผ้าคาดเอวสีสันทันต่างๆ เวลาร้องจะไม่สวมรองเท้า อาจมีการประแป้งแต่งตัวให้ผิวมันเรียบ แล้วแต่ความชอบของแต่ละคน

ฝ่ายหญิง จะนุ่งผ้าโจงกระเบนเช่นกัน สวมเสื้อลายดอกไม้แขนสั้นมีปกเสื้อ หรือบางครั้งจะสวมเสื้อลูกไม้บ้าง มีผ้าคาดเอวสีสันทันต่างๆเช่นเดียวกับฝ่ายชายไม่ใช้อุปกรณ์อะไรประกอบการแสดงนอกจากการใช้ท่ารำไปตามบทร้องของเพลง

5.7 สถานที่ในการแสดงเพลงพื้นบ้าน

ในการร้องเพลงโลมนั้นจะใช้บริเวณที่เป็นลานกว้างๆหรือสนามหญ้ากว้างในการร้องเล่นเช่นเดียวกับเพลงพื้นบ้านอื่นๆ

5.8 โอกาสในการแสดงเพลงพื้นบ้าน

สถานที่ในการแสดงมักจะแสดงกันในลานที่บริเวณกว้างในการร้องเล่น เช่น ลานวัด หรือ สนามหญ้าเป็นต้น โดยมีโอกาสในการแสดงเพลงโลมในงานประจำปีของวัดในงานนมัสการหลวงพ่อโพธิ์มงคล ในช่วงเทศกาลเดือนสาม และในเทศกาลตรุษสงกรานต์หรือวันเริงต่างๆในจังหวัดเช่นงานกาชาด งานประเพณีตักบาตรเทโว เป็นต้น

ภาพประกอบ 26 การร้องเพลงโลม

ประวัติพ่อเพลงแม่เพลง

จากการศึกษาเกี่ยวกับประวัติของพ่อเพลงแม่เพลงของชาวบ้านท่าโพในอดีตนั้น พบว่ามีอยู่หลายคนด้วยกัน เช่น คุณยายบุญเรือน สุพรรณ, คุณยายคล้าย อินทรดิษฐ์, คุณพ่อเจ็ก การพุกษ์ คุณยายเชื้อ คุรุธาราม, คุณพ่อสุนทร อินทโหม , คุณแม่ประทุม มุจนานนท์ ซึ่งในจำนวนนี้มีบุคคลสำคัญที่ควรกล่าวถึงคือ

คุณยายบุญเรือน สุพรรณ

คุณยายบุญเรือน สุพรรณ นับเป็นแม่เพลงพื้นบ้านของชาวท่าโพที่มีความสำคัญต่อการสืบสานเพลงพื้นบ้านมาก เพราะคุณยายบุญเรือนได้ทำหน้าที่ฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านที่ใกล้จะสูญหายไปให้กลับคืนมา โดยได้ถ่ายทอดเพลงบ้านให้กับลูกหลานได้รับรู้ถึงทำนองเพลง และเนื้อร้องของเพลงที่ใช้ร้องเล่นกันอยู่ ในเทศกาลต่างๆรวมทั้งเพลงที่ไม่ได้ร้องเล่นกันมาเป็นสิบปี คุณยายบุญเรือนสามารถจดจำเนื้อร้องและทำนองเพลงได้อย่างแม่นยำ เช่น เพลงโลม เพลงชักเย่อ เพลงบวชนาค เพลงกรุ่น คุณยายบุญเรือนเป็นบุคคลที่เคยได้ให้สัมภาษณ์ทางโทรทัศน์ โดยได้รับเชิญจากทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ไปสัมภาษณ์สดในรายการ “สยามปริทรรศน์” เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2523 ซึ่งในครั้งนั้นได้นำการแสดงเพลงพื้นบ้านท่าโพไปเผยแพร่ด้วย

ภาพประกอบ 27 คุณยายบุญเรือน สุพรรณ แม่เพลงพื้นบ้านท่าโพในอดีต

คุณยายคล้าย อินทรดิษฐ์

คุณยายคล้ายเป็นอีกผู้หนึ่งที่เป็นศิลปินคนสำคัญของบ้านท่าโพ ของเมืองอุทัยธานี ในอดีตท่านเป็นเจ้าของคณะละครชาตรี คนทั่วไปมักเรียกว่า “ละครยายคล้าย” เรื่องที่แสดงส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับวรรณคดีและนิทานพื้นบ้านของไทย เช่น สังข์ทอง สังข์ศิลป์ชัย ไกรทอง เป็นต้น ผู้แสดงละครส่วนใหญ่เป็นลูกหลานของคุณยายและเป็นลูกหลานของชาวท่าโพที่นำมาฝาก คุณยายคล้ายร้องเพลงได้ไพเราะและรำได้อ่อนช้อยสวยงามจึงมีผู้คนนำมาฝากให้เป็นศิษย์

นอกจากการเล่นละครชาตรีแล้ว ด้านการเล่นเพลงพื้นบ้าน คุณยายคล้าย ยังเป็นต้นตำหรับในการนำบทกลอนและเรื่องราวจากวรรณคดีที่เล่นมาใส่ทำนอง เป็นเพลงพื้นบ้านหลายเพลง ทั้งเพลงประเภทรำวงและเพลงรำสาวด

ในการศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพเกี่ยวกับประวัติของพ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้านท่าโพนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาชีวประวัติของพ่อเพลงแม่เพลงที่สำคัญรวม 14 คน เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการร้องเพลงพื้นบ้าน เพราะแต่ละคนมีอายุมากเฉลี่ยแล้วประมาณ 70 ปีขึ้นไป โดยพ่อเพลงกลุ่มนี้มีความสามารถในการร้องเพลงพื้นบ้านที่มีความเก่าแก่ได้มากที่สุดสามารถจดจำเนื้อร้องและทำนองเพลงได้เป็นอย่างดี ดังรายชื่อต่อไปนี้

1. นายบุญช่วย	ทัศนียานนท์
2. นายปราโมทย์	ทัศนียานนท์
3. นางประเทือง	วิเชียรวรรณ
4. นางมณฑิธร	แก้วนัฏกกิจ
5. นายรัง	บัวเหมือน
6. นางข้าวเม่า	คงเครือ
7. นายประทวน	มาจำ
8. นางตลับ	จันทนนท์
9. นางเสมอ	ทัศนียานนท์
10. นางหอมกรุ่น	เชิดวงษ์สูง
11.นางเสริม	มฤธากร
12. นางทองเกลียว	บุญพันธ์
13. นายชำนาญ	สุขสุวรรณ
14. นางเสมียน	ทัศนียานนท์

ภาพประกอบ 28 นายบุญช่วย ทศนียานนท์

ชื่อ นายบุญช่วย ทศนียานนท์

วันเดือนปีเกิด เกิดเมื่อ พ.ศ. 2469 อายุ 81 ปี

ภูมิลำเนาปัจจุบัน บ้านเลขที่ 13 หมู่ 3 ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง
จังหวัดอุทัยธานี

อาชีพปัจจุบัน อยู่บ้านทำงานบ้านเล็กน้อย อาชีพในอดีต ทำนา

ภรรยาชื่อ นางเสมอ ทศนียานนท์ มีบุตรด้วยกัน 2 คน

พ่อบุญช่วยมีความสามารถในการร้องเพลงพื้นบ้านเป็นอย่างมากสามารถร้องเพลงพื้นบ้านท่าโพได้ทุกเพลง อีกทั้งเป็นผู้ที่มีอิทธิพลที่ดี ชอบพูดคุยเล่นสนุกสนานมีมุขตลก ชวนให้ผู้ฟังได้หัวเราะอยู่เสมอ และยังมีน้ำใจต่อผู้ที่มาติดต่อเรื่องการศึกษาเพลงพื้นบ้านเป็นอย่างยิ่ง เป็นผู้ประสานงานที่ดี มีความตั้งใจสูงการที่จะอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านท่าโพไว้ให้เป็นมรดกของลูกหลาน

พ่อบุญช่วย เริ่มฝึกหัดเพลงพื้นบ้านกับครูเพลงรุ่นก่อนๆ โดยได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีการฟังพ่อเพลงแม่เพลงร้องแล้วท่องจำเอา ในขณะที่ฝึกหัดนั้นพ่อบุญช่วยเล่าว่ามีการฝึกหัดกันเป็นกลุ่มตัวพ่อบุญช่วยนั้นคิดว่าต้องพยายามจดจำเพลงพื้นบ้านที่ได้รับการถ่ายทอดนี้ให้ได้มากที่สุด

ช่วงเวลาในการร้องเล่นเพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่จะใช้ช่วงเวลาในงานเทศกาล หรือวันสำคัญๆ

การได้รับเชิญให้ไปแสดงหรือสาธิตการร้องเพลงพื้นบ้านนั้นพ่อบุญช่วยเคยไปร่วมงานทั้งในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ระดับภาคและระดับประเทศมาแล้ว

การถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านให้กับลูกๆ นั้นในครอบครัวของพ่อบุญช่วยลูกๆ ทุกคนสามารถร้องเพลงพื้นบ้านทำนองได้เพราะทั้งพ่อบุญช่วยและแม่เสมียนต่างก็เป็นพ่อเพลงและแม่เพลงนั่นเอง

การได้รับเงินค่าตอบแทนจากการแสดงเพลงพื้นบ้าน ถ้าหากเป็นการศึกษาหาความรู้เรื่องเพลงพื้นบ้านของนักเรียนพ่อบุญช่วยบอกว่าไม่ได้คิดเป็นเงินทองแต่ลูกๆ หลานๆ จะนำของกินมาให้เป็นการตอบแทน แต่หากเป็นการรับเชิญให้ไปแสดงก็จะได้รับค่าตัวจากการแสดงครั้งละ 200 - 300 บาท

พ่อบุญช่วยมีความรู้สึกต่อการร้องเพลงพื้นบ้านทำนองว่า ตนเองรู้สึกภูมิใจมากที่สามารถร้องเพลงพื้นบ้านได้ มีความภูมิใจอย่างยิ่งที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านให้กับอนุชนรุ่นหลังๆ ต่อไป

สำหรับแนวทางในการสืบทอดเพลงพื้นบ้านทำนองนั้นพ่อบุญช่วยกล่าวว่าอยากให้หน่วยงานของรัฐบาลมีส่วนช่วยในการส่งเสริมสนับสนุนในทุกๆ เรื่อง อาทิเช่น การเผยแพร่เพลงพื้นบ้าน ข่าวสารเรื่องการประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมการแสดงเพลงพื้นบ้านในโอกาสต่างๆ

ภาพประกอบ 29 นายปราโมทย์ ทศนียานนท์

ชื่อ นายปราโมทย์ ทศนียานนท์

วันเดือนปีเกิด เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2470 อายุ 80 ปี

ภูมิลำเนาปัจจุบัน บ้านเลขที่ 58 หมู่ 3 ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง
จังหวัดอุทัยธานี

อาชีพปัจจุบัน อยู่บ้านทำงานบ้านเล็กน้อย อาชีพในอดีตทำนา

ภรรยาชื่อ นางเสมียน ทศนียานนท์ มีบุตรด้วยกัน 3 คน

พ่อปราโมทย์ เป็นน้องชายของพ่อบุญช่วย ทศนียานนท์ มีบริเวณบ้านอยู่ในพื้นที่เดียวกันปลูกติดกัน พ่อปราโมทย์จัดได้ว่าเป็นผู้มีความสามารถในการร้องเพลงพื้นบ้านเป็นอย่างมากเช่นกัน สามารถร้องเพลงพื้นบ้านท่าโพได้ทุกเพลง มีน้ำเสียงและลีลาการร้องเพลงได้ไพเราะยิ่งนัก รวมทั้งมีการรำที่สวยงามอ่อนช้อย อีกทั้งเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยที่ดี ชอบพูดคุยเล่นสนุกสนานมีมุขตลก ขวนให้ผู้ฟังได้หัวเราะอยู่เสมอ เช่นเดียวกับพ่อบุญช่วย และยังมีน้ำใจต่อผู้ที่มาติดต่อเรื่องการศึกษาเพลงพื้นบ้านเป็นอย่างยิ่ง และสามารถช่วยเสนอแนะแนวทางที่จะจัดรูปแบบของการแสดงได้เป็นอย่างดี พ่อปราโมทย์ มีความตั้งใจสูงการที่จะอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านท่าโพไว้ให้เป็นมรดกของลูกหลานเช่นกัน

พ่อปราโมทย์ เริ่มฝึกหัดเพลงพื้นบ้านกับครูเพลงรุ่นก่อนๆ โดยได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีการฟังพ่อเพลงแม่เพลงร้องแล้วท่องจำเอา มีการฝึกหัดกันเป็นกลุ่มใช้เวลาในช่วงเย็นหลังเลิกงานหรือในตอนกลางคืนบ้าง

ช่วงเวลาในการร้องเล่นเพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่จะใช้ช่วงเวลาในงานเทศกาล หรือวันสำคัญๆ

การได้รับเชิญให้ไปแสดงหรือสาธิตการร้องเพลงพื้นบ้านนั้นพ่อปราโมทย์เคยไปร่วมงานทั้งในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ระดับภาคและระดับประเทศมาแล้วโดยไปพร้อมกับพ่อบุญช่วย

การถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านให้กับลูกๆนั้นในครอบครัวของพ่อปราโมทย์นั้นลูกๆทุกคนสามารถร้องเพลงพื้นบ้านทำนองได้ เพราะทั้งพ่อปราโมทย์และแม่เสมียน ต่างก็เป็นพ่อเพลงและแม่เพลงด้วยกันทั้งคู่

การได้รับเงินค่าตอบแทนจากการแสดงเพลงพื้นบ้าน หากเป็นการรับเชิญให้ไปแสดงก็จะได้รับค่าตัวจากการแสดงครั้งละ 200 - 300 บาท

พ่อปราโมทย์ มีความรู้ลึกซึ้งมากที่สามารถร้องเพลงพื้นบ้านได้ มีความตั้งใจอย่างยิ่งที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านให้กับอนุชนรุ่นหลังๆต่อไป

สำหรับแนวทางในการสืบทอดเพลงพื้นบ้านทำนองนั้น พ่อปราโมทย์ คิดว่าหน่วยงานที่มีความสำคัญในระดับจังหวัดและระดับประเทศควรให้ความสำคัญต่อการร้องเพลงพื้นบ้านมากขึ้น

ภาพประกอบ 30 นางทองเกลียว บุญพันธ์

ชื่อ นางทองเกลียว บุญพันธ์

วันเดือนปีเกิด เกิดเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ ปีระกา พ.ศ. 2478 อายุ 72 ปี

ภูมิลำเนาปัจจุบัน บ้านเลขที่ 20 หมู่ 4 ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัด
อุทัยธานี

อาชีพปัจจุบัน อยู่บ้านทำงานบ้านเล็กน้อย อาชีพในอดีตทำนา

แม่ทองเกลียว เป็นแม่เพลงที่เคยได้รับรางวัล “คนดีศรีท่าโพ” เพราะมีความสามารถในการร้องเพลงพื้นบ้านได้หลายเพลง โดยเริ่มฝึกหัดเพลงราวงโบราณมาก่อน ซึ่งเป็นการถ่ายทอดความรู้มาจากครูเพลงรุ่นก่อนๆ

แม่เคยได้รับเกียรติให้เป็นวิทยากรในการฝึกหัดเพลงพื้นบ้านให้กับโรงเรียนในตำบลท่าโพและในโรงเรียนหนองขาหย่างวิทยา

ค่าตอบแทนของการเป็นวิทยากรหรือรายได้จากการแสดงคือ 200 - 300 บาท

แม่ทองเกลียว เริ่มฝึกหัดเพลงพื้นบ้านกับครูเพลงรุ่นก่อนๆ โดยได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีการฟังพ่อเพลงแม่เพลงร้องแล้วท่องจำเอา มีการฝึกหัดกันเป็นกลุ่มใช้เวลาในช่วงเย็นหลังเลิกงาน

ช่วงเวลาในการร้องเล่นเพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่จะใช้ช่วงเวลาในงานเทศกาล หรือวันสำคัญๆ

การได้รับเชิญให้ไปแสดงหรือสาธิตการร้องเพลงพื้นบ้านนั้นทองเกลียวเคยไปร่วมงานทั้งในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ระดับภาคและระดับประเทศมาแล้วโดยไปพร้อมกับพ่อเพลงแม่เพลงในรุ่นเดียวกัน

การถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านให้กับลูกๆ นั้นในครอบครัวของแม่ทองเกลียว นั้นลูกๆ บางคนสามารถร้องเพลงพื้นบ้านทำโป๊ได้ การได้รับเงินค่าตอบแทนจากการแสดงเพลงพื้นบ้าน หากเป็นการรับเชิญให้ไปแสดงก็จะได้รับค่าตัวจากการแสดงครั้งละ 200 - 300 บาท

แม่ทองเกลียวเองก็มีความรู้ลึกซึ้งมากที่สามารถร้องเพลงพื้นบ้านได้ มีความตั้งใจที่จะถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านให้กับอนุชนรุ่นหลังๆ ต่อไปเช่นกัน

สำหรับแนวทางในการสืบทอดเพลงพื้นบ้านทำโป๊นั้น แม่ทองเกลียวก็มีความคิดเห็นเหมือนกับพ่อเพลงแม่เพลงทุกคนในบ้านทำโป๊ จึงคิดว่าหน่วยงานใดก็ตามในระดับจังหวัดควรให้ความสำคัญต่อการร้องเพลงพื้นบ้านมากขึ้น

ภาพประกอบ 31 นายชำนาญ สุขสุวรรณ

ชื่อ นายชำนาญ สุขสุวรรณ
วันเดือนปีเกิด เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2478 อายุ 72 ปี
ภูมิลำเนาปัจจุบัน บ้านเลขที่ 19 หมู่ 3 ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง
จังหวัดอุทัยธานี

อาชีพปัจจุบัน อยู่บ้านทำงานบ้านเล็กน้อย อาชีพในอดีตทำนา มีบุตร 2 คน

พ่อชำนาญ เป็นคนพื้นถิ่นบ้านท่าโพโดยกำเนิด เริ่มฝึกหัดร้องเพลงท่าโพด้วยเพลงร่ำวงมาก่อนและจึงค่อยฝึกเพลงอื่นๆจนสามารถร้องเพลงพื้นบ้านท่าโพได้ทุกเพลง พ่อเล่าว่าการฝึกหัดก็จะทำการฝึกเป็นกลุ่มๆเพราะมีเพื่อนเยอะทำให้สนุกยิ่งขึ้น จดจำเพลงได้ง่ายขึ้น เมื่อเวลาร้องเพลงพื้นบ้านท่าโพพ่อมักจะมีความสุขทำให้คนดูชอบหัวเราะกันสนุกสนาน

พ่อชำนาญเริ่มฝึกหัดเพลงพื้นบ้านกับครูเพลงรุ่นก่อนๆ โดยได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีการฟังพ่อเพลงแม่เพลงร้องแล้วร้องตาม ท่องจำเอาจนขึ้นใจ ในสมัยนั้นมีการฝึกเป็นกลุ่มรู้สึกสนุกสนาน ช่วงเวลาในการร้องเล่นเพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่จะใช้ช่วงเวลาในงานเทศกาล หรือวันสำคัญๆ เช่น วันสงกรานต์

การได้รับเชิญให้ไปแสดงหรือสาธิตการร้องเพลงพื้นบ้านนั้นพ่อชำนาญเคยไปร่วมงานทั้งในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ระดับภาคและระดับประเทศมาแล้วโดยไปพร้อมกับพ่อบุญช่วย

การถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านให้กับลูกๆนั้นในครอบครัวของพ่อชำนาญนั้น ลูกๆไม่สามารถร้องเพลงพื้นบ้านได้แต่สามารถปรบมือให้จังหวะได้

การได้รับเงินค่าตอบแทนจากการแสดงเพลงพื้นบ้าน ครั้งละ 200 - 300 บาท กล่าวถึงข้อห้ามต่างๆในเพลงพื้นบ้าน พ่อบอกว่าไม่ควรทำผิดศีลธรรม เช่น ไม่ควรล่วงเกินเพศหญิงเมื่อเวลาร้องเล่นด้วยกัน

ภาพประกอบ 32 นางประเทือง วิเชียรวรรณ

ชื่อ นางประเทือง วิเชียรวรรณ

วันเดือนปีเกิด เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2470 อายุ 80 ปี

ภูมิลำเนา บ้านเลขที่ 9 หมู่ 3 ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง
จังหวัดอุทัยธานี

อาชีพปัจจุบัน อยู่บ้านทำงานบ้านเล็กน้อย อาชีพในอดีตทำนา มีบุตร 3 คน

แม่ประเทือง เป็นคนพื้นถิ่นบ้านท่าโพโดยกำเนิด เริ่มฝึกหัดร้องเพลงท่าโพด้วยเพลง รำวงไทยมาก่อนและจึงค่อยฝึกเพลงอื่นๆจนสามารถร้องเพลงพื้นบ้านท่าโพได้ทุกเพลง แม่ประเทืองเล่าว่าการฝึกหัดก็จะทำการฝึกเป็นกลุ่มๆ มีครูเพลงคอยร้องเพลงให้ฟังให้หัดร้องตาม

ช่วงเวลาในการร้องเล่นเพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่จะใช้ช่วงเวลาในงานเทศกาล หรือวันสำคัญๆ เช่นวันสงกรานต์

การได้รับเชิญให้ไปแสดงหรือสาธิตการร้องเพลงพื้นบ้านนั้นแม่ประเทืองเคยไปร่วมงานทั้งในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ระดับภาคและระดับประเทศมาแล้วโดยไปพร้อมกับพ่อบุญช่วย

การถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านให้กับลูกๆนั้นในครอบครัวของแม่ประเทืองนั้น ลูกๆไม่สามารถร้องเพลงพื้นบ้านได้แต่สามารถปรบมือให้จังหวะได้

การได้รับเงินค่าตอบแทนจากการแสดงเพลงพื้นบ้านบางครั้งก็ไม่ได้แต่ถ้ามีคนจ้างไปก็จะได้ค่าตัว ครั้งละ 200 - 300 บาท

กล่าวถึงข้อห้ามต่างๆในเพลงพื้นบ้าน แม่บอกว่าไม่มีข้อห้ามอะไร ยกเว้นเรื่องการใช้วาจาไม่สุภาพ

กล่าวถึงการได้รับรางวัลต่างๆ แม่ประเทืองบอกว่าแม่ไม่ได้รับรางวัลอะไรแต่ทุกครั้งที่ได้ไปแสดงจะได้รับคำยกย่องชมเชยจากผู้ชมทุกครั้ง

การเป็นวิทยากรพ่อเพลงแม่เพลงยินดีที่จะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ โดยได้รับเชิญให้ไปสอนเพลงพื้นบ้านให้กับนักเรียน

สำหรับแนวทางในการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านนั้นแม่ประเทือง บอกว่าสามารถทำได้หลายอย่างแต่ที่สำคัญควรมีการส่งเสริมเรื่องการจัดการแสดงในโอกาสต่างๆให้มากขึ้น ในขณะที่ตัวแม่ประเทืองเองก็ได้ถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านให้กับหลาน 1 คนโดยเริ่มฝึกให้ร้องเมื่อยามว่าง

ภาพประกอบ 33 นางมณเฑียร แก้วนรัชกิจ

ชื่อ นางมณเฑียร แก้วนรัชกิจ

วันเดือนปีเกิด เกิดปีมะแม วันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2474 อายุ 76 ปี

ภูมิลำเนา บ้านเลขที่ หมู่ 3 ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง

จังหวัดอุทัยธานี

อาชีพปัจจุบัน อยู่บ้านทำงานบ้านเล็กน้อยอาชีพในอดีตทำนา มีบุตร 3 คน

แม่มณเฑียร เป็นคนพื้นถิ่นบ้านท่าโพโดยกำเนิด เริ่มฝึกหัดร้องเพลงท่าโพด้วยเพลง
รำวงไทยมาก่อนและจึงค่อยฝึกเพลงอื่นๆจนสามารถร้องเพลงพื้นบ้านท่าโพได้ทุกเพลง แม่
มณเฑียรเล่าว่าการฝึกหัดก็จะทำการฝึกเป็นกลุ่มๆ มีครูเพลงคอยร้องเพลงให้ฟังให้หัดร้องตาม จน
คล่อง

ช่วงเวลาในการร้องเล่นเพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่จะใช้ช่วงเวลาในงานเทศกาล หรือวัน
สำคัญๆ เช่นวันสงกรานต์

การได้รับเชิญให้ไปแสดงหรือสาธิตการร้องเพลงพื้นบ้านนั้นแม่มณเฑียรเคยไป
ร่วมงานทั้งในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ระดับภาคและระดับประเทศมาแล้ว โดยไปพร้อมกับพ่อ
บุญช่วย

การถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านให้กับลูกๆนั้นในครอบครัวของแม่มณเฑียรนั้นๆ ลูกๆ
ไม่สามารถร้องเพลงพื้นบ้านได้แต่สามารถปรบมือให้จังหวะได้

การได้รับเงินค่าตอบแทนจากการแสดงเพลงพื้นบ้านบางครั้งก็ไม่ได้ แต่ถ้ามีคนจ้างไปก็จะได้ค่าตัว ครั้งละ 200 - 300 บาท พอเป็นค่าหมากค่าพลได้

กล่าวถึงข้อห้ามต่างๆในเพลงพื้นบ้าน แม่บอกว่าไม่มีข้อห้ามอะไร

กล่าวถึงการได้รับรางวัลต่างๆ แม่เฉลยบอกว่าแม่ไม่ได้รับรางวัลอะไรแต่ทุกครั้งที่ไปแสดงจะได้รับคำยกย่องชมเชยจากผู้ชมทุกครั้ง

การเป็นวิทยากรพ่อเพลงแม่เพลงยินดีที่จะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ โดยได้รับเชิญให้ไปสอนเพลงพื้นบ้านให้กับนักเรียน

สำหรับแนวทางในการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านนั้นแม่เฉลย บอกว่าสามารถทำได้หลายอย่างแต่ที่สำคัญควรมีการส่งเสริมเรื่องการจัดการแสดงในโอกาสต่างๆให้มากขึ้น

ภาพประกอบ 34 นายรัง บัวหมื่น

ชื่อ นายรัง บัวหมื่น

วันเดือนปีเกิด เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2475 อายุ 75 ปี

ภูมิลำเนาปัจจุบัน บ้านเลขที่ 6 หมู่ 3 ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง
จังหวัดอุทัยธานี

อาชีพปัจจุบัน อยู่บ้านทำงานบ้านเล็กน้อย อาชีพในอดีตทำนา
มีบุตร 3 คน

พ่อรัง นั้นเป็นคนพื้นถิ่นบ้านท่าโพโดยกำเนิด เริ่มฝึกหัดร้องเพลงท่าโพด้วยเพลงรำ
วงโบราณมาก่อนและจึงค่อยฝึกเพลงอื่นๆจนสามารถร้องเพลงพื้นบ้านท่าโพได้ทุกเพลง พ่อเล่าว่า
การฝึกหัดก็จะทำการฝึกเป็นกลุ่มๆเพราะมีเพื่อนเยอะทำให้สนุกยิ่งขึ้น จดจำเพลงได้ง่ายขึ้น เมื่อเวลา
ร้องเพลงพื้นบ้านท่าโพพ่อมักจะมีมุขตลกทำให้คนดูชอบหัวเราะกันสนุกสนาน

พ่อรังเริ่มฝึกหัดเพลงพื้นบ้านกับครูเพลงรุ่นก่อนๆ โดยได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีการ
ฟังพ่อเพลงแม่เพลงร้องแล้วหัดร้องตาม ท่องจำเอาจนขึ้นแล้วเวลาแสดงก็ไปเพิ่มลีลาการรำและ
ลูกเล่นเอาเองพอให้เป็นที่สนุกสนาน

ช่วงเวลาในการร้องเล่นเพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่จะใช้ช่วงเวลาในงานเทศกาล หรือวัน
สำคัญๆ เช่นวันสงกรานต์ หรือเมื่อเวลามีการจ้างให้ไปแสดงก็ไป

การได้รับเชิญให้ไปแสดงหรือสาธิตการร้องเพลงพื้นบ้านนั้นพ่อชำนานเคยไปร่วมงานทั้งในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ระดับภาคและระดับประเทศมาแล้วโดยไปพร้อมกับพ่อบุญช่วยและคณะ

การถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านให้กับลูกๆนั้นในครอบครัวของพ่อรังนั้น ลูกๆไม่สามารถร้องเพลงพื้นบ้านได้แต่สามารถปรบมือให้จังหวะได้

การได้รับเงินค่าตอบแทนจากการแสดงเพลงพื้นบ้าน ครั้งละ 200 - 300 บาท

กล่าวถึงข้อห้ามต่างๆในเพลงพื้นบ้าน พ่อบอกว่าไม่ควรทำผิดศีลธรรม เช่น ไม่ควรล่วงเกินเพศหญิงเมื่อเวลาร้องเล่นด้วยกัน เล่นกันพองามเป็นการให้เกียรติกัน
แนวทางในการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านนั้นพ่อรังกล่าวว่าอาจทำได้ยากหากไม่มีใครให้การสนับสนุน และเด็กรุ่นใหม่มองว่าเพลงพื้นบ้านร้องยากไม่น่าสนุกเหมือนดนตรีตะวันตก

ส่วนในด้านความรู้สึกของผู้ขับร้องเองรู้สึกภูมิใจเป็นอย่างมากที่สามารถฝึกหัดร้องเพลงพื้นบ้านจนได้และมีโอกาสได้ถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังฟัง

ภาพประกอบ 35 นางข้าวเฒ่า คงเครือ

ชื่อ นางข้าวเฒ่า คงเครือ

วันเดือนปีเกิด เกิดเมื่อวันที่ 15 มีนาคม ปี พ.ศ. 2469 อายุ 81 ปี

ภูมิลำเนาปัจจุบัน บ้านเลขที่ 59 หมู่ 3 ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง
จังหวัดอุทัยธานี

อาชีพปัจจุบัน อยู่บ้านทำงานบ้านเล็กน้อย อาชีพในอดีตทำนา
มีบุตร 2 คน

แม่ข้าวเฒ่า เป็นคนพื้นถิ่นบ้านท่าโพโดยกำเนิด เริ่มฝึกหัดร้องเพลงท่าโพด้วยเพลงรำวงโบราณมาก่อนแล้วจึงค่อยฝึกเพลงอื่นๆจนสามารถร้องเพลงพื้นบ้านท่าโพได้ทุกเพลง แม่เล่าว่าการฝึกหัดก็จะทำการฝึกเป็นกลุ่มๆเพราะมีเพื่อนเยอะทำให้สนุกยิ่งขึ้น จดจำเพลงได้ง่ายขึ้น เมื่อเวลาร้องเพลงพื้นบ้านท่าโพแม่ข้าวเฒ่าจัดได้ว่าเป็นสาวงามของบ้านท่าโพเลยทีเดียว เพราะแม่มีน้ำเสียงที่ไพเราะมากมีลีลาการรำที่อ่อนช้อยสวยงาม

แม่ข้าวเฒ่าเริ่มฝึกหัดเพลงพื้นบ้านกับครูเพลงรุ่นก่อนๆ โดยได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีการฟังพ่อเพลงแม่เพลงร้องแล้วร้องตาม ท่องจำเอาจนขึ้นใจ เป็นการถ่ายทอดปากต่อปากผู้ที่ฝึกหัดต้องพยายามจดจำเนื้อร้องให้ได้มากที่สุด

ช่วงเวลาในการร้องเล่นเพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่จะใช้ช่วงเวลาในงานเทศกาล หรือวันสำคัญๆ เช่นวันสงกรานต์

การได้รับเชิญให้ไปแสดงหรือสาธิตการร้องเพลงพื้นบ้านนั้นแม่ข้าวเม่าเคยไปร่วมงานทั้งในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ระดับภาคและระดับประเทศมาแล้วโดยไปพร้อมกับพ่อบุญช่วยและคณะ ประมาณ 6-7 ครั้ง ส่วนใหญ่ไม่ได้รับรางวัลอะไรแต่จะได้คำชมเชยจากหน่วยงานต่างๆตลอดมาว่าเก่ง อายุขนาดนี้ยังร้องเพลงเสียงหวาน ไพเราะเชียว

การถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านให้กับลูกๆนั้นในครอบครัวของแม่ข้าวเม่านั้น ลูกๆไม่สามารถร้องเพลงพื้นบ้านมีเพียงตัวคุณแม่เท่านั้นที่ร้องได้ลูกๆเพียงแต่สามารถปรบมือให้จังหวะได้

การได้รับเงินค่าตอบแทนจากการแสดงเพลงพื้นบ้าน ครั้งละ 200 - 300 บาท บางครั้งก็ไม่ได้เพราะเป็นนักเรียนมาขอให้ร้องให้ฟัง

กล่าวถึงข้อห้ามต่างๆในเพลงพื้นบ้าน แม่บอกว่าไม่มีข้อห้ามใดๆ

แนวทางในการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านเมื่อยากให้ลูกหลานในหมู่บ้านมาฝึกร้องเพลงทำโพนกันมากจะได้มีทุนกันไปเพราะในปัจจุบันนี้การร้องเพลงพื้นบ้านทำโพนประเภทเพลงที่ใช้ในเทศกาลและเพลงประกอบพิธีกรรมนี้มีผู้ร้องได้เฉพาะในกลุ่มของแม่เท่านั้น

ภาพประกอบ 36 นายประทวน มาข้า

ชื่อ นายประทวน มาข้า

วันเดือนปีเกิด เกิดเมื่อวันที่ 9 เดือนพฤษภาคม ปี พ.ศ. 2470 อายุ 80 ปี

ภูมิลำเนาปัจจุบัน บ้านเลขที่ 25 หมู่ 3 ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง
จังหวัดอุทัยธานี

อาชีพปัจจุบัน ทำนา อาชีพในอดีต ทำนา มีบุตร 3 คน

พ่อประทวน เป็นคนพื้นถิ่นบ้านท่าโพโดยกำเนิด เริ่มฝึกหัดร้องเพลงท่าโพด้วยเพลง
ร่ำวงโบราณมาก่อนและจึงค่อยฝึกเพลงอื่นๆจนสามารถร้องเพลงพื้นบ้านท่าโพได้ทุกเพลง พ่อเล่า
ว่าการฝึกหัดก็จะทำการฝึกเป็นกลุ่มๆเพราะมีเพื่อนเยอะทำให้สนุกยิ่งขึ้น จดจำเพลงได้ง่ายขึ้น เมื่อ
เวลาร้องเพลงพื้นบ้านท่าโพพ่อมักจะมีความสุขทำให้คนดูชอบหัวเราะกันสนุกสนาน

พ่อประทวนเริ่มฝึกหัดเพลงพื้นบ้านกับครูเพลงรุ่นก่อนๆ โดยได้รับการถ่ายทอดด้วย
วิธีการฟังพ่อเพลงแม่เพลงร้องแล้วร้องตาม ท่องจำเอาจนขึ้นใจ ในสมัยนั้นมีการฝึกเป็นกลุ่มรู้สึกว่า
สนุกดี เพราะเพลงร่ำวงร้องง่ายจำง่ายฝึกร้องรำกันเป็นคู่ๆ แต่ถ้าเป็นเพลงที่ใช้ร้องเล่นในเทศกาล
ต่างๆก็จะยากหน่อยต้องฝึกฝนนาน

ช่วงเวลาในการร้องเล่นเพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่จะใช้ช่วงเวลาในงานเทศกาล หรือวัน
สำคัญๆ เช่นวันสงกรานต์ โดยพ่อประทวนบอกว่าท่านร้องเพลงได้ทุกเพลงเวลาที่ผ่านมานานพอ
บอกว่าต้องขยันท่องจำเนื้อเพลงเอาไว้ไม่ให้หลงลืมได้

การได้รับเชิญให้ไปแสดงหรือสาธิตการร้องเพลงพื้นบ้านนั้นพ่อชำนานเคยไปร่วมงานทั้งในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ระดับภาคและระดับประเทศมาแล้วโดยไปพร้อมกับพ่อบุญช่วย แม้ในระดับโรงเรียนก็เคยไปเป็นวิทยากรให้

การถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านให้กับลูกๆนั้นในครอบครัวของพ่อประเทืองนั้น ลูกๆไม่สามารถร้องเพลงพื้นบ้านได้ แต่สามารถปรบมือให้จังหวะได้

การได้รับเงินค่าตอบแทนจากการแสดงเพลงพื้นบ้านก็เป็นรายได้เพียงเล็กน้อยบ้าง แต่ถ้ามีคนจ้างไปเล่นที่อื่นๆก็จะได้รับค่าตัวประมาณ ครั้งละ 200 - 300 บาท

กล่าวถึงข้อห้ามต่างๆในเพลงพื้นบ้าน พ่อบอกว่าไม่มีข้อห้ามใดๆเลย พ่อประเทืองรู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสสืบสานการร้องเพลงพื้นบ้านให้คงอยู่สืบไป และอยากให้มีคนรุ่นต่อไปมาฝึกหัดกันเข้าไว้เพราะถือว่าเป็นของดีที่หายาก

การได้รับเชิญให้ไปแสดงหรือสาธิตการร้องเพลงพื้นบ้านนั้นแม่ตลับเคยไปร่วมงานทั้งในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ระดับภาคและระดับประเทศมาแล้วโดยไปพร้อมกับพ่อบุญช่วยและคณะ ประมาณ 6-7 ครั้ง ส่วนใหญ่ไม่ได้รับรางวัลอะไรแต่จะได้คำชมเชยจากหน่วยงานต่างๆ

การถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านให้กับลูกๆ นั้นในครอบครัว ของแม่ตลับนั้น ลูกๆ ไม่สามารถร้องเพลงพื้นบ้านมีเพียงตัวคุณแม่เท่านั้นที่ร้องได้ลูกๆ เพียงแต่สามารถปรบมือให้จังหวะได้

การได้รับเงินค่าตอบแทนจากการแสดงเพลงพื้นบ้าน ครั้งละ 200 - 300 บาท บางครั้งก็ไม่ได้

กล่าวถึงข้อห้ามต่างๆ ในเพลงพื้นบ้าน แม่บอกว่าไม่มีข้อห้ามใดๆ

ความรู้สึกที่ได้ร้องเพลงพื้นบ้านนั้นแม่บอกว่าปลื้มใจและมีความสุขสนุกสนานมากที่ได้ร้องเวลาจะมีการแสดงก็จะมีคนนัดแนะกันมาฝึกซ้อม และเมื่อเวลาเล่นจริงก็ทำได้ดี

การถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านให้กับลูกหลานเป็นสิ่งที่จำเป็นมากเพราะเป็นคนในครอบครัวน่าจะทำได้ดี เพราะมีความใกล้ชิดสนิทสนม มีเวลาเจอหน้ากันมากกว่าคนอื่น

แนวทางในการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านเมื่อยากให้ลูกหลานในหมู่บ้านมาฝึกร้องเพลงทำโพกันมากจะได้มีทุนกันไปเพราะในปัจจุบันนี้การร้องเพลงพื้นบ้านทำโพประเภทเพลงที่ใช้ในเทศกาลและเพลงประกอบพิธีกรรมนี้มีผู้ร้องได้เฉพาะในกลุ่มของแม่เท่านั้น

และคณะ ประมาณ 6-7 ครั้ง ส่วนใหญ่ไม่ได้รับรางวัลอะไรแต่จะได้คำชมเชยจากหน่วยงานต่างๆ ตลอด

ได้รับเชิญจากอาจารย์สำเร็จ รงค์ทอง ให้ไปเป็นวิทยากรสอนนักเรียนบ้าง การถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านให้กับลูกๆ นั้นในครอบครัวของแม่เสมอนั้น ลูกๆ สามารถร้องเพลงทุกคน การได้รับเงินค่าตอบแทนจากการแสดงเพลงพื้นบ้าน ครั้งละ 200 - 300 บาท บางครั้งก็ไม่ได้เพราะเป็นนักเรียนมาขอให้ร้องให้ฟัง

กล่าวถึงข้อห้ามต่างๆ ในเพลงพื้นบ้าน แม่บอกว่าไม่มีข้อห้ามใดๆ

แนวทางในการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านแม่อยากให้ลูกหลานในหมู่บ้านมาฝึกร้องเพลง ทำโปกันมากๆ จะได้มีทุนไปเพราะในปัจจุบันนี้การร้องเพลงพื้นบ้านทำโปประเภทเพลงที่ใช้ใน เทศกาลและเพลงประกอบพิธีกรรมนี้มีผู้ร้องได้เฉพาะในกลุ่มของแม่เท่านั้น อยากให้นักเรียนเก็บ ข้อมูลเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านให้ได้มากที่สุด

ภาพประกอบ 39 นางสาวหอมกรุ่น เชิดวงศ์สูง

ชื่อ นางสาวหอมกรุ่น เชิดวงศ์สูง

วันเดือนปีเกิด เกิดเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม ปีชวด พ.ศ. 2481 อายุ 69 ปี

ภูมิลำเนาปัจจุบัน บ้านเลขที่ 59 หมู่ 4 ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง
จังหวัดอุทัยธานี

อาชีพปัจจุบัน ขายขนมครกอยู่กับบ้าน อาชีพในอดีตทำนา ไม่ได้ทำการสมรส

แม่หอมกรุ่นเป็นหนึ่งในคนที่สามารถ ร้องเพลงพื้นบ้านท่าโพได้ทุกเพลงและมีน้ำเสียงที่ไพเราะอีกทั้งรูปร่างสวยงามมาก แม่เล่าว่าการฝึกหัดก็จะทำการฝึกเป็นกลุ่มๆ เพราะมีเพื่อนเยอะทำให้สนุกยิ่งขึ้น จดจำเพลงได้ง่ายขึ้น ต้องฝึกสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง ให้อ่อนช้อยสวยงามจึงจะถือว่าเก่ง

แม่หอมกรุ่นเริ่มฝึกหัดเพลงพื้นบ้านกับครูเพลงรุ่นก่อนๆ โดยได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีการฟังพ่อเพลงแม่เพลงร้องแล้วร้องตาม ท่องจำเอาใจขึ้นใจ เป็นการถ่ายทอดปากต่อปากผู้ที่ฝึกหัดต้องพยายามจดจำเนื้อร้องให้ได้มากที่สุดหัดรำให้อ่อนช้อยตีบททำรำเนื้อร้อง ก่อนจะฝึกหัดร้องท่านเล่าว่าต้องมีการไหว้ครูก่อน

ช่วงเวลาในการร้องเล่นเพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่จะใช้ช่วงเวลาในงานเทศกาล หรือวันสำคัญๆ เช่นวันสงกรานต์ การได้รับเชิญให้ไปแสดงหรือสาธิตการร้องเพลงพื้นบ้านนั้นแม่หอมกรุ่นเคยไปร่วมงานบ้างกับเพื่อนรุ่นเดียวกันในหมู่บ้าน ประมาณ 5 - 6 ครั้ง ส่วนใหญ่ไม่ได้รับรางวัลอะไรแต่จะได้คำชมเชยจากหน่วยงานต่างๆตลอด

ได้รับเชิญจากอาจารย์สำเร็จ รงค์ทอง ให้ไปเป็นวิทยากรสอนนักเรียนบ้าง การได้รับเงินค่าตอบแทนจากการแสดงเพลงพื้นบ้าน ครั้งละ 200 - 300 บาท บางครั้งก็ไม่ได้เพราะเป็นนักเรียนมาขอให้ร้องให้ฟัง กล่าวถึงข้อห้ามต่างๆในเพลงพื้นบ้าน แม่บอกว่าไม่มีข้อห้ามใดๆ

แนวทางในการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านเมื่ออยากให้ลูกหลานในหมู่บ้านมาฝึกร้องเพลงทำโพกันมากๆจะได้มีทุนกันไป

ก็ไม่ได้เพราะเป็นนักเรียนมาขอให้ร้องให้ฟัง กล่าวถึงข้อห้ามต่างๆในเพลงพื้นบ้าน แม่บอกว่าไม่มีข้อห้ามใดๆ

แนวทางในการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านเมื่ออยากให้ลูกหลานในหมู่บ้านมาฝึกร้องเพลงทำนองกันมากๆจะได้มีทุกรุ่นไป

ภาพประกอบ 41 นางเสมียน ทศนียานนท์

ชื่อ นางเสมียน ทศนียานนท์

วันเดือนปีเกิด เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2476 อายุ 74 ปี

ภูมิลำเนาปัจจุบัน บ้านเลขที่ 58 หมู่ 3 ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง
จังหวัดอุทัยธานี

อาชีพปัจจุบัน อยู่บ้านเฉยๆ อาชีพในอดีต ทำนา

เป็นภรรยาของพ่อปราโมทย์ มีบุตร 3 คน

แม่เสมียนเป็นหนึ่งในคณะที่สามารถ ร้องเพลงพื้นบ้านท่าโพได้ทุกเพลง และแม่จะเป็นผู้ที่ร้องเพลงเสียงสูง ออกเสียงได้ชัดถ้อยชัดคำ มีผลการรำที่อ่อนช้อยเช่นเดียวกับแม่เพลงคนอื่นๆ อีกทั้งยังเป็นมีจิตใจดีงามให้ความช่วยเหลือกับผู้ที่เข้ามาติดต่อทุกครั้ง แม่เล่าว่าการฝึกหัดก็จะทำการฝึกเป็นกลุ่มๆ มีทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง

แม่เสมียน เริ่มฝึกหัดเพลงพื้นบ้านกับครูเพลงรุ่นก่อนๆ โดยได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีการฟังพ่อเพลงแม่เพลงร้องแล้วร้องตาม ท่องจำเอาจนขึ้นใจ เป็นการถ่ายทอดปากต่อปากผู้ที่ฝึกหัดต้องพยายามจดจำเนื้อร้องให้ได้มากที่สุดหัดรำให้อ่อนช้อยดัดบททำรำนี้อธิบายก่อนจะฝึกหัดร้องท่านเล่าว่าต้องมีการไหว้ครูก่อนเพื่อเป็นการบูชาครู จะทำให้เรามีความรู้ที่ดีไม่หลงลืมเพลงได้ง่ายโดยเพลงที่ฝึกจะเป็นเพลงราวงโบราณเป็นส่วนใหญ่เพราะเนื้อร้องสั้น มีจังหวะที่สนุกสนานดี

ช่วงเวลาในการร้องเล่นเพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่จะใช้ช่วงเวลาในงานเทศกาล หรือวันสำคัญๆ เช่นวันสงกรานต์

การได้รับเชิญให้ไปแสดงหรือสาธิตการร้องเพลงพื้นบ้านนั้นแม่เสมียนเคยไปร่วมงานกับกลุ่มของท่านในหมู่บ้าน ประมาณ 5 - 6 ครั้ง มีทั้งในระดับจังหวัด ระดับภาคก็เคยไป ส่วนใหญ่ไม่ได้รับรางวัลอะไร แต่จะได้รับคำชมเชยจากหน่วยงานต่างๆตลอด

ได้รับเชิญจากอาจารย์สำเร็จ รงค์ทอง ให้ไปเป็นวิทยากรสอนนักเรียนบ้างในบางครั้ง มีทั้งนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาและระดับประถมศึกษา

การได้รับเงินค่าตอบแทนจากการแสดงเพลงพื้นบ้าน ครั้งละ 200 - 300 บาท บางครั้งก็ไม่ได้เพราะเป็นนักเรียนมาขอให้ร้องให้ฟัง

กล่าวถึงข้อห้ามต่างๆในเพลงพื้นบ้าน แม่บอกว่าไม่มีข้อห้ามใดๆ

แนวทางในการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านเมื่ออยากให้ลูกหลานในหมู่บ้านมาฝึกร้องเพลง ทำโปกันมากๆจะได้มีทุนไป

นอกจากพ่อเพลงแม่เพลงที่ได้กล่าวมานี้ที่เหลือเป็นชาวบ้านที่ไม่สามารถร้องเพลงพื้นบ้านได้ทุกเพลง ส่วนใหญ่ร้องได้เฉพาะเพลงราวงเนื่องจากมีจังหวะสนุกสนานเนื้อเพลงสั้นจำง่าย แต่ในปัจจุบันทราบว่าการจัดกลุ่มเพื่อถ่ายทอดการร้องเพลงพื้นบ้านขึ้นมาใหม่โดยใช้ชื่อกลุ่มว่า “ชุดอนุรักษ์” ซึ่งบุคคลที่ฝึกขึ้นมาใหม่นี้จะต้องมีระเบียบแบบแผนในการถ่ายทอดเพลงพื้นบ้าน ทำโปให้กับลูกหลานรุ่นต่อไป รวมทั้งในปัจจุบันได้มีการบันทึกเสียงร้องและรูปแบบการแสดงไว้ บ้างพอสมควรจึงมีแนวโน้มว่าพ่อเพลงแม่เพลงรุ่นใหม่ๆจะสามารถถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านไปสู่ลูกหลานได้ตลอดไปทุกยุคทุกสมัย เพลงพื้นบ้านทำโปจะไม่สูญสิ้นไปจากบ้านทำโปและจังหวัดอุทัยธานี

จากการศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของพ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้าน ของบ้านทำโป พบว่าส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่บ้านทำโปโดยกำเนิด บางคนมีพ่อแม่ปู่ย่าตายายที่ร้องเล่นเพลงพื้นบ้านได้ก็จะจดจำและนำมาร้องต่อๆกันไป บางรุ่นที่ได้รับการถ่ายทอดก็จะรวมกลุ่มกันไปฝึกหัดกับครูเพลงรุ่นเก่าๆบ้าง

ในอดีตยังไม่มีมีการจดบันทึกบทร้องไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด อาศัยเพียงการจำ และการร้องเล่นเท่านั้น ประกอบกับในปัจจุบันการดำรงชีวิตเปลี่ยนไปผู้คนจำเป็นต้องดิ้นรนหาเลี้ยงชีพ ไม่มีเวลาวางดังแต่ก่อนการร้องเพลงพื้นบ้านจึงค่อยๆเลือนหายไป และสืบเนื่องมาจากความเจริญทางด้านวัตถุ เทคโนโลยีและสื่อต่างๆที่เข้ามาพร้อมกับวัฒนธรรมของตะวันตกเริ่มเข้ามาสู่ชุมชนและสังคมของบ้านทำโป จึงทำให้การร้องเพลงพื้นบ้านทำโปถูกลืมเลือนไปชั่วขณะ

การที่ชาวบ้านสามารถร้องเพลงพื้นบ้านได้เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจกับชาวบ้าน ทำโปเป็นอย่างยิ่งพ่อเพลงแม่เพลงส่วนใหญ่ดีใจและภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการสืบทอดเพลงพื้นบ้านทำโปให้กับลูกหลาน

การสืบทอดเพลงพื้นบ้าน

การสืบทอดเพลงพื้นบ้านท่าโพ มีการสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบธรรมชาติ คือการเล่นเพลงร่วมกัน การได้ดู ได้ฟังแล้วจำมาร้องมาเล่นโดยไม่ต้องมีการสอนกัน เรียกว่าเป็นการฝึกแบบ “ครูพักลักจำ” ในช่วงแรกๆจะมีพ่อเพลงแม่เพลงช่วยกันคิดแต่งเพลงขึ้นมาร้องเล่นกัน เมื่อเห็นว่าสนุกสนานดี จึงกลายเป็นที่ชื่นชอบและจดจำกันต่อมา และมีการเพิ่มเติมการรำไปตามบทร้องจนเป็นเอกลักษณ์ของเพลงแต่ละเพลง

เพลงพื้นบ้านท่าโพที่ใช้ร้องเล่นกันอยู่เป็นเพลงประจำถิ่นมาตั้งแต่ดั้งเดิมมีลักษณะเฉพาะตัวตรงที่ใช้สำนวนภาษาของเดิมเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงสำนวนภาษาในเนื้อร้องให้ทันสมัยเหมือนในบางท้องถิ่น มีเพียงบางส่วนที่นำมาจากถิ่นอื่นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากมีระบบการสื่อสารมากขึ้น มีการอพยพย้ายถิ่นที่อยู่ทำให้มีการเล่นต่างๆเข้ามาในท้องถิ่น มีวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมครั้งใหญ่ เกิดจากความคิดของผู้นำประเทศ ส่งผลให้วัฒนธรรมท้องถิ่นโดยทั่วไปทั้งด้านการแต่งกาย ความเป็นอยู่ ภาษา รวมถึงการเล่นพื้นบ้านเปลี่ยนแปลงไป

เพลงพื้นบ้านท่าโพค่อยๆหายไปพร้อมกับความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมการดำรงชีวิตที่ต้องเร่งรีบ การแทรกแซงของวัฒนธรรมตะวันตกที่มาพร้อมกับสื่อต่างๆ ทำให้บทเพลงบางเพลงสูญหายไป เพราะไม่มีการสืบทอดให้กับลูกหลาน เช่น เพลงบวชนาค เพลงชักเย่อ เพลงโลม แต่นับว่ายังมีผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านที่เคยที่ได้ยินได้ฟังเพลงดังกล่าวแล้วสามารถจดจำได้อย่างแม่นยำสามารถร้องให้ฟังได้ ในปีพุทธศักราช 2522 - 2533 ทางราชการได้เห็นความสำคัญและคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน จึงได้มีการฟื้นฟู และมีการสืบทอดเพลงพื้นบ้านท่าโพขึ้น โดยอาจารย์ลำเรียง รงค์ทอง อดีตครูใหญ่โรงเรียนวัดพันสี ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี พร้อมกระดำเนิงงาน ได้ฟื้นฟูการเล่นเพลงพื้นบ้านท่าโพขึ้นโดยได้ชักชวนพ่อเพลงแม่เพลงและผู้ที่สนใจในหมู่บ้านทั้งชายและหญิงที่สามารถจดจำเพลงพื้นบ้านรุ่นเก่าๆได้ มาฝึกหัดการร้องเพลงพื้นบ้านจนสามารถร้องรำได้เป็นอย่างดี จึงนำไปถ่ายทอดให้คนในจังหวัดอุทัยธานีชม จนเป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย เป็นที่ยอมรับกันว่าเพลงพื้นบ้านท่าโพเป็นเพลงพื้นบ้านที่สำคัญของจังหวัดอุทัยธานี โดยมีการจัดการแสดงขึ้นเป็นประจำทุกปีในเทศกาลตรุษสงกรานต์ และงานประจำปีนมัสการพระโพธิ์มงคลที่ประดิษฐานอยู่ที่วัดท่าโพ และหากได้รับเชิญให้ไปแสดงก็จะเดินทางไปแสดงให้ชมได้

ภาพประกอบ 42 อาจารย์สำเริง รงค์ทอง ผู้ซึ่งร่วมฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านท่าโพ

ในปัจจุบันนี้การสืบทอดเพลงพื้นบ้านท่าโพได้มีการถ่ายทอดการร้องเพลงพื้นบ้านให้กับลูกหลานโดยใช้วิธีการดังนี้

1. โรงเรียนได้จัดให้มีการเรียนการสอนเรื่องเพลงพื้นบ้านท่าโพขึ้นเป็นหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน
2. ได้มีการฝึกหัดเพลงพื้นบ้านให้กับนักเรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาในอำเภอหนองขาหย่าง
3. จัดตั้งกลุ่มผู้สืบทอดเพลงพื้นบ้านท่าโพให้กับคนรุ่นต่อไป
4. ทำการบันทึกเพลงพื้นบ้านท่าโพในรูปแบบของเทปบันทึกภาพที่มีทั้งเสียงร้องและภาพถ่ายให้กับคนรุ่นหลังได้ชม

แนวทางในการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน

1. พ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้านทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านให้กับลูกหลานในท้องถิ่น
2. หน่วยงานที่จัดการเกี่ยวกับการศึกษา ควรนำเพลงพื้นบ้านท่าโพเข้าไปบรรจุเป็นหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี
3. ควรมีการร่วมมือกันสนับสนุนส่งเสริมการเล่นเพลงพื้นบ้านโดยการจัดเวทีการแสดงขึ้นทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด
4. ควรมีการจัดกลุ่มเยาวชนผู้สืบสานตำนานเพลงพื้นบ้านท่าโพขึ้น

บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคมในหมู่บ้าน

เนื่องจากในปัจจุบันกระแสของอารยธรรม วัฒนธรรมของโลกตะวันตกได้เข้ามาสู่ชุมชนบ้านท่าโพ จึงทำให้มีผลต่อเพลงพื้นบ้านท่าโพเช่นเดียวกับสังคมในหมู่บ้านอื่นๆ เพลงพื้นบ้านท่าโพถูกพูดถึงน้อยลง หากถามคนรุ่นหลังในแถบอำเภอใกล้เคียงบางคนยังไม่ทราบว่าเพลงพื้นบ้านท่าโพคืออะไร ยังมีการร้องอยู่หรือไม่ แต่ในปัจจุบันนี้ได้มีหน่วยงานของจังหวัดอุทัยธานี โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดและหน่วยงานทางการศึกษาได้เข้ามามีบทบาทในการชักชวนให้นักเรียนนักศึกษาในระดับต่างๆ ได้เข้ามาเรียนรู้เรื่องเพลงพื้นบ้านท่าโพกันมากขึ้นจึงทำให้เพลงพื้นบ้านท่าโพยังไม่สูญหายไป

เพลงพื้นบ้านท่าโพมีบทบาทกับสังคมในหมู่บ้านมาแต่ครั้งอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยแสดงให้เห็นได้ดังนี้คือ

1. สามารถเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความบันเทิงให้กับสังคมได้
2. สามารถสร้างความสามัคคีในหมู่คณะทั้งในกลุ่มผู้ร้องเอง และในชุมชน ที่มีส่วนร่วมสร้างค่านิยมที่ดีงามให้กับชุมชนและสร้างความสามัคคีอันดีในชุมชน
3. สามารถส่งสาร สื่อสาร ให้กับหน่วยงานในชุมชน ร้องเรียนให้กับผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ต่างๆ ได้
4. เป็นส่วนช่วยในการบันทึกเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคม ในบทเพลงอาจมีการกล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงทางสังคม สถานที่ แหล่งท่องเที่ยว
5. ให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ เช่น เรื่องของวิถีชีวิต สัตว์ ประวัติศาสตร์ ต้นไม้ วัฒนธรรม การต้อนรับ ฯลฯ

ค่านิยมในเพลงพื้นบ้านท่าโพ

ในการร้องเพลงพื้นบ้านท่าโพได้แสดงให้เห็นถึงค่านิยมในการให้ความเคารพ นับถือ ครูบาอาจารย์ พ่อ แม่ การปฏิบัติตามจารีตประเพณี การนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และการเกี้ยวพาราสีกันของหนุ่มสาว ที่มักจะถูกเอ่ยถึงในเพลงพื้นบ้านท่าโพ

ศาสนา ที่ชาวบ้านท่าโพนับถือ คือศาสนาพุทธ จะเห็นได้ว่าเมื่อเวลาจะร้องเล่นเพลง เพลงแรกที่นิยมร้องคือ เพลงพืชมงคล ผู้ร้องทุกคนจะต้องเข้าไปร้องกันในโบสถ์ มีการกราบไหว้พระประธานในโบสถ์ก่อนแล้วจึงค่อยร้องเพลงพืชมงคล แสดงให้เห็นว่าศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์มาช้านาน ทำให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้กรอบศีลธรรมอันดีงาม

กลุ่มคนที่อาศัยอยู่บ้านท่าโพ ที่เป็นคนเฒ่าคนแก่ ในฐานะที่เป็นพ่อเพลงแม่เพลงได้แสดงถึงค่านิยมของคนไทยให้คนรุ่นหลังได้เห็นคือ การรักและเทิดทูน สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ พ่อแม่ การปฏิบัติตามเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการวางตนของหญิงและชาย ที่สื่อ

ออกมาในบทเพลง ที่ฝ่ายหญิงต้องแสดงความรักนวลสงวนกาย และฝ่ายชายต้องปฏิบัติตามจารีตประเพณี

ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นเรื่องหนึ่งที่ช่วยหลอมรวมจิตใจของคนให้มีความหวัง ที่จะทำให้สำเร็จสมดังตั้งใจได้ โดยผู้นั้นต้องหมั่นทำแต่ความดี สิ่งศักดิ์สิทธิ์จึงจะช่วยบันดาลความสำเร็จให้ได้ แม้จะมองไม่เห็นตัวตน แต่คนไทยส่วนใหญ่ก็ยังคงให้ความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างยิ่ง

การให้ความเคารพต่อครูอาจารย์ เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ยังคงมีให้เห็นในสังคมทั่วไป โดยเฉพาะเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับผี วิญญาณ บรรพบุรุษ ครูอาจารย์ที่ล่วงลับไปแล้วก็ดี ความเชื่อเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดค่านิยมเรื่องการกราบไหว้บูชาครูก่อนทำการแสดงเสมอ เพราะเชื่อกันว่าบุญคุณของครูนั้นยิ่งใหญ่ คำสอนของครูถือเป็นคำมั่นสัญญา หากผู้ใดไม่กระทำตามคำสอนของครูก็จะทำให้ผู้นั้นไม่มีความเจริญในชีวิตเป็นต้น แต่หากการกระทำของลูกศิษย์ที่มีต่อครูเพลงเป็นไปด้วยความถูกต้อง ผู้นั้นก็จะมีความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตสืบไป

การเมืองการปกครอง ในการศึกษาวิจัยเพลงพื้นบ้านท่าโพ พบว่า เนื้อหาของเพลงส่วนใหญ่ไม่ยกกล่าวถึงเรื่องการเมืองการปกครองแต่อย่างใด

ยาเสพติด ก็ไม่มีการกล่าวถึงเช่นกัน

ความรัก เรื่องของความรัก ในเพลงพื้นบ้านท่าโพ จะมีการพูดถึงความรักกันมาก ส่วนมากจะเป็นความรักแบบหนุ่มสาว มิใช่บทชิงชู้ เพียงแค่เป็นการเกี่ยวพาราสี เป็นบทผูกรักเท่านั้น

เรื่องเพศ เรื่องเพศกับเพลงพื้นบ้านนั้น มักจะมีการกล่าวถึงอยู่เสมอ โดยเฉพาะในเพลงแห่นางแมว เพราะคนไทยมีความเชื่อว่าถ้าผีเกลียด จะทำให้ตายช้า ผู้ที่ได้ฟังก็ชอบ เพราะสนุกสนานทำให้มีอารมณ์ในการฟังมากขึ้น การกล่าวถึงเรื่องเพศในบทร้องนั้นถ้าเป็นการกล่าวถึงตรงๆ ฟังแล้วเข้าใจทันทีก็เรียกว่า “กลอนแดง” แต่ถ้ามีการใช้คำพวน ผู้ฟังสามารถเดาหรือตีความได้ว่าเป็นเรื่องเพศ เรียกว่า “หักข้อร่อ” แต่ทั้งนี้และทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นการกล่าวถึงเรื่องเพศในลักษณะใด ก็มักจะได้รับความสนุกสนาน เป็นที่ตลกขบขัน คนดูหรือคนฟังก็ชอบ ได้รับเสียงปรบมือมาก

การว่ากล่าวกันในเรื่องบทร้องโต้ตอบกันของฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ก็เป็นเรื่องที่นิยมทำกัน เพราะในกลุ่มผู้ร้องมักจะไม่มี การถือสาหาความกัน เพราะถือว่าเป็นการเล่น เป็นการแสดงชิงไหวชิงพริบกัน ความสำคัญอยู่ที่การใช้กลอนที่มีความสัมผัสคล้องจองกันดี ก็จะทำให้เกิดความสนุกสนานไม่น่าเบื่อ เพลงประเภทนี้จะได้พบในเพลงโลมที่มีการต่อว่าต่อกันของฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย

การเสื่อมความนิยมในเพลงพื้นบ้านท่าโป

1. เพลงพื้นบ้านท่าโป มีการร้องเล่นกันในหมู่ชุมชนเล็กๆ ไม่มีการร้องแพร่กระจายไปที่อื่นสาเหตุเพราะไม่มีการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่นและในระดับจังหวัด
2. ท่วงทำนองในการร้องจดจำยากโดยเฉพาะเพลงประเภทที่ใช้ร้องในเทศกาลต่างๆ เช่น เพลงพืชมงคล เพลงโลม เพลงกรุ่น เพลงเกี่ยวข้าว เป็นต้น
3. ผู้นำในชุมชนให้ความสนใจน้อย ไม่ส่งเสริมและสนับสนุนเท่าที่ควร
4. อิทธิพลจากดนตรีและวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีบทบาทมากกว่า การได้รับอิทธิพลจากเพลงพื้นบ้าน
5. ขาดผู้สืบทอดในการร้องเล่น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งได้ดำเนินการตามลำดับ สามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษา รวบรวม ประวัติและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องของเพลงพื้นบ้านท่าโพ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่างจังหวัดอุทัยธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการศึกษาหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นพื้นฐานความรู้ในการวิจัย จากนั้นจึงได้เข้าไปทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม และนำข้อมูลต่างๆมารวบรวมเรียงเรียบเรียง เพื่อทำการศึกษาวเคราะห์ และสรุปผลการวิจัยออกมาในรูปแบบของพรรณนาวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยไว้ดังนี้

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทางมานุษยวิทยา โดยใช้การวิจัยภาคสนามเป็นหลัก และใช้การศึกษาทางเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบในการศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมให้ได้ข้อมูลในภาพรวม และเชื่อถือได้ โดยมีวิธีการวิจัยในครั้งนี้

1. การศึกษาข้อมูลเอกสาร เป็นการศึกษาข้อมูลทางเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีการจัดลำดับข้อมูลออกเป็น 3 ส่วนคือ

1.1 เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพทั่วไปของบ้านท่าโพ ได้แก่ประวัติความเป็นมาของบ้านท่าโพ ที่ตั้งอาณาเขต ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ จำนวนประชากร การศึกษาและสถานศึกษา การสาธารณสุข โภค การสาธารณสุข การคมนาคม การประกอบอาชีพ ครอบครัว จะใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ใช้วิธีการสังเกต บันทึกภาพ รวบรวมทั้งการสอบถามข้อมูลสัมภาษณ์จากชาวบ้านผู้ที่เกี่ยวข้อง

1.2 ด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านท่าโพ ได้มาจากการศึกษาวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับ ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น การแต่งกาย ภาษา การประกอบอาชีพ โดยใช้วิธีการสังเกต สอบถามและการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

1.3 ข้อมูลที่เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านท่าโพ ข้อมูลในส่วนนี้ได้มาจากการบันทึกเสียงบันทึกภาพ สอบถามจากชาวบ้านและวิทยากรที่มีความรู้ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของเพลงพื้นบ้านท่าโพ รูปแบบวิธีการแสดง เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบแสดง เนื้อร้องเพลงพื้นบ้าน ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อร้อง ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์ การแต่งกายของผู้แสดง สถานที่ในการแสดงและโอกาสในการแสดง บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีคนในชุมชน และค่านิยมในเพลงพื้นบ้าน มาใช้ประกอบในการศึกษาวิจัยเพลงพื้นบ้านท่าโพ และได้มีการบันทึกโน้ตเพลงพื้นบ้านด้วยโน้ตไทยและโน้ตสากล

1.4 ศึกษาประวัติความเป็นมาของพ่อเพลงและแม่เพลงพื้นบ้านท่าโพ โดยศึกษาเกี่ยวกับการสืบทอดเพลงพื้นบ้าน แนวทางในการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อชุมชน และค่านิยมในเพลงพื้นบ้าน โดยใช้วิธีการศึกษาข้อมูลทางเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนาม วิธีการเก็บข้อมูลภาคสนาม คือการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ตลอดจนเก็บข้อมูลในด้านข้อมูลเสียง ข้อมูลภาพ ข้อมูลสถานที่ และข้อมูลอื่นๆที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลภาคสนามแล้ว ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง เรียบเรียงเนื้อหา โดยจัดลำดับข้อมูลให้มีความสัมพันธ์ร้อยรัดกัน แล้วทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเพลงพื้นบ้านท่าโพ คำบลท่าโพ อำเภอนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน

- 1.1 ประวัติความเป็นมาของตำบลท่าโพ
- 1.2 ที่ตั้งและอาณาเขต
- 1.3 ลักษณะภูมิประเทศ
- 1.4 ลักษณะภูมิอากาศ
- 1.5 การคมนาคม
- 1.6 การสาธารณสุข
- 1.7 การศึกษาและสถานศึกษา
- 1.8 สภาพบ้านเรือน

2. ด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านท่าโพ

- 2.1 ศาสนา
- 2.2 ประเพณีและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น
- 2.3 การแต่งกาย
- 2.4 ภาษา
- 2.5 การประกอบอาชีพ
- 2.6 ครอบครัว

3. การศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ

- 3.1 รูปแบบวิธีการแสดง
- 3.2 เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง
- 3.3 เนื้อร้อง
- 3.4 ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อร้อง
- 3.5 ลักษณะ โครงสร้างคำประพันธ์
- 3.6 การแต่งกายของผู้แสดง
- 3.7 สถานที่ในการแสดง
- 3.8 โอกาสในการแสดง

4. ประวัติความเป็นมาของพ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้านท่าโพ จำนวน 14 คน

- 4.1 การสืบทอดเพลงพื้นบ้านท่าโพ
- 4.2 แนวทางในการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านท่าโพ
- 4.3 บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคมในหมู่บ้าน
- 4.4 ค่านิยมในเพลงพื้นบ้าน

สรุปผลการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาวิจัยออกเป็น 4 ส่วน คือ

- 1. สรุปผลการศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน
- 2. สรุปผลการศึกษาด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านท่าโพ
- 3. สรุปผลการศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ
- 4. สรุปผลการศึกษาประวัติของพ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้านท่าโพ การสืบทอดและ

แนวทางในการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านท่าโพ บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อชุมชนและค่านิยมในเพลงพื้นบ้าน

สภาพทั่วไปของชุมชน

1. ประวัติความเป็นมาของตำบลท่าโพ

ตำบลท่าโพเป็นหมู่บ้านคนไทยที่มีการอพยพย้ายถิ่นเข้ามาเมื่อสมัยตอนปลายของกรุงศรีอยุธยา โดยได้นำเอาการร้องเล่นเพลงพื้นบ้านเข้ามาด้วยและมีการสืบทอดเพลงพื้นบ้านให้กับลูกหลานโดยการร้องแบบปากต่อปาก ที่มาของชื่อตำบลท่าโพมาจากลักษณะที่ปรากฏ คือ 1. มีต้นโพธิ์ใหญ่อยู่กลางหมู่บ้าน 2. มีหนองน้ำที่ชาวบ้านชอบนำน้ำวัวมาลงกินน้ำเรียกว่า ท่าโคและเพี้ยนมาเป็นท่าโพ

2. ที่ตั้งและอาณาเขต

บ้านท่าโพตั้งอยู่หมู่ที่ 3 และ 4 ของตำบลท่าโพ อยู่ติดกับอำเภอเมืองอุทัยธานีเพียง 5 กิโลเมตร เป็นชุมชนที่เส้นทางเข้าหมู่บ้าน 3 เส้นทาง มีพื้นที่ทั้งหมด 28,262 ไร่หรือ 45.22 ตารางกิโลเมตร

3. ภูมิประเทศ

เป็นที่ราบแห้งแล้ง พื้นดินมีลักษณะเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ไม่เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม

4. ภูมิอากาศ

มีสภาพทางกายภาพเป็น 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว

5. การสาธารณูปโภค

การไฟฟ้า

ตำบลท่าโพ มีการใช้บริการกระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สถานีย่อยจังหวัดอุทัยธานี

การประปา

ตำบลท่าโพได้รับบริการน้ำประปาจากการประปา อำเภอหนองขาหย่าง

การโทรคมนาคม

ตำบลท่าโพมีสถานีโทรคมนาคม 1 แห่ง ระบุบริษัท ทศท. คอร์ปอเรชั่น จำกัด มีตู้โทรศัพท์สาธารณะ 8 แห่ง

6. การสาธารณสุข

ตำบลท่าโพมีสถานอนามัยประจำหมู่บ้าน 2 แห่ง ทุกหลังคาเรือนมีส่วนแบบรดน้ำใช้ครบ 100 %

7. การศึกษาและสถานศึกษา

ในตำบลท่าโพมีโรงเรียนในระดับประถมศึกษาจำนวน 3 แห่ง มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 1 แห่งประชาชนส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับที่ดี

8. สภาพบ้านเรือน

สภาพบ้านเรือนของชาวบ้านในตำบลท่าโพ มีลักษณะเป็นชุมชนใหญ่ ปลูกบ้านอยู่ใกล้ชิดติดกัน มีรั้วกันที่ปลูกด้วยพืชกินได้เช่น มะขาม ชะอม กระถิน วัสดุที่ใช้ปลูกสร้างบ้านทำด้วยไม้ และปูน สร้างบ้านหลังใหญ่โตสวยงาม มีทั้งรูปแบบชั้นเดียวและสองชั้น มองเห็นเรียงรายทั่วไปในหมู่บ้าน

ด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านท่าโพ

ศาสนา

ชาวบ้านท่าส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธเพราะมีวัดเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

ประเพณีและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น

ตำบลท่าโพมีประเพณีที่สำคัญคือประเพณีสงกรานต์ที่ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญและร้องเล่นเพลงพื้นบ้าน นอกจากนี้ยังมีงานประจำปีมัสการพระโพธิมงคล ณ วัดท่าโพ

วิถีชีวิต

การดำเนินชีวิตของชาวบ้านท่าโพส่วนใหญ่จะใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย มีบ้านเรือนสวยสะอาดตา รั้วกัน มีการปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่ใกล้ชิดติดกัน มีการไปมาหาสู่กันฉันท์พี่น้องนิยมใช้ชีวิตแบบเก่า ไม่นิยมเที่ยวกลางคืน ในชุมชนมีร้านค้าเพียง 4 ร้าน นิยมปลูกผักกินเอง ทำงานบ้านเล็กน้อยเพื่อให้มีความสุขกับวิถีชีวิตของตนเอง

การแต่งกาย

ปัจจุบันการแต่งกายของชาวบ้านท่าโพได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย เมื่ออยู่บ้านผู้ชายก็จะนุ่งกางเกงขาสั้นไม่สวมเสื้อในขณะเวลาทำงาน หรือสวมเสื้อยืดคอกลมคอเชิ้ตบ้างตามสมควรบางคนก็นุ่งกางเกงขาขาว ผู้หญิงอยู่บ้านนุ่งผ้าถุง สวมเสื้อคอกระเช้าหรือเสื้อยืดเสื้อเชิ้ตก็แล้วแต่ความชอบของแต่ละบุคคล แต่เมื่อเข้าในตัวเมืองก็จะแต่งตัวสุภาพเรียบร้อย การแต่งกายของชาวบ้านท่าโพหรือกลุ่มวัยรุ่นหนุ่มสาวก็จะเหมือนกับคนในสังคมทั่วไป

ภาษา

ชาวท่าโพใช้ภาษาไทยในการสื่อสารเหมือนกับคนในแถบภาคกลางทั่วไป

การประกอบอาชีพ

เนื่องจากสภาพการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนไป การประกอบอาชีพของชาวท่าโพจึงมีหลากหลายอาชีพ เช่น ทำนา เลี้ยงสัตว์ รับราชการ รับจ้าง ตำรวจ ทหาร ครู ฯลฯ

ครอบครัว

สภาพของครอบครัวในตำบลท่าโพ มีลักษณะเป็นครอบครัวใหญ่นิยมอยู่ด้วยกันหลายคน มีพ่อแม่ลูกและบางครอบครัวจะมี ปู่ ย่า ตา หรือ ยาย อยู่ด้วยกัน

การศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพจำนวน 5 เพลง ดังนี้

1. เพลงพืชมูลฐาน
2. เพลงชักเย่อ
3. เพลงเกี่ยวข้าว
4. เพลงกรุ่น
5. เพลงโลม

สรุปผลการศึกษา

1. ประวัติความเป็นเพลงพื้นบ้าน

เพลงพื้นบ้านท่าโพเป็นเพลงของชาวบ้านท่าโพโดยแท้เพราะมีการร้องเล่นเพลงพื้นบ้านกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีพ่อเพลงแม่เพลงรุ่นเก่าเป็นผู้ถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านให้กับลูกหลาน

2. รูปแบบวิธีการแสดงเพลงพื้นบ้าน

เพลงพื้นบ้านท่าโพมีรูปแบบที่เป็นการร้องเพลงแบบเพลงปฎิพากย์ทั่วไป แต่มีความแตกต่างกับเพลงพื้นบ้านที่อื่นในเรื่องของการจัดแถว ทำนองเพลงและเนื้อร้อง

3. เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงเพลงพื้นบ้านท่าโพ ได้แก่ รำมะนา

4. เนื้อร้อง

เนื้อร้องของเพลงพื้นบ้านท่าโพจะกล่าวถึงเรื่องการเกี่ยวพาราสีกันของหนุ่มสาวเป็นส่วนใหญ่ มีเรื่องของการแสดงความเชื่อในเรื่องการเกิดในชาติใหม่ภาพใหม่ เชื่อเรื่องการทำบุญแล้วจะได้บุญ เรื่องการให้ความเคารพพ่อแม่ และเรื่องการให้ความเคารพผู้ที่อาวุโสกว่า

5. ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเรื่อง

เป็นเรื่องราวของท้องถิ่นในการดำเนินชีวิต เรื่องของการแนะนำสถานที่หรือแนะนำประเพณีในท้องถิ่นแต่ส่วนใหญ่จะเป็นการเกี่ยวพาราสีกันของหนุ่มสาว

6. ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์

คำประพันธ์ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะของกลอนแปดหัวเดียว มีจำนวนคำร้องไม่เท่ากัน บางวรรคมี 4 คำ บางวรรคมี 10 คำ มีคำสัมผัสระหว่างบทถ้อยคำที่ใช้ร้องฟังเข้าใจง่ายมีความไพเราะอยู่ในตัวเอง

7. การแต่งกายของผู้แสดง

ผู้แสดงฝ่ายชายจะแต่งกายด้วยการนุ่งผ้าโจงกระเบน สวมเสื้อลายดอกคอกลมมีผ้าคาดเอวฝ่ายหญิงจะนุ่งผ้าโจงกระเบน สวมเสื้อลายดอกมีปกเสื้อหรือสวมเสื้อลูกไม้มีผ้าคาดเอวเช่นกัน

8. สถานที่ในการแสดง

จะใช้ลานวัดหรือสนามหญ้าในการแสดงเป็นส่วนใหญ่

9. โอกาสในการแสดง

โอกาสในการแสดงเพลงพื้นบ้านจะอยู่ในงานเทศกาลตรุษสงกรานต์เป็นส่วนใหญ่ บางครั้งจะแสดงในงานประจำปีของท้องถิ่นและของจังหวัด

ศึกษาประวัติของพ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้านท่าโพ

จากการศึกษาประวัติพ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้านทั้ง 14 คน ทุกคนได้ฝึกร้องเพลงพื้นบ้านมาับครูเพลงรุ่นเก่า ด้วยการร้องปากต่อปาก มีการฝึกกันเป็นกลุ่ม เริ่มจากเพลงร่ายก่อน แล้วค่อยหัดร้องเพลงอื่นๆ ทุกคนชอบและภูมิใจที่ร้องเพลงพื้นบ้านท่าโพได้ และอยากให้ลูกหลานได้ฝึกหัดกันต่อไป จากการสัมภาษณ์พ่อเพลงแม่เพลงพอจะสรุปได้ 4 ประเด็น ดังนี้

การสืบทอดเพลงพื้นบ้าน

1. ชาวบ้านท่าโพได้ทำการสืบทอดเพลงพื้นบ้านท่าโพให้กับลูกหลานโดยการเข้าไปสอนในโรงเรียนทั้งในระดับมัธยมศึกษาและระดับประถมศึกษา
2. มีการเก็บบันทึกข้อมูลเพลงพื้นบ้านท่าโพและเผยแพร่ไปทุกโรงเรียนในจังหวัดอุทัยธานี

แนวทางในการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านท่าโผ

1. พ่อเพลงแม่เพลงต้องร่วมมือกันถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านให้กับลูกหลานในท้องถิ่น
2. นำเพลงพื้นบ้านท่าโผเข้าไปอยู่ในหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน
3. มีการเผยแพร่เพลงพื้นบ้านท่าโผด้วยการจัดเวทีการแสดงทั้งในระดับท้องถิ่นและ

ระดับจังหวัด

บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อคนในชุมชน

คนในชุมชนให้การยอมรับว่าเพลงพื้นบ้านเป็นศิลปวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น สามารถเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความบันเทิง สร้างความสามัคคีให้กับคนในชุมชน สามารถสื่อสาร ให้ความรู้ และบันทึกเรื่องราวต่างๆ ให้กับสังคมได้

ค่านิยมในเพลงพื้นบ้านท่าโผ

ในการร้องเพลงพื้นบ้านท่าโผได้แสดงให้เห็นถึงค่านิยมในการให้ความเคารพ นับถือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ครูบาอาจารย์ พ่อ แม่ การปฏิบัติตามจารีตประเพณี การนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และการเกื้อพาราสีกันของหนุ่มสาว

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านท่าโผอย่างเป็นระบบ โดยมีหน่วยงานทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศให้การสนับสนุน
2. ควรมีการจัดบันทึก รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านท่าโผให้ครบทุกเพลงเพื่อเป็นการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง
3. ควรนำเพลงพื้นบ้านท่าโผไปบรรจุเป็นหลักสูตรของสถานศึกษาในท้องถิ่นจังหวัดอุทัยธานี

บรรณานุกรม

- กนก จันทร์ขจร. (2544). *คู่มือวัฒนธรรม-วิถีชีวิตไทย*. กรุงเทพฯ: พิษณุการพิมพ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2525). *เพลงและการเล่นพื้นบ้านภาคกลาง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กาญจนา อินทรสุนานนท์. (2525). “แนวการศึกษาเพลงพื้นบ้าน,ดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่ 8” กรุงเทพฯ: โรงละครแห่งชาติ.
- .(2532). “การวิเคราะห์รูปแบบเพลงพื้นบ้าน”. วารสารมนุษย์ศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- .(2536). *เพลงพื้นบ้าน*. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับที่ 12. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา
- .(2543). *การศึกษาวิเคราะห์เพลงระบำบ้านนา*, งานวิจัยกลุ่มศึกษานิเทศก์ จังหวัดอุทัยธานี. (2548). *เอกสารชุดแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาเมืองอุทัยธานี ชุดสืบสานเพลงพื้นบ้านท่าโพอุทัยธานี*.
- กฤษณา แสงทอง. (2540). *เพลงปฎิพากย์: วัฒนธรรมการดนตรีและการสะท้อนภาพทางสังคมของชาวตำบลเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์ ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จารุณี กองพลธรรม. (2547). *เพลงพื้นบ้านและการเล่นพื้นบ้าน จังหวัดสุรินทร์*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- จุลทรรศน์ พายमानนท์. (2543). *สาระไทย. รวมบทความเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย*. สถาบันไทยศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉลิมศักดิ์ พิภูสรี. (2538). “วิธีการศึกษาดนตรีพื้นบ้าน”. ในดนตรีไทยอุดมศึกษา. ครั้งที่ 26. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2539). *เพลงพื้นบ้านท่าโพ:เนื้อหาทางดนตรีและการสืบทอด*. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ เล็งประชา. (2538). *มนุษย์กับสังคม*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินติ้งเฮาส์.
- เด่นดวง พุ่มศิริ. (2524). *การศึกษาและวิจัยวัฒนธรรมพื้นบ้านในแนวศิลปะกรรม,ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลงศพ*. กรุงเทพฯ: กองโรงพิมพ์ กรมสารบรรณทหารอากาศ.

- ดวงเดือน สดแสงจันทร์. (2544). **การศึกษาเพลงพื้นบ้านของคณะขวัญจิตศรีประจันต์**.
 ปรินญาณิพนธ์ ศป.ม.(มานุษยวิทยา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- นิยพรรณ วรรณศิริ. (2540). **มนุษย์วิทยาสังคม และวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประเวศ วะสี. (2537). **วัฒนธรรมกับการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ
 วัฒนธรรมแห่งชาติ. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ปราณี วงษ์เทศ. (2525). **พื้นบ้าน พื้นเมือง**. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.
- ปรีชา หิรัญประดิษฐ์. (2533). **ศิลปะ การละเล่นและการแสดงพื้นบ้านในสังคมไทย**. นนทบุรี :
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พลาดิษฐ์ สิทธิชัยกิจ. (2538). **มรดกใหม่จากลุ่มน้ำสะแกกรัง**. กรุงเทพมหานคร.
 สำนักพิมพ์สุริยาสาน.
- พรรณศิริ จุฬกาล. (2542). **ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมดนตรีไทยในตำบลบางปลา :**
กรณีศึกษาดนตรีไทยคณะสุดประเสริฐ. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. (มานุษยวิทยา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2529). **ดนตรีวิจักษ์ณ์ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีของไทย**
เพื่อความชื่นชม. กรุงเทพฯ : บริษัทสยามสมัย จำกัด.
- พรรณาราย คำโสภา. (2542). **การวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านกันตรึมของหมู่บ้านดงมัน จังหวัดสุรินทร์**.
 ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ภากร เชาวน์ขุนทด. (2545). **การศึกษาเพลงพื้นบ้านนครไทย บ้านหนองน้ำสร้าง ตำบลนครไทย**
อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก. ปรินญาณิพนธ์ ศป.ม.(มานุษยวิทยา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภิญโญ จิตต์ธรรม. (มปป.). **คติชาวบ้านอันดับ 1**. กรุงเทพฯ.
- ภิญโญ ภูเทศ. (2547). **การศึกษาเพลงร่ำวงโบราณของตำบลหนองกลับ อำเภอนองบัว**
จังหวัดนครสวรรค์. ปรินญาณิพนธ์ ศป.ม.(มานุษยวิทยา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มานพ วิสุทธิแพทย์. (2533). **ดนตรีไทยวิเคราะห์**. โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- มนตรี ตราโมท. (2540). **การละเล่นของไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : พิมพ์ศรีนัง.

ยศ สันตสมบัติ. (2544). *มนุษย์กับวัฒนธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ :

อักษรเจริญทัศน์.

เรณู โกศินานนท์. (2539). *การแสดงเพลงพื้นบ้านในประเทศไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 4, กรุงเทพฯ :

ไทยวัฒนาพานิช จำกัด

วรรณ นาวิกมูล. (2545). *ไทยศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2544). *มรดกวัฒนธรรมพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ: ภูสำนักพิมพ์ภูมิปัญญา จำกัด.

สังัด ภูเขทอง. (2531). *ประชุมบทความทางวิชาการดนตรี*. วารสารดนตรี ปีที่ 2

ฉบับที่ 7. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยตรุษบ้านสมเด็จพระเจ้าพระยา.

สุกัญญา สุจฉายา. (2525). *เพลงปฎิพากย์ : บทเพลงแห่งปฏิภาณของชาวบ้าน*. กรุงเทพฯ:

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

-----.(2545). *เพลงพื้นบ้านศึกษา*. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุกรี เจริญสุข. (2538). *ดนตรีวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: Dr. sax.

สุพัตรา สุภาพ. (2528). *สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี*.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

สุมามาลย์ เรืองเดช. (2518). *เพลงพื้นบ้านจากพนมทวน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา

ลาดพร้าว.

เสถียร โกเศศ.(พระยาอนุমানราชชน). (2514). *วัฒนธรรมประเพณีต่างๆของไทย*.

กรุงเทพฯ : คลังวิทยา.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2528). *ดนตรีพื้นบ้านและศิลปะการแสดงของไทย*.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำรว ย่างมล. (2532). *เพลงพื้นบ้านจากตำบลลานดอกไม้ : การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับ*

ความรัก. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มศว.พิษณุโลก.

อนง นาวิกมูล. (2531). *คนเพลงและเพลงพื้นบ้านภาคกลาง*. สำนักงานคณะกรรมการ

วัฒนธรรมแห่งชาติจัดพิมพ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

-----.(2527). *เพลงนอกศตวรรษ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. สำนักงานคณะกรรมการ

วัฒนธรรมแห่งชาติจัดพิมพ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธรรมสาร.

-----.(2528). *สารานุกรมเพลงพื้นบ้านภาคกลาง*. หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพนาง

ทองอยู่ รักษาผล, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.

อานนท์ อภาภิรมณ์.(2515). *มนุษย์กับสังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ

อังคณา ใจเหิม. (2538). *การวิเคราะห์ดนตรีพื้นเมืองภาคเหนือ*. ปริญญาโท กศ.ม.

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพ.(2548). *ข้อมูลพื้นฐานตำบลท่าโพ*. จังหวัดอุทัยธานี

ภาคผนวก ก

ภาพประกอบการวิจัยเกี่ยวกับสภาพชุมชนโดยทั่วไป

ภาพประกอบ 43 การจัดเครื่องไหว้ครูก่อนทำการแสดง

ภาพประกอบ 44 การสาธารณูปโภคโดยการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดอุทัยธานี

ภาพประกอบ 45 ทางเข้าบ้านท่าโพอยู่ข้างองค์การโทรศัพท์จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ภาพประกอบ 46 ทางเข้าที่ 2

ภาพประกอบ 47 ทางเข้าวัดท่าโพ

ภาพประกอบ 48 ภายในบริเวณวัดท่าโพ

ภาพประกอบ 49 บริเวณลานวัดที่ใช้ร้องเพลงพื้นบ้านของชาวท่าโพ

ภาพประกอบ 50 วิหารหลวงพ่อกุฎีที่ชาวท่าโพทุกคนเคารพนับถือ

ภาพประกอบ 51 หอวัฒนธรรมบ้านท่าโพ ตั้งอยู่ที่ อ.บต. ท่าโพ

ภาพประกอบ 52 การปลูกสร้างรั้วบ้านด้วยการปลูกพืชที่รับประทานได้

ภาพประกอบ 53 ต้นโพธิ์ศรีมหาโพธิ์หมู่บ้านชาวทำโพ

ภาพประกอบ 54 ถนนคอนกรีตเชื่อมต่อเส้นทางในหมู่บ้าน

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์พ่อเพลงแม่เพลง

แบบสัมภาษณ์

พ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้านท่าโพ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ชื่อ.....นามสกุล.....

เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง เกิดปี พ.ศ.ปัจจุบันอายุ.....ปีสถานภาพ ☐ โสด ☐ สมรส ☐ หย่า มีบุตรจำนวน.....คน

ที่อยู่บ้านเลขที่.....หมู่.....ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี

อาชีพในอดีต.....อาชีพในปัจจุบัน.....

เพลงพื้นบ้านที่สามารถร้องได้

.....

.....

.....

.....

.....

ท่านเริ่มฝึกหัดร้องเพลงใดก่อน.....

ใครเป็นผู้ฝึกสอนให้ท่านร้องเพลงพื้นบ้าน

- ☐ ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ
- ☐ ได้รับการถ่ายทอดมาจากครูเพลง
- ☐ มีความสนใจในการฝึกหัดด้วยตนเอง
- ☐ อื่นๆ

ท่านฝึกหัดร้องเพลงอย่างไร

- ☐ ฝึกแบบตัวต่อตัว
- ☐ ฝึกเป็นกลุ่ม

วิธีการฝึกหัดเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ทำร้องเพลงพื้นบ้านทำโปได้ประมาณกี่เพลง.....

.....

ปัจจุบันทำร้องเพลงพื้นบ้านทำโปในช่วงเวลาใด

- ☐ ตลอดปี
- ☐ เวลว่างจากการทำงาน
- ☐ เทศกาลหรือวันสำคัญ

ท่านเคยได้รับเชิญหรือมีโอกาสไปแสดงเพลงพื้นบ้านหรือสาธิตการร้องเพลงพื้นบ้านที่ใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

ในครอบครัวมีใครร้องเพลงพื้นบ้านทำโปได้บ้าง

.....

ได้รับคำตอบแทนจากการร้องเพลงพื้นบ้านหรือไม่และเป็นจำนวนเท่าใด

.....

ท่านมีความรู้สึกอย่างไรกับการที่ท่านสามารถร้องเพลงพื้นบ้านทำโปได้

.....

การร้องเพลงพื้นบ้านทำโปมีข้อห้ามอย่างไรบ้าง

.....

.....

ท่านเคยได้รับรางวัลหรือยกย่องจากหน่วยงานใดบ้าง

.....

ท่านเคยได้รับเชิญให้ไปถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านจากหน่วยงานใดบ้าง

- ☐ หน่วยงานเอกชน
- ☐ หน่วยงานราชการ
- ☐ หน่วยงานอื่นๆ

ท่านมีแนวทางในการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านท่าโปอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

ท่านต้องการให้หน่วยงานของรัฐบาลส่งเสริมท่านในเรื่องใดบ้าง

- ☐ การช่วยเหลือด้านการเงิน
- ☐ การส่งเสริมเผยแพร่เพลงพื้นบ้านท่าโปให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น
- ☐ การถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านให้กับลูกหลาน
- ☐ การส่งเสริมเพลงพื้นบ้านท่าโปโดยการจัดแสดงเพลงพื้นบ้านในโอกาสต่างๆ

ในปัจจุบันท่านได้ถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านท่าโปให้กับใครบ้าง

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ก

โน้ตไทย

เพลงพิชฐาน

(ชาย) (1)

- - - -	- - - -	- - - ท	ล ท รี่ ล	- ท ล ซ	- ซ - ม	- - - ท	- รี่ - ล
		พิษ	ฐานเอย		มือหนึ่ง	ถึ	อ พาน

(ลูกคู่)

- - - -	- ท รี่ ล	- - ซ ม	- - ซ ซ	ม - - ล	- - ล ซ	- - - ท	- รี่ - ล
	ถื่อพาน	ด้วยดอก	ชงโค	มือ	หนึ่ง	ถึ	อ พาน

(ชาย)

- - - -	- ท รี่ ล	- - ซ ม	- - ซ ซ	ม - - -	- ซ - ล	- - - -	- ท - ลซ
	ถื่อพาน	ด้วยดอก	ชงโค		เกิดมา		ทุก ชาติ

(ลูกคู่)

- - - ซ	ท - ท ซ	ท - ล ซ	- ซ - ล	- - - ล	- - ซ ล	- - - -	- ซ - ซ ม
ข	อ ให้เกิ	ค ที่บ้าน	ท่า โพ	พิษ	ฐาน		วานไหว

- - - ซ	- - ล ซ	- - ท ล	- ซ - ล	- ม - -	- ล - ล	- ซ - ล	- ท - ซ
ขอ	ให้ได้	เหมือนใจ	เราคิด		พิษ	ฐา	น เอย

- - - ซ	ม - ซ ล	- ท รี่ ล	- ซ ม - ซ	- - - ซ	- - ซ ล	- ซ - ล	- ท - ซ
คอ	ก เอย		วิมาน	ขอ	ให้พาน	พ	บ เอย

- - - ซ	ม - ซ ล	- ท รี่ ล	- ซ - ซม	- - - ซ	- - ซ ล	- ท - ล	- - - ซ
คอ	ก เอย		ผ อบ	ขอ	ให้ พ	บ พาน	เอย

(2)

(หญิง)

- - - -	- - - -	- - - ท	ล ท รี่ ล	- - - -	- ซ - ม	- - - ท	- รี่ - ล
		พิษ	ฐานเอย		มือหนึ่ง	ถึ	อ พาน

(ลูกคู่)

- - - -	- ท รี่ ล	- - ซ ม	- - - ซ	- - - ล	- - - ล ซ	- - - ท	- รี่ - ล
	ถื่อพาน	ด้วยดอก	คุณ	มือ	หนึ่ง	ถึ	อ พาน

(หญิง)

- - - -	- ท รื ล	- - ช ม	- - - ช	- - - -	- ช - ล	- ท - ล	- ช ท - ล
	ถือพาน	ด้วยดอก	คุณ		เกิดมา	ชาติใด	แสนใด

(ลูกคู่)

- ช ล - ล	- ล ช ล	- ช ท ล	- - - -	- - - ล	- - ช ล	- - - -	-ช-ชม
ขอให้	ร่างกาย	สมบูรณ์		พิษ	ฐาน		วานไหว

- - - ช	- - ล ช	- - ท ล	- ช - ล	- ม - -	- ล - ล	- ช - ล	- ท - ช
ขอ	ให้ได้	เหมือนใจ	เราคิด		พิ ษ	ฐา	น เอย

- - - ช	ม - ช ล	- ท รื ล	- ชม - ช	- - - ช	- - ช ล	- ช - ล	- ท - ช
คอ	ก เอย		วิมาน	ขอ	ให้พาน	พ	บ เอย

- - - ช	ม - ช ล	- ท รื ล	- ช - ชม	- - - ช	- - ช ล	- ท - ล	- - - ช
คอ	ก เอย		ผ อบ	ขอ	ให้ พ	บ พาน	เอย

(3)

(ชาย)

- - - -	- - - -	- - - ท	ล ท รื ล	- - - -	- ช - ม	- - - ท	- รื - ล
		พิษ	ฐานเอย		มือ หนึ่ง	ถือ	พาน

(ลูกคู่)

- - - -	- ท รื ล	- ช - ม	- - - ช	- - - ล	- - ล ช	- - - ท	- รื - ล
	ถือพาน	ด้วยดอก	เทียน	มือ	หนึ่ง	ถือ	อ พาน

(ชาย)

- - - -	- ท รื ล	- ช - ม	- - - ช	- - - -	- ช - ล	- ท - ล	ช ท - ล
	ถือพาน	ด้วยดอก	เทียน		เกิดมา	ชาติใด	แสนใด

(ลูกคู่)

- - ช ท	- - ล ท	- - ช ล	ช-ล ช ท	- - - ล	- - ช ล	- - - -	-ช-ชม
ขอ	ให้พบ	กับแม่	เสมียน	พิษ	ฐาน		วานไหว

- - - ซ	- - ล ซ	- - ท ล	- ซ - ล	- ม - -	- ล - ล	- ซ - ล	- ท - ซ
ขอ	ให้ได้	เหมือนใจ	เราคิด		พิ ษ	ฐา	น เอย

- - - ซ	ม - ซ ล	- ท รื ล	- ซ ม- ซ	- - - ซ	- - ซ ล	- ซ - ล	- ท -ซ
คอ	ก เอย		วิมาน	ขอ	ให้พาน	พ	บ เอย

- - - ซ	ม - ซ ล	- ท รื ล	- ซ-ซ ม	- - - ซ	- - ซ ล	- ท - ล	- - - ซ
คอ	ก เอย		ผ อบ	ขอ	ให้ พ	บ พาน	เอย

(4) (หญิง)

- - - -	- - - -	- - - ท	ล ท รื -ล	- - - -	- ซ - ม	- - - ท	- รื - ล
		พิษ	ฐานเอย		มือนึ่ง	ถึ	อ พาน

(ลูกคู่)

- - - -	- ท รื ล	- - ซ ม	- - ซ ซ	- - - ล	- - ล ซ	- - - ท	- รื - ล
	ถื่อพาน	ด้วยดอก	อัญชัน	มือ	นึ่ง	ถึ	อ พาน

(หญิง)

- - - -	- ท รื ล	- - ซ ม	- - ซ ซ	- - - -	- - - ซ	- ท - ท	- ซ ซ ลท
	ถื่อพาน	ด้วยดอก	อัญชัน		หมั่น	ทำ บุญ	ไม่เท่าไร

(ลูกคู่)

- ท - ท	- ล - ซ	- - - ท	- ล - -	- - - ล	- - ซ ล	- - - -	- ซ -ซ ม
มัน คง	จะ ได้	พบ	กัน	พิษ	ฐาน		วานไหว

- - - ซ	- - ล ซ	- - ท ล	- ซ - ล	- ม - -	- ล - ล	- ซ - ล	- ท - ซ
ขอ	ให้ได้	เหมือนใจ	เราคิด		พิ ษ	ฐา	น เอย

- - - ซ	ม - ซ ล	- ท รื ล	- ซ ม -ซ	- - - ซ	- - ซ ล	- ซ - ล	- ท - ซ
คอ	ก เอย		วิมาน	ขอ	ให้พาน	พ	บ เอย

- - - ซ	ม - ซ ล	- ท รื ล	- ซ - ซม	- - - ซ	- - ซ ล	- ท - ล	- - - ซ
คอ	ก เอย		ผ อบ	ขอ	ให้ พ	บ พาน	เอย

เพลง ชักเย่อ

(ชาย)

- - ล ท	- - ล ล	ซ - - ล	- - - ล	- - - -	- ล รี่ คี่	- - รี่ ล	ซ - - ซ
มชัก	ก เย่	อ กัน	เอย		เสมอ	ที่ คี่	น ข่อย

- - คี่ คี่	- - คี่ คี่	ท รี่ - -	- - คี่ รี่	- - คี่ คี่	- - คี่ คี่	ท รี่ - -	- - คี่ รี่
มาเจอ	สาวสา	ว	น้อยๆ	มาเจอ	สาวสา	ว	น้อยๆ

- - - ล	- รี่ - คี่	- - ล ซ	- - ล ล	- ล ซ - ล	ท - ล ล	- ซ - ล	ท ล ซ - ล
เอ้	ย เรา		มาชวน	เล่น ช้	ก เย่	อ กัน	เอย

(ลูกคู่)

- - - ล	- - คี่ รี่	- - - -	- คี่ - รี่	- - - -	- ล รี่ คี่	- - - -	- ล - ล
เอ๋อ	ระเหย		กันเอย		เอ้ย เรา		มา ชวน

- ล ซ - ล	ท - ล ล	ซ - - ล	ล ซ - ล	- - - -	- - - ล	- - - -	- ซ - ล
เล่น ช้	ก เย่	อ กัน	เอย		สา		ไ้

(หญิง)

- - ล ท	- - ล ล	- ซ - ล	- - - ล	- - - -	- ล รี่ คี่	- - ล ท	- ซ - ซ
มาชัก	ก เย่	อ กัน	เอย		เสมอ	ที่ คี่	น ข่อย

- - คี่ คี่	- - ล ล	- - - -	- คี่ - คี่	รี่ - คี่ คี่	- - ล ล	- - - -	คี่ - คี่ รี่
มาเจอ	หนุ่มๆ		น้อยน้อย	ย มาเจอ	หนุ่มๆ		น้อยน้อย

- - - ล	- รี่ - คี่	- - ล ซ	- - ล ล	- ล ซ - ล	ท - ล ล	- ซ - ล	- - - ล
เอ้	ยเรา		มาชวน	เล่น ช้	ก เย่	อ กัน	เอย

(ลูกคู่)

- - - ล	- - คี่ รี่	- - - -	- คี่ - รี่	- - - -	- ล รี่ คี่	- - - -	- ล - ล
เอ๋อ	ระเหย		กันเอย		เอ้ย เรา		มา ชวน

- ล ช - ล	ท - ล ล	ช - - ล	ล ช - ล	- - - -	- - - ล	- - - -	- ช ล
เล่น ช้	ก เย่	อ กัน	เอย		ฮา		ไฮ้

(ชาย)

- - - -	- ร้ - ค้	ร้ - - -	- ค้ ล ค้	ร้ - ล ค้	- ค้ - ค้ ร้	- - ค้ ล	- ค้ - ค้
	ชักหรี	อ	แม่ หรี	อ แม่โพ	พันธุ้ไม้	แม่ไผ่	พัน มื่อ

- - ล ค้	ค้ - ค้ ร้	- - ค้ ล	- ค้ - ค้	- - ล ร้	- ร้ ล ค้	- - - ท	ล ช - ล
แม่โพ	พันธุ้ไม้	แม่ไผ่	พันมื่อ	ไให้น้อง	ยื่นมื่อ	มา	เอย

(ลูกคู่)

- - ล ร้	- ร้ ล ค้	- - - ท	ล ช - ล	- - - ล	- - ค้ ร้	- - - -	- ค้ - ร้
ไให้น้อง	ยื่นมื่อ	มา	เอย	เอ่อ	ระเหย		กันเอย

- - ล ค้	- ค้ - ค้ ร้	- - ค้ ล	- ค้ - ค้	- - ล ค้	ค้ - ค้ ร้	- - ค้ ล	- ค้ - ค้
แม่โพ	พันธุ้ไม้	แม่ไผ่	พันมื่อ	แม่โพ	พันธุ้ไม้	แม่ไผ่	พันมื่อ

- - ล ร้	- ร้ ล ค้	- - - ท	ล ช - ล	- - ล ร้	- ร้ ล ค้	- - - ท	ล ช - ล
ไให้น้อง	ยื่นมื่อ	มา	เอย	ไให้น้อง	ยื่นมื่อ	มา	เอย

(4) (หญิง)

- - - -	- - - ล	- - - -	- ช - ล	- - - -	- ร้ - ค้	ร้ - - -	ค้ ล - ค้
	ฮ้า		ไฮ้		ชัก หรี	อ	พ้อหรี

ร้ - ล ค้	- ค้ - ค้ ร้	- - ค้ ล	- ค้ - ค้	- - ล ค้	- ค้ - ค้ ร้	- - ค้ ล	- ค้ - ค้
พ้อ โพ	พันธุ้ไม้	พ้อไผ่	พันมื่อ	พ้อ โพ	พันธุ้ไม้	พ้อไผ่	พันมื่อ

- ล - ล	- - ร้ ค้	- - ร้ ล	- ร้ - ค้ ร้	- ล - ล	- - ร้ ค้	- - ร้ ล	ร้ - ค้ ร้
พ้อ แม่	เขายอม	ไให้หม่อม	แล้วหรี	พ้อ แม่	เขายอม	ไให้หม่อม	แล้วหรี

- - ล ๓๕	- - ล ๓	๕ - ล ๓	- - - ล	- - ล ๓๕	- - ล ๓	๕ - ล ๓	- - ล
ก้อย่า	มาคื้อ	มาคั้ง	เอย	ก้อย่า	มาคื้อ	มาคั้ง	เอย

(ถูกคู่)

- - - ล	- - คื ร์	- - - -	- คื - ร์	- ล - ล	- - ร์ คื	- - ร์ ล	- ร์ - คื ร์
เอื่อ	ละเหย		กัณเอย	พ่อ แม่	เขายอม	ให้หม่อม	แล้วหรือ

- ล - ล	- - ร์ คื	- - ร์ ล	- ร์ - คื ร์	-- ล ๓๕	- - ล ๓	๕ - ล ๓	- - - ล
พ่อ แม่	เขายอม	ให้หม่อม	แล้วหรือ	ก้อย่า	มาคื้อ	มาคั้ง	เอย

- - ล ๓๕	- - ล ๓	๕ - ล ๓	- - - ล	- - - -	- - - ล	- - - -	- ๕ - ล
ก้อย่า	มาคื้อ	มาคั้ง	เอย		ฮ้า		ฮั

(5)

(ชาย)

- - - -	- - - -	- - - -	- ล คื คื	- - - -	- ล ร์ คื	- - - ร์ ล	- - ล คื
			มาเถิด		เอี่ยมมา	แม่	ก็มา

- - ล คื	- ล - ล	- ล - ล	- คื - คื ร์	- - ล คื	- ล - ล	- ล - ล	- คื - คื ร์
อย่ามัว	หน่วงหนัก	หน่วงหนัก	ชัก ช้า	อย่ามัว	หน่วงหนัก	หน่วงหนัก	ชัก ช้า

- ล ร์ คื	- - ล คื	- - - ล	๕ - - ล	- ล ร์ คื	- - ล คื	- - - ล	- ๕ - - ล
ขอเชิญ	แม่มา	เถิ	ค เอย	ขอเชิญ	แม่มา	เถิ	ค เอย

(ถูกคู่)

- - - ล	- - คื ร์	- - - -	- คื ร์	- - ล คื	- ล - ล	- ล - ล	- คื - คื ร์
เออ	ละเหย		กัณเอย	อย่ามัว	หน่วงหนัก	หน่วงหนัก	ชัก ช้า

- - ล คื	- ล - ล	- ล - ล	- คื - คื ร์	- ล ร์ คื	- - ล คื	- - - ล	๕ - - ล
อย่ามัว	หน่วงหนัก	หน่วงหนัก	ชัก ช้า	ขอเชิญ	แม่มา	เถิ	ค เอย

- ล ร์ คื	-- ล คื	- - - ล	๕ - - ล	- - - -	- - - ล	- - - -	- ๕ - ล
ขอเชิญ	แม่มา	เถิ	ค เอย		ฮ้า		ฮั

(6)

(หญิง)

- - - -	- - - -	- - - -	- ล - ล	- - - -	- ล รี่ คี่	- - - รี่ล	- - ล คี่
			มาเกิด		เอี้ยมา	พ่อ	ก๊ี้มา

- - ล คี่	- ล - ล	- ล - ล	- คี่ - คี่ รี่	- - ล คี่	- ล - ล	- ล - ล	- คี่ - คี่ รี่
อย่ามัว	หน่วงหนัก	หน่วงหนัก	ชัก ช้ำ	อย่ามัว	หน่วงหนัก	หน่วงหนัก	ชัก ช้ำ

- - คี่ คี่	- - คี่ รี่	ซ - - ซ	- - - ล	- - คี่ คี่	- - คี่ รี่	ซ - - ซ	- - - ล
มาฟัง	ฉันทว่า	เกิด	เอย	มาฟัง	ฉันทว่า	เกิด	เอย

(ลูกคู่)

- - - ล	- - คี่ รี่	- - - -	- คี่ - รี่	- - ล คี่	- ล - ล	- ล - ล	- คี่ - คี่ รี่
เออ	ละเหย		กั้นเอย	อย่ามัว	หน่วงหนัก	หน่วงหนัก	ชัก ช้ำ

- - ล คี่	- ล - ล	- ล - ล	- คี่ - คี่ รี่	- - คี่ คี่	- - คี่ รี่	ซ - - ซ	- - - ล
อย่ามัว	หน่วงหนัก	หน่วงหนัก	ชัก ช้ำ	มาฟัง	ฉันทว่า	เกิด	เอย

- - คี่ คี่	- - คี่ รี่	ซ - - ซ	- - - ล	- - - -	- - - ล	- - - -	- ซ - ล
มาฟัง	ฉันทว่า	เกิด	เอย		ฮ้า		ฮื้อ

(7)(พร้อมกัน)

- - ล ท	- - ล ล	ซ - - ล	- - - ล	- - - -	- ล - คี่	รี่ - ล ท	ซ - - ซ
มาซั้	ก เย่อ	กั้น	เอย		เสี ม	อ ที่ดี	น กรุ้ม

- - ล คี่	- คี่ - ล	- รี่ - -	- ล - ล	- - ล คี่	- คี่ - ล	- รี่ - -	- ล - ล
พวกเรา	สาว สาว	ว	หนุ่มๆ	พวกเรา	สาว สาว	ว	หนุ่มๆ

- - คี่ คี่	- ลซ - ซ	- ท ล ท	ซ ล - ล	- - คี่ คี่	- ลซ - ซ	- ท ล ท	ซ ล - ล
เรามา	จับ กลุ่ม	ชัก เย่	อ กั้นเอย	เรามา	จับ กลุ่ม	ชัก เย่	อ กั้นเอย

- - - ล	- - คํ ี	- - - -	- คํ ี - ี	- - ล คํ ี	- คํ ี - ล	- ี - -	- ล - ล
เอ๋อ	ละเหย		กันเอย	พวกเรา	สาว ส่า	ว	หนุ่มๆ

- - ล คํ ี	- คํ ี - ล	- ี - -	- ล - ล	- - คํ ี คํ ี	- ลซ - ซ	- ท ล ท	ซ ล - ล
พวกเรา	สาว ส่า	ว	หนุ่มๆ	เรามา	จับ กลุ่ม	ชัก เย่	อ กันเอย

- - คํ ี คํ ี	ลซ - ซ	- ท ล ท	ซ ล - ล	- - - ล	- - คํ ี ี	- - - -	- คํ ี - ี
เรามา	จับ กลุ่ม	ชัก เย่	อ กันเอย	เออ	ละเหย		กันเอย

- - ล คํ ี	- คํ ี - ล	- ี - -	- ล - ล	- - ล คํ ี	- คํ ี - ล	- ี - -	- ล - ล
พวกเรา	สาว ส่า	ว	หนุ่มๆ	พวกเรา	สาว ส่า	ว	หนุ่มๆ

- - คํ ี คํ ี	- ลซ - ซ	- ท ล ท	ซ ล - ล	- - คํ ี คํ ี	- ลซ - ซ	- ท ล ท	ซ ล - ล
เรามา	จับ กลุ่ม	ชัก เย่	อ กันเอย	เรามา	จับ กลุ่ม	ชัก เย่	อ กันเอย

- - - -	- - - ล	- - - -	- ซ - ล	- - - -	- - - -		
	ฮ้า		ไฮ้	เฮ้า	เฮ		

เพลงเกี่ยวข้าว

(1) (ชาย)

- - - -	- ช - ช	- - - -	- ล รื คื	- - - ท	ล ช - ล ช	- - - -	- ช - ช
	เกี่ยว เถิด		เอ๋ยรา	แม่	ก็เกี่ยว		เกี่ยว เถิด

- - - -	- ล รื คื	- - - ท	ล ช - ล ช	- ล ล คื	- ล - คื	คื ล รื คื	คื ล ล คื
	เอ๋ยรา	แม่	ก็เกี่ยว	ละพื้่นา	แขก มา	เจ้าของนา	ไปอยู่ที่ไหน

รื - ล คื	- ล - คื	คื ล รื คื	คื ล ล คื	รื - ล คื รื	- - ล คื	- ล ท ล	- ช - ล
พื้่นา	แขก มา	เจ้าของนา	ไปอยู่ที่ไหน	ให้มารับ	พื้ชขาย	ไปที่นา	หน้อยเอย

(ลูกคู่)

- - - ล	- - คื รื	- - - -	- ล - รื	- - ล คื	- ล - คื	คื ล รื คื	- - คื ล รื
เอย	ละเหย		เกี่ยวเอย	พื้่นา	แขก มา	เจ้าของนา	ไปไหน

- - ล คื	- ล - คื	คื ล รื คื	- - คื ล รื	- ล คื รื	- ล - คื	- ล ท ล	- ช - ล
พื้่นา	แขก มา	เจ้าของนา	ไปไหน	ให้มารับ	พื้ ชขาย	ไปที่นา	หน้อยเอย

- ล คื รื	- ล - คื	- ล ท ล	- ช - ล	- - - -	- ล - ล	- รื - -	- ล รื คื
ให้มารับ	พื้ ชขาย	ไปที่นา	หน้อยเอย		อีก สอ	ง	สามวา

- - ล ช	ท - ล ล	- - - ท	- ช - ล	- - - -	- ล - ล	- รื - -	- ล รื คื
จะถื	ง คั้นหา	แล้ว	เอย		อีก สอ	ง	สามวา

- - ล ช	ท - ล ล	- - - ท	- ช - ล	- - - -	- - - ล	- - - -	- ช - ล
จะถื	ง คั้นหา	แล้ว	เอย		ฮั้		ฮั้

(2) (หญิง)

- - - -	- ช - ช	- - - -	- ล รื คํ	- - ทลช	- ล - ล ช	- - ล คํ	- ล - คํ
	เกี่ยวเถิด		เอัยรา	พ่อ	ก็เกี่ยว	พีนํ	แขกมา

คํ ล รื คํ	- - คํ รื ล	- - ล คํ	- ล - คํ	คํ ล รื คํ	- - คํ รื ล	- ล รื คํ	- - ลลช
เจ้าของนา	อยู่นี้	พีนํ	แขก มา	เจ้าของนา	อยู่นี้	ขอเชิญ	คุณพื

(ลูกคู่)

- - ล ท	ช ล - ล	- ล รื คํ	- - ลลช	- - ล ท	ช ล - ล	- - - ล	- - คํ รื
ไปที่	นา เอย	ขอเชิญ	คุณพื	ไปที่	นา เอย	เอื้อ	ระเหย

- - - -	- ล - รื	- - ล คํ	- ล - คํ	คํ ล รื คํ	- - คํ รื ล	- - ล คํ	- ล - คํ
	เกี่ยวเอัย	พีนํ	แขก มา	เจ้าของนา	อยู่นี้	พีนํ	แขก มา

คํ ล รื คํ	- - คํ รื ล	- ล รื คํ	- - ลลช	- - ล ท	ช ล - ล	- ล รื คํ	- - ลลช
เจ้าของนา	อยู่นี้	ขอเชิญ	คุณพื	ไปที่	นา เอย	ขอเชิญ	คุณพื

- - ท ช	ช ล - ล	- - - -	- ล - ล	- รื - -	- ล รื คํ	- - ล ช	ท - ล ล
ไปที่	นา เอย		อีก สอ	ง	สามวา	จะ ถื	ง คัณนา

- - - ท	- ช - ล	- - - -	- ล - ล	- รื - -	- ล รื คํ	- - ล ช	ท - ล ล
แล้ว	เอย		อีก สอ	ง	สามวา	จะ ถื	ง คัณนา

(3) (ชาย)

- - - ท	- ช - ล	- - - -	- - - ล	- - - -	- ช - ล	- - - -	- ช - ช
แล้ว	เอย		ฮั		ฮั		ซิดเถิด

- - - -	- ล รื คํ	- - ล ช	- - ช ท	- - - -	- ช - ช	- - - -	- ล รื คํ
	เอัยลา	พ่อ	ก็ซิด		ซิด เถิด		เอัยลา

- - ล ช	- - ช ท	- - - -	ล รื - คํ	- - ล คํ	- - คํ ล	- - - -	ล รื - คํ
พ่อ	ก็ซิด		พี่เอื้อมมือ	เข้าไป	สะกิด		พี่เอื้อมมือ

(ลูกคู่)

- - ล คํ	- - คํ ล	- - - ช	ท - ล ท	- - - ล	- - - ล	- - - ช	ท - ล ท
เข้าไป	สะกิด	หวั	ง จะซิด	นาง	เอย	หวั	ง จะซิด

- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - คํ รื	- - - -	- ล - รื	- - - -	- รื ล คํ
นาง	เอย	เอื้อ	ละเหย		เกี่ยว เอย		เอื้อมมือ

- - ล คํ	- - คํ ล	- - - -	- รื ล คํ	- - ล คํ	- - คํ ล	- - - ช	ท - ล ท
เข้าไป	สะกิด		เอื้อมมือ	เข้าไป	สะกิด	หวั	ง จะซิด

- - - ล	- - - ล	- - - ช	ท - ล ท	- - - ล	- - - ล	- - - -	- ล - ล
นาง	เอย	หวั	ง จะซิด	นาง	เอย		อีก สอง

- รื - -	- ล รื คํ	- - ล ช	ท ล - ล	- - - ท	- ช - ล	- - - -	- ล - ล
ง	สามวา	จะถึ	ง คั่น นา	แล้ว	เอย		อีก สอง

- รื - -	- ล รื คํ	- - ล ช	ท ล - ล	- - - ท	- ช - ล	- - - -	- - - ล
ง	สามวา	จะถึ	ง คั่น นา	แล้ว	เอย		ฮ้า

(4) (หญิง)

- - - -	- ช - ล	- - - -	- ช - ช	- - - -	- ล รื คํ	- - ล ช	- - ช ท
	ไฮ้		ซิด เถิด		เอัยลา	พ่อ	ก็ซิด

- - - -	- ช - ช	- - - -	- ล รื คํ	- - ล ช	- - ช ท	- - - -	ล รื - คํ
	ซิด เถิด		เอัยลา	พ่อ	ก็ซิด		ถ้าเอื้อมมือ

- - ล คํ	- - คํ ล	- - - -	ล รํ - คํ	- - ล คํ	- - คํ ล	- - ล ท	- - ล ซ
เข้ามา	สะกิด		ถ้าเอื้อมมือ	เข้ามา	สะกิด	เดี๋ยวน้อง	จะบิด

(ลูกคู่)

- - - ท	- ซ - ล	- - ล ท	- - ล ซ	- - - ท	- ซ - ล	- - - ล	- - คํ รํ
เนื้อ	เอย	เดี๋ยวน้อง	จะบิด	เนื้อ	เอย	เออ	ละเหย

- - - -	- ล - รํ	- - - -	ล รํ - คํ	- - ล คํ	- - คํ ล	- - - -	ล รํ - คํ
	เกี่ยวเอย		ถ้าเอื้อมมือ	เข้ามา	สะกิด		ถ้าเอื้อมมือ

- - ล คํ	- - คํ ล	- - ล ท	- - ล ซ	- - - ท	- ซ - ล	- - ล ท	- - ล ซ
เข้ามา	สะกิด	เดี๋ยวน้อง	จะบิด	เนื้อ	เอย	เดี๋ยวน้อง	จะบิด

- - - ท	- ซ - ล	- - - -	- ล - ล	- รํ - -	- ล รํ คํ	- - ล ซ	ท ล - ล
เนื้อ	เอย		อีก สอง		สามวา	จะถี่	ง คั่นนา

- - - ท	- ซ - ล	- - - -	- ล - ล	- รํ - -	- ล รํ คํ	- - ล ซ	ท ล - ล
แล้ว	เอย		อีก สอง		สามวา	จะถี่	ง คั่นนา

(5) (ชาย)

- - - ท	- ซ - ล	- - - -	- - - ล	- - - -	- ซ - ล	- - - -	- คํ รํ ล
แล้ว	เอย		ฮา		ไฮ้		คว่ำเถิด

- - - -	- ล รํ คํ	- - - ลซ	- - ซ ท	- - - -	- คํ รํ ล	- - - -	- ล รํ คํ
	เอยลา	แม่	ก็คว่ำ		คว่ำเถิด		เอยลา

- - - ลซ	- - ซ ท	- - - -	- ล - ล	- ซ - ล	รํ - คํ คํ	- - - รํ	- - ล คํ
แม่	ก็คว่ำ		ผักบุ้	ง ลั	น ตะวา	คว่ำ	ให้เต็ม

(ลูกคู่)

- - - ท	- ช - ล	- - - รี่	- - ล ค่ำ	- - - ท	- ช - ล	- - - ล	- - ค่ำ รี่
กำ	เอย	คว่ำ	ให้เต็ม	กำ	เอย	เอื้อ	ละเหย

- - - -	- ล - ล	- รี่ - -	- ล - ล	- ช - ล	รี่ย - ค่ำ ค่ำ	- - - ร	- - ล ค่ำ
	เกี่ยวเอ	ย	ผัก บู้	ง ด้	น ตะวา	คว่ำ	ให้เต็ม

- - - ท	- ช - ล	- - - รี่	- - ล ค่ำ	- - - ท	- ช - ล	- - - -	- ล - ล
กำ	เอย	คว่ำ	ให้เต็ม	กำ	เอย		อีก สอง

- รี่ - -	- ล รี่ ค่ำ	- - ล ช	ท - ล ล	- - - ท	- ช - ล	- - - -	- ล - ล
ง	สามวา	จะถึ	คันทา	แล้ว	เอย		อีกสอง

- รี่ - -	- ล รี่ ค่ำ	- - ล ช	ท - ล ล	- - - ท	- ช - ล	- - - -	- - - ล
ง	สามวา	จะถึ	ง คันทา	แล้ว	เอย		ฮ้า

(6) (หญิง)

- - - -	- ช - ล	- - - -	- ค่ำ รี่ ล	- - - -	- ล รี่ ค่ำ	- - ล ช	- - ล ท
	ไฮ้		คว่ำเถิด		เอื้อ ลา	พ่อ	ก็คว่ำ

- - - -	- ค่ำ รี่ ล	- - - -	- ล รี่ ค่ำ	- - ล ช	- - ล ท	- - - -	- ล - รี่ล
	คว่ำเถิด		เอื้อลา	พ่อ	ก็คว่ำ		เกี่ยวข้าว

(ลูกคู่)

- - - -	- ค่ำ - ค่ำ	- - ค่ำ รี่	- - ล ค่ำ	- - - ท	ล ช - ล	- - ค่ำ รี่	- - ล ค่ำ
	ใน นา	คว่ำ	ให้เต็ม	กำ	เอย	คว่ำ	ให้เต็ม

- - - ท	ล ช - ล	- - - ล	- - ค่ำ รี่	- - - -	- ล - ล	- รี่ - -	- ล - รี่ล
กำ	เอย	เอื้อ	ระเหย		เกี่ยว เอ	ย	เกี่ยว ข้าว

- - - -	- คํ - คํ	- - ค รื	- - ล คํ	- - - ท	ล ช - ล	- - - รื	- - ล คํ
	ใน นา	คว่า	ให้เต็ม	กำ	เอย	คว่า	ให้เต็ม

- - - ท	ล ช - ล	- - - -	- ล - ล	- รื - -	- ล รื คํ	- - ล ช	ท - ล ล
กำ	เอย		อีก สอ	ง	สามวา	จะ ถื	ง คัณนา

- - - ท	- ช - ล	- - - -	- ล - ล	- รื - -	- ล รื คํ	- - ล ช	ท - ล ล
แล้ว	เอย		อีก สอ	ง	สามวา	จะ ถื	ง คัณนา

(7) (ชาย)

- - - ท	- ช - ล	- - - -	- - - ล	- - - -	- ช - ล	- - - -	- ล ช ล
แล้ว	เอย		ฮ้า		ไฮ้		เอ้ากั้ม

- - - -	- ล ช ล	- - - -	- - - ล	ช - - -	- ล ช ล	- - - -	- ล - ล
	แม่กั้ม		กั	ม	แม่กั้ม		ตากแดด

(ลูกคู่)

- คํ - -	- คํ - คํ	- - - รื	- - ล ท	- ช - ช	- - - ล	- - - รื	- ล - ท
	บัง ลม	ขอ	ให้ กั	ม เกี้ยว	เอย	ขอ	ให้ กั้ม

- ช - ช	- - - ล	- - - ล	- - คํ รื	- - - -	- ล - ล	- รื - -	- ล - ล
เกี้ยว	เอย	เอ่อ	ละเหย		เกี้ยว เอ	ย	ตากแดด

- คํ - -	- คํ - คํ	- - - รื	- - ล ท	- ช - ช	- - - ล	- - - รื	- ล - ท
	ตาก ลม	ขอ	ให้กั้ม	เกี้ยว	เอย	ขอ	ให้ กั้ม

- ช - ช	- - - ล	- - - -	- ล - ล	- รื - -	- ล รื คํ	- - ล ช	ท - ล ล
ม เกี้ยว	เอย		อีก สอ	ง	สามวา	จะ ถื	ง คัณนา

- - - ท	- ช - ล	- - - -	- ล - ล	- รื - -	- ล รื ค	- - ล ช	ท - ล ล
แล้ว	เอย		อีก สอ	ง	สามวา	จะ ถี	ง คัณนา

(8) (หญิง)

- - - ท	- ช - ล	- - - -	- - - ล	- - - -	- ช - ล	- - - -	- ล ช ล
แล้ว	เอย		ฮ้า		ไฮ้		เอ้ากั้ม

- - - -	- ล ช ล	- - - -	- ล ช ล	- ช - -	- ล ช ล	- - - -	- ล - ล
	พ้อกั้ม		เอ้ากั้ม		พ้อกั้ม		หลบแดด

(ลูกคู่)

- - - คื	- - - คื	- - ล ช	- - ล คื	- - - คื	- รื - ล	- - ล ช	- - ล คื
บั้ง	ลม	จะชวด	จะชม	นั้	ง เอย	จะชวด	จะชม

- - - คื	- รื - ล	- - - ล	- - คื รื	- - - -	- ล - ล	- รื - -	- ล - ล
น้อ	ง เอย	เอ่อ	ละ หัย		เกี้ยวเอ	ย	หลบแดด

- - - คื	- - - คื	- - ล ช	- - ล คื	- - - คื	- รื - ล	- - ล ช	- - ล คื
บั้ง	ลม	จะชวด	จะชม	น้อ	ง เอย	จะชวด	จะชม

- - - คื	- รื - ล	- - - -	- ล - ล	- รื - -	- ล รื คื	- - ล ช	ท - ล ล
น้อ	ง เอย		อีก สอ	ง	สามวา	จะ ถี	ง คัณนา

- - - ท	- ช - ล	- - - -	- ล - ล	- รื - -	- ล รื คื	- - ล ช	ท - ล ล
แล้ว	เอย		อีกสอ	ง	สามวา	จะ ถี	ง คัณนา

- - - ท	- ช - ล						
แล้ว	เอย						

เพลงกรุ่น

(ลูกคู่)

- - - -	- - - -	- - - ซ	- ท รี่ ท	- - - -	- ท รี่ ล	- - ท ล	ซ ซ - ซ
		กรุ่น	ฉั่นเอย		สา รี่	กระไร	กระท่อมกรุ่น

- ซ - ล	ม ซ - ซ	- ล ล ซ	- ท รี่ ท	- - - -	- ท รี่ ล	- - ท ล	ซ ซ - ซ
		ละแม่กรุ่น	ฉั่นเอย		สา รี่	กระไร	กระท่อมกรุ่น

(ชาย)

- - - -	- ซ - ล	- - ล ล	- ท รี่ ล	- ท ท ล	ท - ซ ล	ท ซ ล รี่	ล ซ - ล
	แต่ง ตัว	กันมา	เสีย ใ้	นี้หรือสา	ว ทำโพ	ละสาวจริงนะ	แม่ คุณ

(ลูกคู่)

ล ซ - ล	- - ล ล	- ท ล ซ	- ท รี่ ท	- - - -	- ท รี่ ล	- - ท ล	ซ ซ - ซ
เอ้าเอ็ง	เงิงเงย	ละแม่กรุ่น	ฉั่นเอย		สา รี่	กระไร	กระท่อมกรุ่น

- ซ - ล	ม ซ - ซ	- ล ล ซ	- ท รี่ ท	- - - -	- ท รี่ ล	- - ท ล	ซ ซ - ซ
		ละแม่กรุ่น	ฉั่นเอย		สา รี่	กระไร	กระท่อมกรุ่น

(หญิง)

- - - -	- ซ - ท	- รี่ - ท	ซ - ซ ท	- - ล ท	ซ ล - ซ	ท ล - ซ	ท ซ - ล
	กรวด น้ำ	คว่า	จัน	ให้พี่	นอน ฝัน	น ไป เกิด	แม่ คุณ

(ลูกคู่)

- ล ซ - ล	- - ล ล	- ท ล ซ	- ท รี่ ท	- - - -	- ท รี่ ล	- - ท ล	ซ ซ - ซ
เอ้าเอ็ง	เงิงเงย	ละแม่กรุ่น	ฉั่นเอย		สา รี่	กระไร	กระท่อมกรุ่น

- ซ - ล	ม ซ - ซ	- ล ล ซ	- ท รี่ ท	- - - -	- ท รี่ ล	- - ท ล	ซ ซ - ซ
		ละแม่กรุ่น	ฉั่นเอย		สา รี่	กระไร	กระท่อมกรุ่น

- ซ - ล	ม ซ - ซ	- ล ล ซ	- ท รี่ ท	- - - -	- ท รี่ ล	- - ท ล	ซ ซ - ซ
		ละแม่กรุ่น	ฉั่นเอย		สา รี่	กระไร	กระท่อมกรุ่น

(ชาย)

- - - ล	ช - ช ท	- - ล ล	- ท รื ช	- - - ล	ช - ช ท	- - ล ล	- ท รื ช
บ้า	น ทำโพ	มีเพลง	พื้น บ้าน	บ้า	น ทำโพ	มีเพลง	พื้นบ้าน

(ลูกคู่)

ล ช - ช	ล ช - ล	รื - ล ท	- ท ช ล	- ล ช ล	- - ล ล	- ท ล ช	- ท รื ท
ได้สืบท่อ	ให้ลูกหลา	น ไปแล้ว	นะแม่คุณ	เอ้าเอ็ง	เงิงเงย	ละแม่กรุ่น	ฉั่นเอย

- - - -	- ท รื ล	- - ท ล	ช ช - ช	- ช - ล	ม ช - ช	- ล ล ช	- ท รื ท
	สา รื	กระไร	กระท่อมกรุ่น			ละแม่กรุ่น	ฉั่นเอย

(ชาย)

- - - -	- ท รื ล	- - ท ล	ช ช - ช	- - - ล	ช - ช ล	- ท - ช	- ท - รื
	สา รื	กระไร	กระท่อมกรุ่น	บ้า	น ทำโพ	นับถือ	พุ ทธ

- ล ล ล	ช - ช ล	- ท - ช	- ท - รื	- ล - ช	รื - ล ช	- ท ล ช	- ท ช ล
อะละบ้า	นทำโพ	นับถือ	พุทธ	มีหล	วง พอกุญ	ยิดมัน	นะแม่คุณ

(ลูกคู่)

- ล ช ล	- - ล ล	- ท ล ช	- ท รื ท	- - - -	- ท รื ล	- - ท ล	ช ช - ช
เอ้าเอ็ง	เงิงเงย	ละแม่กรุ่น	ฉั่นเอย		สา รื	กระไร	กระท่อมกรุ่น

- ช - ล	ม ช - ช	- ล ล ช	- ท รื ท	- - - -	- ท รื ล	- - ท ล	ช ช - ช
		ละแม่กรุ่น	ฉั่นเอย		สา รื	กระไร	กระท่อมกรุ่น

(หญิง)

- - ล ช	- - ช ท	- ท - รื	ท รื - ท	- - ล ช	- - ช ท	- ท - รื	ท รื - ท
บ้าน	ทำโพ	มี วัณ	น ธรรม	บ้าน	ทำโพ	มี วัณ	น ธรรม

(ลูกคู่)

- ท ช ล	- ท ท รื	- - - รื	- ช - ล	- ล ช ล	- - ล ล	- ท ล ช	- ท รื ท
ทำโพ	คนงมล้ำ	นะ	พ่อ คุณ	เอ้าเอ็ง	เงิงเงย	ละแม่กรุ่น	ฉั่นเอย

- - - -	- ท รื ล	- - ท ล	ซ ซ - ซ	- ซ - ล	ม ซ - ซ	- ล ล ซ	- ท รื ท
	สารี	กระไร	กระท่อมกรุ่น			ละแม่กรุ่น	ฉั่นเอย

(ชาย)

- - - -	- ท รื ล	- - ท ล	ซ ซ - ซ	- - - -	- ซ - ท	- รื - -	- ทซ - ซท
	สารี	กระไร	กระท่อมกรุ่น		กรวด น้ำ		คว่ำ ชั่น

(ลูกคู่)

- - ซ ล	ท รื - ท	- ล ท ซ	- ท ซ ล	- ล ซ ล	- - ล ล	- ท ล ซ	- ท รื ท
ให้เรา	มารัก กัน	เอาไหมล่ะ	แม่คุณ	เอ้าเอ็ง	เงิงเงย	ละแม่กรุ่น	ฉั่นเอย

- - - -	- ท รื ล	- - ท ล	ซ ซ - ซ	- ซ - ล	ม ซ - ซ	- ล ล ซ	- ท รื ท
	สารี	กระไร	กระท่อมกรุ่น			ละแม่กรุ่น	ฉั่นเอย

(หญิง)

- - - -	- ท รื ล	- - ท ล	ซ ซ - ซ	- - - ซ	- ท - ท	- - - -	- ท รื ท
	สารี	กระไร	กระท่อมกรุ่น	ประ	เพ ณี		สงกรานต์

(ลูกคู่)

ซ ล - ล	- ท ล ซ	รื - ล ซ	- ซ - ล	- ล ซ ล	- - ล ล	- ท ล ซ	- ท รื ท
อย่าลืมเพลง	พืษฐาน	กันั้นะ	พ่อ คุณ	เอ้าเอ็ง	เงิงเงย	ละแม่กรุ่น	ฉั่นเอย

- - - -	- ท รื ล	- - ท ล	ซ ซ - ซ	- ซ - ล	ม ซ - ซ	- ล ล ซ	- ท รื ท
	สารี	กระไร	กระท่อมกรุ่น			ละแม่กรุ่น	ฉั่นเอย

(ชาย)

- - - -	- ท รื ล	- - ท ล	ซ ซ - ซ	- - - ท	ซ - ซ ท	- ซ ท ท	- รื รื ซ
	สารี	กระไร	กระท่อมกรุ่น	บ้า	น ทำโฟ	อยู่อำเภอ	หนองขาหย่าง

- - - ท	ซ - ซ ท	- ซ ท ท	- รื รื ซ	- - ล ท	- - ซ ล	ล ท ท ล	- ท ซ ล
บ้า	น ทำโฟ	อยู่อำเภอ	หนองขาหย่าง	มีป้าย	บอกทาง	ถนนหนอง	ฉางนะพ่อคุณ

(ลูกคู่)

- ล ช ล	- - ล ล	- ท ล ช	- ท รื ท	- - - -	- ท รื ล	- - ท ล	ช ช - ช
เอ้าเอ็ง	เงิงเงย	ละแม่กรุ่น	ฉั่นเอย		ศา รื	กระไร	กระท่อมกรุ่น

- ช - ล	ม ช - ช	- ล ล ช	- ท รื ท	- - - -	- ท รื ล	- - ท ล	ช ช - ช
		ละแม่กรุ่น	ฉั่นเอย		ศา รื	กระไร	กระท่อมกรุ่น

(ชาย)

- - - ท	ช - ช ท	- ช ท ท	- รื รื ช	- - - ท	ช - ช ท	- ช ท ท	- รื รื ช
บ้ำ	น ท่าโพ	อยู่อำเภอ	หนองขาหย่าง	บ้ำ	น ท่าโพ	อยู่อำเภอ	หนองขาหย่าง

(ลูกคู่)

- - ล ท	- - ช ล	ล ท ท ล	- ท ช ล	- ล ช ล	- - ล ล	- ท ล ช	- ท รื ท
มีปาย	บอกทาง	ถนนหนอง	นางนะพ่อกุณ	เอ้าเอ็ง	เงิงเงย	ละแม่กรุ่น	ฉั่นเอย

- - - -	- ท รื ล	- - ท ล	ช ช - ช				
	ศา รื	กระไร	กระท่อมกรุ่น				

เพลงโลม

(1) (ชาย)

- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - - ล	- - - -	- ล ช ล
					โลม		แม่โลม

- - - - ล	- - รี่ คี่	- - - - ล	- คี่ - คี่ รี่	- - - - ล ช	- - ล ล	- - - -	- ช - ช
เปรียบ	เหมือนเอย	นาง	ช้าง	เข้า	มาโลม		ผักปอด

(ลูกคู่)

- - - - ล	- - รี่ คี่	- - - - ล	- คี่ - คี่ รี่	- - - - ล ช	- - ล ล	- - - -	- ช - ช
เปรียบ	เหมือนเอย	นาง	ช้าง	เข้า	มาโลม		ผักปอด

(ชาย)

- - - -	- ล - คี่	- - - -	- คี่ - ล - รี่	- ช ท ล	- - ล ท	- - ล ล	- ช - ช
	อย่าโลม		พี่ นั๊ก	เอ๋ยมัน	จี้ม๊ัก	จะโดน	ถูกกอด

(ลูกคู่)

- ล รี่ คี่	- - คี่ ล	- - - -	- คี่ - คี่ รี่	- - คี่ ล	- ล คี่ -	- คี่ ล รี่	- คี่ คี่ -
เอ๋ย โอ	ระหัด		ซัด ช้า	ขยับ	ออกไป	ไถล	ลงมา

- - คี่ ล	- ล คี่ -	- ค ล รี่	- คี่ คี่ -	- ล รี่ คี่	- - คี่ คี่ รี่	- - - - ล	- ช - ล
ขยับ	ออกไป	ไถล	ลงมา	สองมือ	ก็คว่ำ	ลม	เอย

- - - - ล	- - - - ล	- ช - ล	- ช - ล	- - - - ช	- ช ล คี่	- - คี่ รี่ ล	- - คี่ ล รี่
โลม	จั่ว	โลม	งา	สุด	ปัญญา	ของพี่	แล้วหนา

- - - - คี่	- - คี่ คี่	- - คี่ รี่ ล	- คี่ รี่ - ล	รี่ - ล รี่ คี่	- - คี่ คี่ รี่	- - - - ล	- - - - ล
จน	ปัญญา	ของพี่	แล้ว หน	๑ สองมือ	ก็คว่ำ	ลม	เอย

(2) (หญิง)

- - - -	- - - - ล	- - - -	- ล ช ล	- - - - ล	- - รี่ คี่	- - - - ล	- คี่ - คี่ รี่
	โลม		แม่โลม	เปรียบ	เหมือนเอย		นาง ช้าง

(ลูกคู่)

- - ล ช	- - ล ล	- - - -	- ช - ช	- - - ล	- - รี่ คี่	- - - ล	- คี่ - คี่ รี่
เข้า	มาโลม		ผัก ตบ	เปรียบ	เหมือนเอย		นาง ช้าง

(หญิง)

- - ล ช	- - ล ล	- - - -	- ช - ช	- - - -	ล คี่ - รี่	- - - -	- คี่ - รี่
เข้า	มาโลม		ผักตบ		โลมน้อง		ไป นัก

(ลูกคู่)

- ล รี่ คี่	- - คี่ รี่	- - ล ล	- ช - ช	- ล รี่ คี่	- - คี่ ล	- - - -	- คี่ - คี่ รี่
เอี่ยมัน	จี้มัก	จะโดน	ถูก ตบ	เอ้ยโอ	ระหัด		ซัด ข้ำ

- - คี่ ล	- ล คี่ -	- คี่ ล รี่	- คี่ คี่ -	- - คี่ ล	- ล คี่ -	- คี่ ล รี่	- คี่ คี่ -
ขยับ	ออกไป	ไถล	ลงมา	ขยับ	ออกไป	ไถล	ลงมา

- ล รี่ คี่	- คี่ - คี่ รี่	- ช - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- ช - ล	- ช - ล
สองมือ	ก็ คั่ว	ลม	เอย	โลม	จั่ว	โลม	งา

- - - ล	- - ล ช	- - ล ช	- ช ท ช	- - ล คี่	- - ล ช	- - - ล	- - - ล
ปลา	สลิด	ไปติด	เอาหน้า	ผู้ชาย	เป็นบ้า	โลม	เอย

- ล รี่ คี่	- - คี่ ล	- - คี่ ล	- คี่ - รี่	- - ช คี่	- - ล ช	- - - ล	- - - ล
เอ๋ยปลา	สลิด	ไปติด	เอาหน้า	ผู้ชาย	เป็นบ้า	โลม	เอย

(3) (ชาย)

- - - -	- - - ล	- - - -	- ล ช ล	- - - ล	- - รี่ คี่	- - - ล	- คี่ - คี่ รี่
	โลม		แม่โลม	เปรียบ	เหมือนเอย	นาง	ช้าง

(ลูกคู่)

- - ล ช	- - ล ล	- - - -	- ล ช - ช	- - - ล	- - รี่ คี่	- - - ล	- คี่ - คี่ รี่
เข้า	มาโลม		คั่น ลัก	เปรียบ	เหมือนเอย	นาง	ช้าง

(ชาย)

- - ล ช	- - ล ล	- - - -	- ล ช - ช	- - - -	- คํ - รํ	- - คํ รํ	- รํ - ล รํ
เข้า	มาโลม		ต้น สัก		วัน นี้	มาพบ	น้อง สาว

- - - -	- คํ - รํ	- - คํ รํ	- รํ - ล รํ	- - ล ช	- - ล ทช	- - ล ล	- ล - ท
	วัน นี้	มาพบ	น้อง สาว	พี่อยาก	ได้เข้า	มาเป็น	คน รัก

(ลูกคู่)

- ล รํ คํ	- - คํ ล	- - - -	- คํ - คํ รํ	- - คํ ล	- ล คํ -	- คํ ล รํ	- คํ คํ -
เอ๋ยโอ	ระหัด		ซัด ข้ำ	ขยับ	ออกไป	ไถล	ลงมา

- - คํ ล	- ล คํ -	- ค ล รํ	- คํ คํ -	- ล รํ คํ	- - คํ รํ	- - - ล	- - - ล
ขยับ	ออกไป	ไถล	ลงมา	สองมือ	ก็คว่ำ	ถม	เอย

- - - ล	- - - ล	- ช - ล	- ช - ล	- - - ช	- ช ล คํ	- - คํ รํล	- คํ - ล รํ
โลม	จัว	โลม	งา	สุด	ปัญญา	ของพี่	แล้วหนา

- - - คํ	- - คํ คํ	- - คํ รํล	- คํ รํ - ล	รํ - ล รํ คํ	- - คํ คํ รํ	- - - ล	- - - ล
จน	ปัญญา	ของพี่	แล้ว หน	า สองมือ	ก็คว่ำ	ถม	เอย

(4)

(หญิง)

- - - -	- - - ล	- - - -	- ล ช ล	- - - ล	- - รํ คํ	- - - ล	- คํ - คํ รํ
	โลม		ไอ้โลม	เปรียบ	เหมือนเอย	นาง	ช้าง

(ลูกคู่)

- - ล ช	- - ล ล	- - - -	- ช - ล	- - - - ล	- - รํ คํ	- - - ล	- คํ - คํ รํ
เข้า	มาโลม		อบ เขย	เปรียบ	เหมือนเอย	นาง	ช้าง

(หญิง)

- - ล ช	- - ล ล	- - - -	- ช - ล	- - - -	- คํ - รํ	- - - -	- คํ - รํ
เข้า	มาโลม		อบ เขย		โลมน้อง		ไป นัก

(ลูกคู่)

- ล รื คื	- - คื รื	- ช ล ท	ช ล - ล	- ล รื คื	- - คื ล	- - - -	- คื - คื รื
เอี่ยมัน	จี้ม๊ก	ก็จะชว	ด ไปเลย	เอี้ยโอ	ระหัด		ซัด ซ้า

- - คื ล	- ล คื -	- คื ล รื	- คื คื -	- - คื ล	- ล คื -	- ค ล รื	- คื คื -
ขยับ	เข้า	ไถล	ลงมา	ขยับ	เข้าไป	ไถล	ลงมา

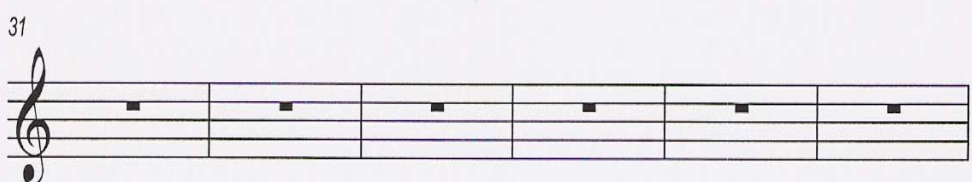
- ล รื คื	- - คื รื	- - - ล	- ช - ล	- - - ล	- - - ล	- ช - ล	- ช - ล
สองมือ	ก็คว่ำ	โลม	เอย	โลม	จั่ว	โลม	งา

- - - ล	- - ล ช	- - ล ช	- ช ท ช	- - ช ท	- - ล ช	- - - ล	- - - ล
ปลา	สลิด	ไปติด	เอาหน้า	ผู้ชาย	เป็นบ้า	โลม	เอย

- ล รื คื	- - คื ล	- - คื ล	- คื - รื	- - ช คื	- - ล ช	- - - ล	- - - ล
เอี้ยปลา	สลิด	ไปติด	เอา หน้า	ผู้ชาย	เป็นบ้า	โลม	เอย

ภาคผนวก ง
โน้ตสากล

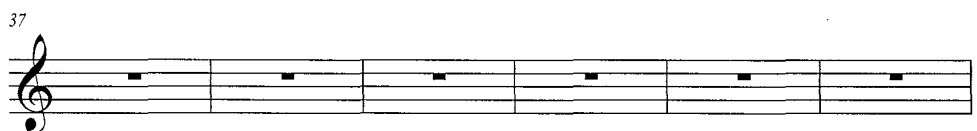
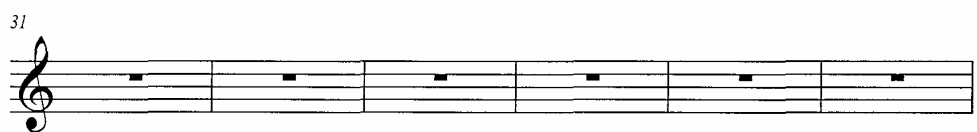
เพลงพิษฐาน

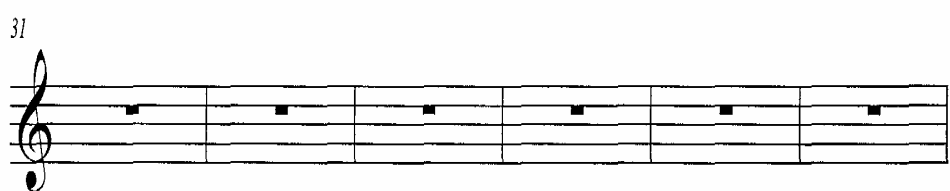
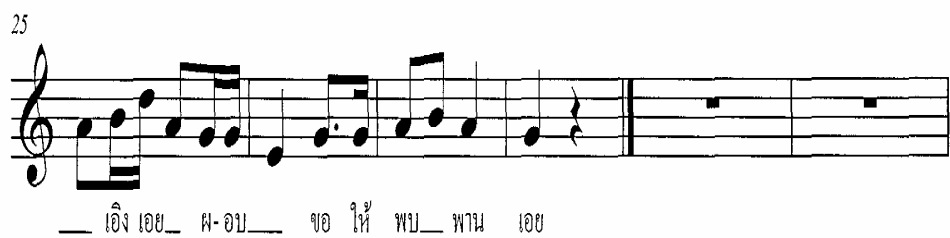
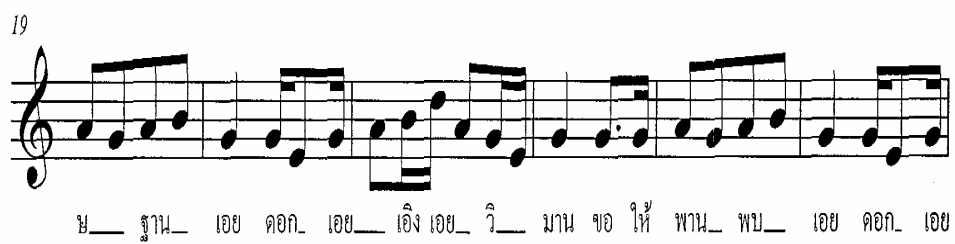
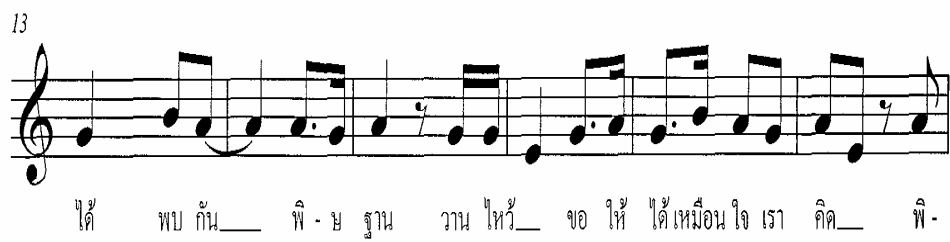
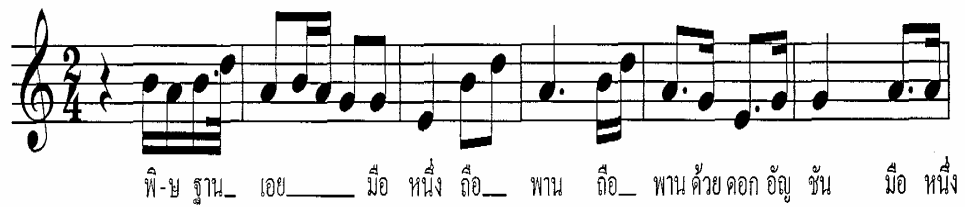
เพลงพิษฐาน(ต่อ)

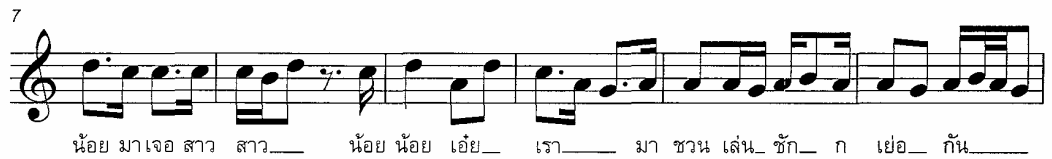
เพลงพืษฐาน(ต่อ)

เพลงพิชฐาน(ต่อ)

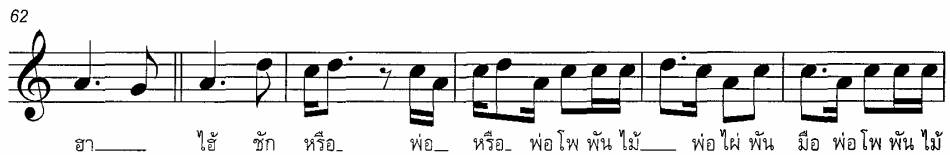

เพลงชักเย่อ

2

เพลงชักเย่อ(ต่อ)

เพลงชักเย่อ(ต่อ)

3

4

159

เอ๋ย เอ๋ย ละ เหย กัน เอ๋ย พวกเรา สาว สาว— หนุ่ม หนุ่ม พวกเรา สาว สาว— หนุ่ม

165

หนุ่ม เรามา จับ กลุ่มชัก-ก-เยอ กัน เอ๋ย เรามา จับ กลุ่มชัก-ก-เยอ-กัน เอ๋ย ฮา

171

ไ้

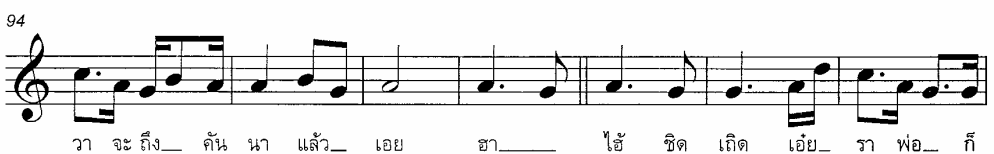
175

เพลงเกี้ยวข้าว

2

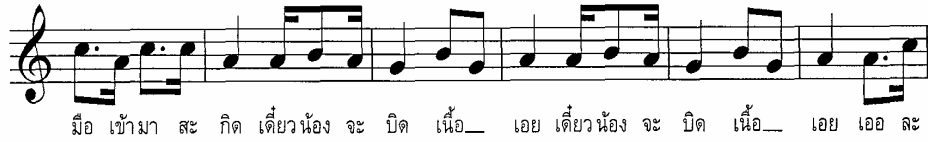
เพลงเกี่ยวข้าว(ต่อ)

เพลงเกี่ยวข้าว(ต่อ)

3

107

113

119

125

132

139

146

153

159

4

เพลงเกี่ยวข้าว(ต่อ)

เพลงเกี้ยวข้าว(ต่อ)

5

229

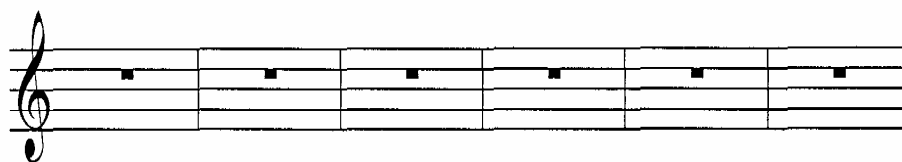
236

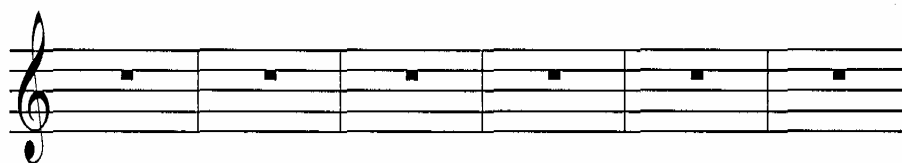
242

249

255

เพลงกรุ่น

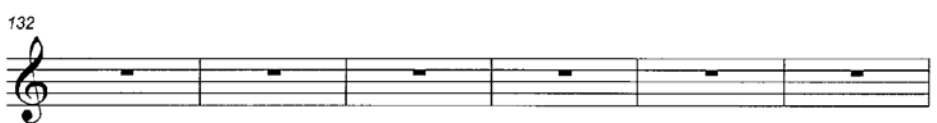
2

เพลงกรุ่น(ต่อ)

เพลงกรุ่น(ต่อ)

3

เพลงโลม

โลม แม่ โลม เปรียบเหมือน เอย นาง ช่าง เข้า มา โลม ผัก

7
ปอด เปรียบเหมือน เอย นาง ช่าง เข้า มา โลม ผัก ปอด อย่า โลม พี่

13
นัก เอย มัน ชี้ มัก จะโดน ถูก กอด เอย โอ ระ บัด ชัด ช้า ขยับ ออกไป

18
ไถล ลงมา ขยับ ออกไป ไถล ลงมา สอง มือ ก็ คว่า ลม เอย ลม

24
จัว ลม งา สูด บัญ ญา ของ พี่ แล้ว หนา จน บัญ ญา ของ พี่ แล้ว

29
หนา สอง มือ ก็ คว่า ลม เอย โลม แม่ โลม เปรียบเหมือน เอย นาง ช่าง

35
เข้า มา โลม ผัก ตบ เปรียบเหมือน เอย นาง ช่าง เข้า มา โลม ผัก

41
ตบ อย่าโลม น้อง ไป นัก เอย มัน ชี้ มัก จะโดน ถูก ตบ เอย โอ ระ บัด ชัด ช้า

47
ขยับ ออกไป ไถล ลงมา ขยับ ออกไป ไถล ลงมา สอง มือ ก็ คว่า

2

เพลงโลม(ต่อ)

เพลงโลม(ต่อ)

3

107

112

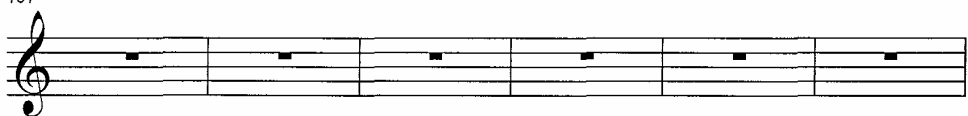
118

124

131

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	ชื่อสกุล	นางสาวจุฑามณี	บ้านมอญ
วันเดือนปีเกิด		18 พฤษภาคม	2516
สถานที่เกิด		จังหวัดอุทัยธานี	
สถานที่อยู่ปัจจุบัน		41 หมู่ 10 ตำบลหนองยาง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี	
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน		ครู คศ.1	
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน		โรงเรียนอนุบาลห้วยคต(บ้านชุมทหารวิทยา) ตำบลห้วยคต อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี	

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2535	จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง ตำบลบางแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง
พ.ศ. 2538	ปริญญาตรี กศ.บ (คุรุศึกษาศาสตร์ไทย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ. 2550	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (มานุษยคุรุศึกษาศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร